

CONFUTATIO
NOVITIÆ FIDEI,
(quam vocant Specialem.)

{
Autore Ioanne Hesselis à Louanio, sacra Th̄bula
gia Professore.

Matth. 3.

Ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abramum.

1. Corinth. 4.

Neque meipsum iudico, nihil enim mihi conscient sum:
sed non in hoc iustificatus sum.

Rom. 11.

Tu fide stas: noli altum sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.

Adiunctus est & tractatus, de Cathedra Petri per
petua protectione & firmitate, eodem autore.

LOVANI

Apud Ioannem Bogardum, Sub Biblijs
Aureis. Anno 1562.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

D.W.

A V T O R   L E C T O R I .

Christiane lector: Quidā grammaticus Dusseldorfensis, Ioannes Monhemius , ex Caluino & alijs huius téporis hereticis , collegit Catechismum quendam in dialogos distinctū: in quibus Patrem & Filium colloquētes introducit . Aduersus huius Catechismi quasdam partes haec tibi tradimus: plura , si Deus dederit , suo tempore de controuersis dogmatibus adiecturi . Bene vale.

CAutum est Regiae Maiest. Privilegio , ne quis quam tuor proximis annis præter Ioannem Bogardum imprimat , nec alibi impressos distrabat Confutationem Fidei Specialis , autore Ioanne Heffels à Louanio , sub pena in Privilegio contenta . Datum Bruxellæ 2. Junij Anno 1562.

Facsimile.

*De fide & Ipe iustificante ex Catholicorum
indicio.*

CAP. I.

IDE illa, Catholicorū iudicio ad iustitiā dicit, qua Deus creditur paratus peccata omnibus pœnitētibus & inuocantibus se per Christum, in sacramento baptisimi, vel reconciliatiōnis ignoscere: Item qua creditur quotidiana iustorum peccata condonare inuocantibus se per eundem Christum crucifixum, dum ea derelinquunt, & dimittunt peccantibus in se, atque eleemosynis insistunt: Item qua creditur daturus bona opera inuocantibus se per Christum, & perseverantes in illis, per eundem Christum resuscitaturus, & merito ipsorum bonorum operum vitam æternam redditurus. Spes autem, in Dei potentia & misericordia cuique nascitur, cùm primū fuerit bonæ voluntatis: cùm primū coepit esse bonæ conscientiæ: cùm primū desiderium pœnitentiæ & bonæ vitæ conceperit: spes, inquam, tali oritur de venia percipienda, & vita bona atque æterna. Huic spei timor connexus est ex consideratione diuinæ iustitiae, & humanæ malitiae, crebrò nimis & occultè in corde latentis: item, ex consideratione humanæ impotentiae ad bene agendum, & perseverandum si vñquam Dei desit auxilium: quod ille cui voluerit, donat.

De hereticorum & Monbemij fide. CAP. II.

Longè aliā fidē ex Institutione Ioānis Caluini profert Mōhemius, quā his verbis exprimit: *Fides est certa, firmaque persuasio benevolētiae Dei erga nos propter Christum. Hanc autōr epistole ad Hebreos, ita finit, vt sit illud quod facit vt existet que sperantur, &*

Hebr. 11.4

FIDEI SPECIALIS

etur, & demonstrat quæ non cernuntur. Per ἔνδεικσις, quo nomine viit, basim & fundamentum intelligit, quo pius animus tuto innitatur & incumbat. Ac si dicat: Fides est certa & secura possessio eorum, quæ nobis a Deo promissa sunt, et quia haec speramus, ideo nō videntur. Λαγχος id est, certum indicium, experimentum, demonstratio, ut idem hoc loco sit, quod υποτάξις. & ita Λαγχος, idem quod εὐ βλέψωμεν, sic posterius membrum (quod frequens est apud Hebreos) exponit prius, ut sit sensus: Fides est rerum quæ non videntur, sed sperantur certa demonstratio. Per ea quæ non videntur, intelligit eterna & diuina, etc.

Ad verbū
ex Calui-
ni institu-
tione.

Et infra. Is. itaq. (ait) Veram habet fidem, qui certa ac firma persuasione Deum sibi esse propitium, benevolumq; patrem sibi persuasit, de illius benevolentia omnia sibi promittit: diuina erga se benignitatis promissionibus fatus solidam æternæ salutis expectationē prætendit. Hæc Monbe.

Fidem huiusmodi esse nouitiam. CAP. III.

HÆC fides in primis, qua quisque certo statuit sibi remissa peccata propter Christum, siue ea doctrina, qua docetur is habere peccati veniam, qui eam se habere per Christum firmiter statuit, non est expressa in symbolo apostolico, aut Niceno, vel Constantinopolitano, aut Athanasij. Et cum Augustinus libro de fide & symbolo, & in enchiridio cap. 64. exponat apostolicum symbolum, atque expressè illam eius partem remissionem peccatorum, huius fidei non meminit. Quinimo, docet Deum in ignoscēdis criminibus respicere mensuram doloris & cordis contriti. Item Fulgentius & Ruffinus, dum ea quæ fidei sunt exponunt, ne verbum quidem de hac fide faciunt: cùm tamē putarint se tradere eam fidem, quam Apostoli traherunt, & qua coram Deo iusti simus. Proinde nouitiam est

Cap. 65.
Enchirid.
Fulgēt. in
lib. de fide
ad Pet.

nitia est hæc fides, & veteri ecclesiæ ignota. In symbolo enim apostolico credimus non solum remissionem peccatorum, sed etiam sanctam ecclesiam, catholicam, vitam æternam. Sicut igitur symbolo apostolico, non confitemur nos iam habere vitam æternam, ita non est necesse, ut qui credit remissionem peccatorum, credat se iam eam asseditum, si-
cuti nec necesse est ei qui credit Ecclesiâ catholicâ, se quoque iam esse de ecclesia catholica credat. Cathocumeni enim credut esse ecclesiam catholicam, & in ea esse remissionem peccatorum, cui per baptismum dum incorporari volunt, neandum in ea se esse agnoscunt, & per baptismum remissionem peccatorum expectant, iuxta symbolum Constantino-politanum, agnoscentes se ante baptisma non esse liberatos à peccato.

Hanc fidem non iustificare, patet, quod & in hereticis inueniatur.

CAP. IIII.

Secundo, hæc persuasio est in ihs etiam, qui integrum fidem nō habent, sed hæretici sunt: ut in Eunomio, de quo scribit Augustinus libro de hæretibus ad Quod uult deum: Fertur, inquiens, usque adeo fuisse bonis moribus Inimicus, ut asseueraret, quod nihil cuique obesset quorumlibet perpetratio, ac perseverantia peccatorum, si huius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset. Itē hæc fides in ihs esse potest, qui credunt sola fide hominē saluandum, etiam si bona opera non habeat. contra quos agit Jacobus Apostolus, & Augustinus libro de fide & operibus. & libro 21. de ciuitate Dei, ca. 21. & 25. Igitur non est verum, eum qui habet hanc fidem, qua statuit sibi remitti peccata, habere remissionem peccatorum. Hæreticus enim veniam peccati non habet. Sic & ex hodiernis hæreticis aperte

A ij conuin-

FIDEI SPECIALIS

conuincere possumus huius fidei vanitatem. Cum enim nemini dubium sit Deum grauiter irasci fallæ religioni, & qui eam amplectitur, apud Deum non habere veniam: notissimum quoque sit Lutheranos & Sacramentarios, Caluinistas & cum Anabaptistis Brentianos, in rebus grauissimis christianæ doctrinæ, à se mutuò dissidere: consequens est alteram partem eorum, ita contra sese configentium, manere in ira Dei; & tamen omnes constanter docent, omni illi qui credit & statuit firmiter, sibi esse peccata remissa, verè indubieque iam esse remissa: omnes statuunt sibi esse peccata remissa. En itaque clarissimum & insolubile argumentum, Satanicam esse doctrinam hereticorum omnium huiusc temporis. O Lutherane, tu dicis: crede tibi remissa peccata, & sunt remissa. Anabaptista credit sibi remissa. & tamen negas, ei remissa. Cernis quomodo tuum euangelium seipsum euertat: dū hoc & Anabaptista recipit, qui tamen ad Christi euangeliū, te etiam iudice, no pertinet? Idem & Caluino impropemus, Idem Zuinglianis, Idē Anabaptistis: quos omnes & singulos ex suo ipsorum ore conuincimus. Cum enim aiunt: crede Deum tibi placatum, & placatus est, statim dicimus, hoc et Lutherani credunt, & tamen vestro etiam iudicio verbum Dei peruerterūt, atque in ira Dei manet. Dicit Caluinus:

Ad tempus quidam credere dicuntur, in quibus verbi semen antequam fructificet præfocatur, aut etiam nullis dū actis radicibus, mox arescit ac deprimitur. Tales enim non dubitamus quodā verbi gustu affectos ipsum auidè arripere, & diuinam eius virtutem persentiscere, vt fallaci fidei simulatione non hominum oculis modò imponant, sed suis ipsorum animis: ipsissimam enim pietatem esse sibi persuadent illam, quam Dei verbo deserūt reverentiam, quia nulam esse impietatē reputant nisi manifestum & confessum eius pro-

eius probrum, vel contemptum. Qualisunque illa est affectio, ad cor ipsum usque minimè penetrat, ut illic defixa rea fideat: & quanquam radices egisse interdum videatur, via ue et tamen illae non sunt. Tot vanitatis recessus, tot mendacij latebris secat cor humanum, tam fraudulentia hypocritae obiectum est, ut seipsum sepe fallat.

Cur igitur, ô Calvine, non etiam qui verè credit Deum sibi propitium meritò metuat, ne fortè sibi ipsi imponat? Certè cùm asseris, eum qui certò assenerat sibi sua delicta remitti, Deum habere fautorrem, & simul dicis non paucos hac persuasione seipso fallere, nonne iam hac posteriore sententia illam priorem euertis?

*Reiicitur hæc doctrina, quod doceat non timere Deum
ut iudicem & vindicem peccatorum. CAP. V.*

Tertiò, hæc persuasio tollit timorem diuinæ severitatis atque iudicij, dum iubet hominē esse securū. Audet enim Monhemius dicere: *Timēdus est Deus, non ut iudex seuerus, non ut delictorū vindicē, sed ut pater benignus: quemadmodum & Caluinus ait, Fidem memoria diuini iudicii lacerari: quasi fides iustificans laceretur, si cogitetur Deus talis esse, qualis verè est, iustus iudex: quasi nequeat in animo hominis catholici, cognosci diuinum iudicium, simul & haberī fides integra misericordiæ, sicut in Deo optimè misericordia & iustitia consonant.* Longè aliter David fidelis, Misericordiam & iudicium, inquit, cantabo tibi domine, Et vniuersæ viæ domini, misericordia & veritas requirentibus testamētum eius, & testimonia eius. Et cùm in primo mandato describat Deus se peccatorum vindicem, Ego, inquiens, sum Deus fortis zelotes, visitans iniuriam: Monhemius ita explicat illud, ut auerat nos ab huius consideratione, idq; prætextu

Psal.100.

Psal.14.b

Exo.20.4

A iiiij fidei

FIDEI SPECIALIS

fidei in Christū, quasi Christus venerit soluere legem, non implere. Si Deus non est metuendus ut vindex delictorum, ubi locum habebit verbum illud Sapientis: Altissimus est patiens redditor. De propitiatio peccato noli esse sine metu? Et ubi illud Christi: Timete eum qui potest corpus & animam perdere in gehennam? Vbi item illud Hieremiq: Me ergo non timebitis, ait Dominus, & à facie mea nō dolebitis? Illud quoque Malachiae: Filius honorat patrem, & seruus dominū suum: si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? et si Dominus ego sum, ubi est timor meus? Quāto fidelius Monhemio Cyprianus: Deus, inquit, quātūm pietate patris indulgens semper & bonus est, tantum iudicis maiestate metuendus est. Quanto item fidelius Gregorius: Quod (inquit, ad Gregoriam scribēs) dulcedo tua in suis epistolis subiunxit, importunam se mihi existere, quoadusque scribam mihi esse reuelatum, quia peccata tua dimissa sunt, Rem & difficilem, etiam & inutilem ostulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui reuelatio fieri debeat: inutilem vero, quia secura de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum iam in die vitæ tuæ ultimo plangere eadē peccata tua minimè valebis. Quæ dies quoisque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lauare. Certè Paulus Apostolus iam ad tertium cœlum ascenderat: in paradisum quoque ductus fuerat: arcana verba audiuerat, quæ homini loqui nō liceret: & tamen adhuc trepidans dicebat: Castigo corpus meum, & seruituti subjicio, ne fortè alijs prædicans ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui iam ad cælum dicitur, & iam timere non vult, qui adhuc in terra conuersatur? Perpende dulcissima filia, quia mater negligentia solet esse securitas. Habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens red-

Ecclesiasticus 5. a.

Matthew 10. c.

Hier. 5. e.

Mal. 1. b.

Sermo. 5.
de lapsis.

Lib. 6. epi
stolarum,
ex registr.

1. Corin.
9. d.

gens reddaris. Scriptū est enim: Beatus vir qui semper est pauidus: & rursus scriptum est: Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. In pauco ergo huius vitæ tempore mentem vestram necesse est ut tremor teneat, quatenus per securitatis gaudiū sine fine postmodū exultet. Hęc Gregorius.

Prouer 28
Psalm. 3.

Sed vide, quo argumento docet Monhemius, Deum non timendum ut iudicem. Querit Pater: *Quomodo Deum simul timere & diligere possumus, cum apostolus dicat: perfecta dilectio foras mittit timorem?* Respódet filius. *Hoc de seruili timore intelligendū est, quo cor horribili timore fugit deū. Hic de eo timore loquamur, quo filius patrem timet, honeste se gerens, illi obtemperans, non quia metuat verbera, sed quia pater est, cuius reverentia illum à malefactis auocet. Timendus est igitur Deus, non ut iudex severus, non ut delictorum vindicta, sed ut pater benignus, augustus.*

Hoc est quo rudiores maximè decipiunt hæretici, quod scilicet semper docent agnitionem peccati, & timorem supplicij abducere nos à deo: quod docent omnem, qui timet supplicium, eo timore Deū fugere. Ideoq; hortātur peccatores, vbi semel territi fuerint Dei iudicio, & severitate, suorumq; expensione peccatorū, oculos suos statim auertere à peccato, atque supplicio, & à iusto Dei iudicio: Contrario nimirum spiritu spiritui propheticō, ex quo dicebat Dauid: Cogitabo pro peccato meo: &, iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. & August. Merito, inquit, rogas, & bene rogas ut deus auertat faciem à peccato tuo, si tu inde non auertis faciem. Si vero tu peccatum tuum in dorso ponis, deus ibi faciem ponit. Tu peccatum tuum ante faciem tuam conuerte, si vis ut inde Deus faciem suā auertat: & sic securus rogas, & exaudit. Hac ratione docent consequenter

Psalm. 37
Psal. 50.
August.
in psal. 50

A v hære-

FIDEI SPECIALIS

Psalm. 100. hæretici, solam Dei misericordiā considerare: contra illud prophetę eiusdem, Misericordiā & iudiciū cantabo tibi domine . Nos autem dicimus agnitionem peccati, & timorem diuinæ seueritatis nō abducere hominem à Deo , nisi hæc separantur à fide Christi mediatoris, qua creditur Deus , confugientibus ad se per Christum, paratus ignoscere : aut cū ea quidem sint fide , sed sine spe veniam obtinendi : quæ solet ihs fidelibus deesse , qui vsque adeo amāt peccatum, vt nunquam per Christum ad Deū pro venia confugere velint . Tunc siquidem homo incidit in desperationem , non tam propter peccati & supplicij agnitionem atque timorem , quā ob fidei vel boni propositi defectū . At agnitiō peccati, & timor diuinæ seueritatis cum desiderio iustitiae, & spe misericordiæ coniuncta, ad Deū nos ire compellunt, & amorem iustitiae & spem magis acuunt:

Psalm. 118 iuxta prophetæ dictum, sic orantis : Confige clavis timore tuo carnes meas , à iudicij enim tuis timui.

Psalm. 82. Item: Imple facies eorum ignominia, & querēt nōmen tuum domine. **Ecclesiastes 7.d.** Et illud Sapientis : In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Hæc secutus Chrysost. lib. 1. de compunctione cordis: Hoc, inquit, solum est quod exposcitur à nobis, vt semp recordemur, & ad antimūm reuocemus mala nostra , & conscientiam gestorum nostrorum habeamus ante oculos , vt pro his supplicemus Deo, vt gehennā ponamus in conspectibus nostris , & angelos qui in die iudicij vbiq̄ discurrunt, & congregant de omni orbe terrarū eos qui trudēdi sunt in gehennam, ac supplicij tradendi. Ponamus etiam & illud ante oculos , quanti doloris est excludi ac projici à regno cælorum , quod, vt mihi videtur, grauius est ipsa gehenna . Nam eti⁹ ignis ille non arderet , & immortalis illa pœna non esset parata, hoc solū quod alieni efficimur à Christo, &

In 9. trac.
in canonii
cā Ioāni.

Eccī i.

sto, & excludimur à bonis æternis, nōne omni pena cruciabilius diceretur? Quod si nō sufficiunt hęc ad erigēdas animas & incitandas ad spem, illud saltē ad memoriam reuocemus exemplum quod de virginibus refertur, quae exclusae à thalamo sponsi sunt, propter olei defectū. Et August. Stimulat, inq̄t timor, sed noli timere: intrat charitas, quę sanat qđ vulnerat timor. Timor Dei sic vulnerat, quomodo medici ferramētū putredinē tollit, & quasi videtur vuln^o augere. Ecce putredo quādō erat in corpore, minus erat vulnus, sed periculosum. Accedit ferramentum medici, minus dolebat illud vulnus, qđ dolet modō cum secatur: plus dolet cum curatur, quā si non curaretur: sed ideo plus dolet accidente medicina, vt nunquam doleat succedēte salute. Occupet ergo cor tuum timor, & inducta charitate succedat cicatrix ferramenti medici. Talis est medicus, vt nec cicatrices appareant. tu tantū subde te dexteræ ipsius. Nam si sine timore es, non poteris iustificari. Sententia dicta est de scripturis: nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Opus est ergo vt intret timor primo, per quem veniat charitas: timor medicamentum, charitas sanitas. Qui autem timet, non est perfectus in dilectione. quare? quia timor tormentum habet, quomodo sectio medici tormentum habet. Simile est in legis scientia. Hęc enim impium facit magis peccatorem, dum id quod antea ignoranter perpetrabat, nunc libidine vincente etiam scienter admittit, & ex peccatore fit legis praevaricator. At cū bonae voluntati scientia legis coniuncta est, non solum non auget peccatum, sed & piam voluntatem magis inflamat, & contra peccati infidias munit. De quo dicit Augustinus lib. 15. contra Faustum, cap. 8. Scientia cū charitate non solum non inflat, sed etiam firmat. Vnde idē in epistola ad Sixtum, timorē orationi cōlunctū partem

FIDEI SPECIALIS

partem iustitiae facit. Iustificatur, inquit, homo, non solum remissione peccatorum, sed prius inspiratiōne fidei & timoris Dei, impartito salubriter orationis affectu & effectu, etc. Docemus igitur nos, nō auertēdos oculos à peccato, vel iusto Dei iudicio, sed hominem à peccato debere cōuerti, & cum iudicio simul dei misericordiam intueri: sicut Publicanus, qui non audebat oculos ad cælum tollere, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Docemus à primo initio timore scilicet supplicij, statim ad desiderium iustitiae, & spem obtinendæ veniæ accedere, deinde ad spem veniæ iam obtentæ, per quam, quanto maior fuerit, quantoque conscientia tranquillior, tanto timor supplicij fit minor: ita tamen ut semper simul sint, & spes obtentæ veniæ, & timor peccati. At hæretici ab initio primo, nempe timore, statim docent accedendum ad fructum supremum fidei, nempe securitatem veniæ, & excussionē omnis timoris: ab uno scilicet extremo, ad extremum alterum sine medio: dumq; peccatores statim inter astra collocant, eos cum Lucifero non exaltant, sed inflatos præcipitant. Nos cum Psalmista dicimus: Adorabo ad templum sanctum tuū in timore tuo. Et cum Apostolo nosipso iudicamus, ne iudicemur à domino. Timor enī (ait Augustinus) est magnum præsidium procedentibus ad salutem. Cum autem quisque peruerterit in domū dei, fiet in eo quod dictum est: Consummata dilectio foras mitit timorem. Non enim timet iam amicum, quibus dictum est: Iam non dicam vos seruos, sed amicos: cum ad id quod promissum est, perducti fuerint. In hac autem vita, quanto quisque perfectior, tanto securitati fit propinquior, nunquam tamē omnino de peccato securus: quia etiam ipse Apostolus seipsum ad vnguem in hac vita non nouit. De quo statim di-

Luc. 18.

Psalm. 5.

1. Cor. 11.

Augus. in psalm. 5.

1. Ioan. 4.

Ioan. 15.

tim dicemus.

Quid igitur Monhemiuſ iuuat illud Ioannis: Perfecta charitas foras mittit timorem? quum ille de eo timore loquatur, qui fiduciae opponitur: qui oritur ex mala conscientia, quae tormetum desperationis operatur. Sicut enim ex bona conscientia spes, ita ex mala conscientia desperatio consurgit: & vt spes consolatione, ita quoq; desperatio torturā conscientiae parit. In hoc, inquit Ioannes, perfecta est charitas dei nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij, quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, vtique fiduciae contrarius, sed perfecta charitas foras mittit timore, quoniam timor poenam habet. quā queso poenam? nisi conscientiae repræhensionem: sicut capite superiore dixit. Si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum. Recte certe de tali timore interpretatur locum Ioannis Monhemius, sed tamē grauiter in hoc errat: quod omnem supplicij timorem talē putet, vt inter timore desperationis, & timore reuerentiae nullum medium agnoscat: quod non putet iustos fese timore iudiciorum dei, ad bonum alacriter incitare: quod deniq; nō videat, quomodo considerari possint simul, dei & iustitia & misericordia. Audiamus Bernardum pulcherrimè ex scripturis (veluti iam Monhemium confutaret) de hac re differētem. Pedes, inquit, Christi sunt misericordia & iudicium: quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. Quis enim dei misericordiam indefinēter attendens, non statim tæpidioris vitæ quietem exceptet? Cum enim recogitat, vniuersitatis dominū formam serui pro seruis suscipere, triginta & tribus annis operari salutem nostram in medio terræ huius,

Respōſio
ad verba
Ioannis.
1.Ioan.4.

1.Ioan.4.

1.Ioan.4.

Bernar. in
sermo de
festo Ma-
gdalenæ.

FIDEI SPECIALIS

huius, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum pati pro filiis hominum: statim deceptoria spe fibi blanditur & alludit, gaudet obseruari in misericordia & miserationibus, iudiciū nescit, ignorat iustitiam, & punienda aestimat non puniri. Fallitur qui sic osculatur misericordiae pedem, vt pedem iudicij non attendat: qui totum de misericordiae pede presumit: hoc solum ad salutem sufficere credēs, quod credit. Rursum cūm adducit os, & iudicij pedē cebrioribus osculis intertagit, subcutitur animae carnisq; substātia, & vtriūsq; hominis statū vehementior aura percellit. Horrendum enim est incidere in manus Dei viuentis, offendere creatorem, nescire dominum, recalcitrare dominati imperio: qui habet potestatē corpus & animā ponere in gehennam. Terribilis certè (sicut ait apostolus) quædam expectatio iudicij, quando ignis in conspectu eius exardescet, & virtutes cælorum mouebūtur, & vaillantibus conscientijs, latitudinem mundi clarissimus ignis aduret. Nihil prorsus terribilius, quam videre latronis officinam plenam sanguine, cumulatam opprobrijs, tormentis vndantem. Quis hæc diutius cogitans non statim contremiscat, & in desperationis rotetur abyssum? Nō est igitur huic pedi morosius incumbendum, ne pietatis intuitū ferocia iudicantis excludat. Vtruncq; igitur iungat pedem animæ pœnitentis affectus, & tunc misericordiam amplectens, nunc iudicium deosculans, contribulati spiritus offerat holocaustū. Vide Mariam iudicij pedē fortiter attendantem, dū nobilis & lasciuia mulier coniuantiū faciē non attēdit: sed extenso corpore prouoluitur pedibus maiestatis, doloris plena, timoris impatiens, cōpunctiōnis iaculo vulnerata. Sed & misericordię pedē labijs ipressorib⁹ osculatur, in cuius spe firmiter inhēret vestigij redēptoris, donec audiat; remittūtur tibi pētā tua.

Rursum

*Rursum reiicitur hæc fides, quod officium Christi
Iudicis usurpet: pronuncians de intimis cordis qua-
solus Deus scrutatur.*

CAPVT VI.

Quarto reiicitur hæc doctrina, sic: *Quisquis carni mente seruit atque peccato, Deo placere non potest, iuxta Apost. dicet: Qui in carne sunt, & secundum eam ambulat, Deo placere non possunt, sed nemo certus est an dominetur sibi peccatum, & ambulet secundum carnem. Igitur nemo certus est se placere Deo. Si quis certus est se non ambulare secundum carnem, huius rei certior sit Apostolo necesse est. Nam ipse apost. non ausus fuit iudicare, se esse fidelis dispensator & iustificatus, quamvis nullius criminis sibi conscius esset. Legerat enim a propheta dictum: *Delicta quis intelligit? & ab occulis meis munda me domine:* & est via quæ videtur homini iusta, & nouissima eius deducunt ad mortem: & *Omnis via viri recta sibi videtur, appendit autem corda Deus.* Idcirco temperabat Apostolus sententiā, ne forte per ignorantiam deliqueret. Et quid (inquit Chrysostomus) si nihil sibi conscientia sint, non iudicantur? quid igitur dicemus? *Quod accidit hominibus in quibusdam peccare, quæ peccata esse ignorat.* Hinc considera quanta sit futuri iudicij diligentia. Cor hominis (inquit August.) abyssus est. *Quid enim profundius hac abysso? loqui homines possunt, videri possunt per operationem membrorum, audiri in sermoni: sed cuius cogitatio penetratur, cuius cor inspisitur?* *Quid intus gerat, quid intus possit, quid intus agat, quid intus disponat, quid intus velit, quid intus nolit, quis comprehendet? & infra: Nunquid predicatores verbi abyssus?* Ut noueris quia abyssus & ipsi, Apostolus ait: *Minimum est, ut a vobis diudicarer, aut ab humano die,* *Quanta autem abyssus sit, audite amplius.* *Nec enim ego meipsum dijudico.**

Tantamne

Rom. 8.

1. Cor. 4.

Hier. li.

2. contra

Pelag.

Psalm. 18.

Prouer. 21

Prouer. 15

Chrysos.
in illum
Pauli lo-
cum.Augus. in
psalm. 41.

FIDEI SPECIALIS

August.
lib.10.cō-
fessionū,
cap.32.

Hiere.17.

Epist. 42.
ad Henrī-
cū Seno-
nēsem ar-
chiepisco-
pum.

1.Cor.4.

Ibidem.

Mier.17.c

Tantāmne profunditatem creditis esse in homine, quæ lateat ipsum hominem in quo est? Quāta profunditas infirmitatis latebat in Petro, quando quid in se ageretur intus nesciebat, & se moriturū cum domino vel pro domino temerè promittebat? Idē alibi: Plangendæ tenebræ, inquit, in quibus me latet facultas mea quæ in me est, vt animus meus de viribus suis ipse se interrogans, non facilè sibi credendum existimet, quia & quod inest, plerumque occultum est, nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in ista vita, quæ tota tentatio nominatur: vt qui fieri potuit ex deteriore melior, non fiat etiam ex meliore deterior. Prauum, ait Hieremias, est cor omnium & inscrutabile, quis cognoscet illud? Bernardus: Prauum est, inquit, cor hominis & inscrutabile, ita vt nemo sciat quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in eo est, sed nec ipse plenè. Nam cum Apostolus diceret, Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die, adiecit: sed nec ego meipsum iudico. Quare? quoniam non possum, ait, ratā vel ipse de me preferre sententiam. Ego enim nihil mihi conscius sum, non tamen in hoc iustificatus sum, non ex toto credo me vel ipsi cōsciētiæ meæ: quippe cùm ne ipsa quidem queat me comprehendere totum, nec potest iudicare de toto, qui totum non audit. Qui autem iudicat me, dominus est. Dominus, inquit, cuius vtique scientiam non effugit, sententiam non subterfugit, etiam quod propriam latet conscientiam. Audit Deus in corde cogitantis, quod nō audit vel ipse qui cogitat. Et infra. Hieremias, inquit, non satis popularibus sententijs, velut quibusdam humani diei radijs mouebatur, sed fiderenter loquebatur Deo: Diem hominis non concupiui, tu scis. Si meus mihi arriserit dies, neque meipsum, inquit, iudico: quia nec ipse me satis intelligo. Solus merito con-

tō constitutus est iudex viuorum & mortuorum,
qui finxit sigillatim corda vniuersorum , & intelli-
git omnia opera eorum . Solum attendo iudicem,
quem & solum iustificatorem agnosco . Pater dedit
ei iudiciū facere, quia filius hominis est . Non usur-
po mihi vel super me seruus filij potestatē , nec me
an numero illis , de quibus ita conqueri solet : tule-
runt homines à me iudicium . Hæc Bernardus . Clা-
rum est igitur Apostolum, dum dicebat : neque ego
me ipsum iudico, imitatum prophetam Iob , qui de
seipso veraciter sic loquebatur . Etiam si habuero Iob 9.
quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudi-
cem deprecabor : & cum inuocantem me exaudie-
rit, non credo quòd audierit vocem meam . Etiam
si simplex fuero , hoc ipsum ignorabit anima mea .
Et, verebar omnia opera mea , sciens quòd nō par-
ceres delinquenti . Quid opus pluribus, quandoqui-
dem nemo non videat vanā hāc illorū persuasionē,
scripturis his omnibus planè esse contrariam ? Nam
(vt idem paucis repetam) ea fit, vt homo temerè si-
bi persuadeat, quòd Deum non iudicem , sed tantū
patrem habebit . Item quòd habeat peccati veniam,
non solum cum orauerit, sed etiam antequam oret:
tantū si id se iā assentū firmiter credat . Rursum
vt certò credat se nō ambulare secundū carnem, &
hypocrisim , sed sibi spiritū simplicitatis donatum .
Deniqz eo demētiæ homo p eā venit, vt nulla opera
sua vereatur, persuadēdo sibi q. delinquēti, etiam in
oibus flagitijs , propter Christū parcatur . Brentius
dū se in hoc Apost. loco, neqz me ipsum iudico, cer-
neret irretitū veritatis laqueo, cōtra textū, patrésqz
iam citatos nouū, vt solet, excogitauit cōmentariū .
Hic, inquiens, verbū, iudico , significat alterū alteri
vel anteferre vel postponere . Sed erras ô Brenti . nō
quærit Apostolus ibi, quis inter duos, vel plures fi-
deles dispensatores mysteriorum Dei, sit vel præ-
ferendus,

FIDEI SPECIALIS

ferēdus, vel postponēdus: sed hīc, inq̄t, quārītur, vt
 īter dispēsatores fidelis q̄s inueniatur: nō, vt fide-
 lior v̄nus altero, sed, vt fidelis q̄s inueniatur. Mihi
 autē (addit ipse) pro minimo est, vt à vobis judicer:
 an fidelis sim scilicet an nō, sed neq; meipsū iudico,
 fidelē. Nihil enī mihi conscius sum. Quid hoc quā-
 so ad cōparationē ministrorū inter se? Nullius infi-
 delis dispēsationis se sibi consciū afferit: & tamē ob
 hoc nō audet dicere, se iustificatū. Dū agitur de iu-
 dicio cōscientiæ, de iustificatione, nō agitur de com-
 paratione duorum iustorū, vter videlicet maior, &
 vter minor sit. Quid ergo? num scilicet ille, qui sibi
 nullius conscius est, verè etiā ab omni crimine corā
 Dei tribunali immunis, & corā eo iustus ac fidelis
 sit. Qui autē iudicat me, inquit, Dñs est. Enō Brēti,
 Dñs in die iudicij solūm iudicabit, vtrū Paulus prē-
 ferendus sit Apollo, an non: & nō etiam, an Paulus
 verè fuerit fidelis dispēsator? Huic Brentianæ ima-
 ginationi, contradicit ipsa scriptura, dicens vnicuiq;
 iuxta opera sua reddendū, atq; cuilibet seruo fideli
 dicendū: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudiū
 domini tui. Imō Apost. ibidē subdebat: Itaq;, nolite
 ante tempus iudicare, quoadusq; veniat Dñs, qui &
 illuminabit abscondita tenebrarum. inter quas vtiq;
 erūt infidelium ministrorum tenebrosa opera, sēpe
 nunc etiam ipsoſmet latentia: dum nonnunquam
 ita securi ſunt, atque si iustorum facta haberent: &
 tunc, inquit, vnicuique laus erit fideli, vt vituperiū
 erit infideli.

Reiçcitur ista fides quod aduersa fit doctrinae de ora-
 tione, baptismo, Eucaristia, penitentia & clauibus
 Ecclesiae.

CAPVT VII.

QVINTO reiçcitur hæc doctrina, q̄a tollit ora-
 tionē dominicā, qua oramus vt dimittātur
 nobis debita. Cum enim certū sit, neminē
 recte ora-

recte oratione petere, quod iā certus est se habere:
 & hac fide certo sibi persuadeat homo, quod venia
 peccati habeat, cōsequitur, cū qui verē (iuxta Mon-
 hemiū & Caluinū) fidelis est, irrisoriè Deo dicere:
 dimitte mihi debita mea. Et hoc quidē argumento,
 vñ sunt Colonienses cōtra Monhemiu: sed eis ridi-
 cula responſione occurrit Artopæus, dicens fideles
 inuocare Deū ob timorē lapsus, & offenditū Dei:
 quum nos agamus de oratione, qua venia petitur
 iam cōtractæ offenditæ. Porro de hac re, latius in tra-
 ctatu de oratione. Sexto, doctrina huius specialis
 fidei aduersatur doctrinæ scripture de baptismo. Si
 quidem cūm nemo possit admitti adultus ad bap-
 tismum, nisi qui christianam fidē habet: iuxta illud
 Philippi ad Eunuchum, Si credis ex toto corde, li-
 cet te baptizare? & iuxta dogma huius vanę persua-
 sionis, fide homo certus fit se esse Dei filium De-
 umq; sibi iam propitium, consequens est, baptismū
 non adhibendū vt peccata remittātur, vel vt homo
 renascatur. cōtra illud symboli Constantinopolita-
 ni: Confiteor vñ baptisma in remissionē peccato-
 rū: & illud Petri, ad Iudeos cōuersos in die Penthe-
 costes, dicétis: Baptizetur vnuſq; vestrū in remis-
 sionē peccatorū: & illud Dñi: Nisi quis renat' fuerit
 ex aqua & spiritu s.nō potest introire in regnū Dei.
 Sed de hac re latius, cū de baptismo agemus. Se-
 ptimo, hæc persuasio aduersatur Apostoli doctri-
 nae de recto vñ Eucharistiæ. Ipse enim dicit: Qui
 eunque manducauerit panem hunc, & calicem
 Domini indignè biberit, reus erit corporis & san-
 guinis Domini. Probet autem seipsum homo, & sic
 de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim man-
 duca & bibit indignè, iudicium sibi manducat &
 bibit, non diiudicans corpus Domini. Doctrina
 autem hæc: Certus (inquit) esto, & firmiter statue,
 quod nec reus inde fies, nec iudicium incurres, &

Henricus
Artopæus;
defensor
Monhe-
mii.

Aet. 8.

Aet. 8.

Ioan. 5.

1. Cor. 11.

FIDEI SPECIALIS

1. Cor. 11. sic periculum omne euades . Apostolus docet fideles Corinthios probare seipso, ne indignè Eucharistiam sumant, rei fiant, & cōdemnentur: Lutherus autem docet securum & certum te esse , quod non indignè sumes, quod ibi reus non fies , sed gratiam consequeris. Apostolus prēdicat examen conscientiae præmittendum: Lutherus autē & Monhemius prēdicant, sola fide, quā quis statuit se esse in gratia, consequi gratiam in communione: auertentes scilicet hominem à suipius examine, ac probatione: & docentes eum respicere in solam misericordiam, nō in iudicium. Octauo, hac vana doctrina euertitur veræ pœnitentiæ prædicatio, siue conuersionis ad Deum. Nam cūm scriptura dicat : Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis: & , Derelinquat impius viam suam , & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominū , & miserebitur eius:& iterum: Lauamini , mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite peruersè agere , discite bene facere, subuenite opppresso, iudicate pupillo , defendite viduā, & venite & arguite me,dicit Dñs. Si fuerit peccata vestra ut coccinū, quasi nix dealbabuntur.rursum:Pœnitentiā agite, & baptizetur vnuſquisq; veſtrū in remiſſiōne peccatorū: Cū, inq; ista dicat scriptura, ostēdēs vera pœnitentiā, cōuerſationēq; prēcedere remiſſiōne peccatorū:hēc doctrina cōtrā aſſerit, remiſſiōne peccati obtineri ante oīa per hanc fidē: Et tum demūm sequi verā pœnitentiā, & conuerſationem secundū Deum . Hinc est Lutheri dīctū: Qui credit se absolutum, est absolutus, quicqd sit de contritione. Nono, aduersatur hæc vana fides potestati ſoluendi & ligandi, remittendi & retinendi peccata, quā dedit Dominus Petro & Apoſtolis . Quum enim dicat Dominus , eis peccata remittenda , quibus illi remiserint : eos ſoluendos in ccelo,

cælo, quos illi soluerint super terrâ: Hæc fides habet, quod peccata sint remissa sola fide, etiam si nemo accedat solutor vel remissor, imo, quod etiâ dû hanc fidem habentes accedunt pastores suos, vt ab eis soluantur, & peccata eis remittantur, iam antè peccata remissa sint fide. vt ridiculum iam sit quod Apostolis suis Dominus dixit: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: cùm nimirum & illis ipsis remissa sint peccata, antequam accedat Apostolos. Quinimò, iam nō plus potestatis (saltem hac in parte) Apostolis relinquitur, quâm cuilibet christiano, etiam puer. Quemadmodum enim, ex horum facta sententia, credens prædicationi Apostolorum accipit statim veniam: ita etiam, & qui crediderit verbis fatui recitatîs remissa ei esse peccata propter Christum. Vnde est illud insigne Lutheri dictu: In sacramento pœnitentiae ac remissione culpæ, non plus facit Papa aut Episcopus, quâm infimus sacerdos: imo vbi non est sacerdos, æquè tâtum quilibet christianus, etiam si mulier & puer esset. Quomodo verò & alia sacramenta ex hac futili persuasione tollantur, patebit inferius.

Ioá. 20. f.

Quod hæc fides seipsum euertat. CAP. VIII.

Decimò, hæc fides adeò noua est & falsa, vt quam fibi ipsi contraria sit; seipsum destruat. Nam nemo cuiquam assentitur, nisi quod verum esse iudicarit, etiam priusquam assentiatur. Sicut enim (vt ita dicam) propter nostrum Affirmare, vel Negare, nihil mutatur in re: ita nec propter nostrum assensum, vel dissensum. Cuius rei sane argumentum magnū est, quod ex naturali amore veritatis, & horrore falsitatis, antequam alicui assentiamur, exploremus nū quod nobis refert, verum sit: & vbi id sic se habere deprehenderimus vel probauerimus, tūc demū assensum præbeamus. Idē in euangelio locum habere, ex eo liquet, quod illud

B ij

plurimi

FIDEI SPECIALIS

plurimi suscepserunt propter signa quæ videbant, & scrutando ex veteribus scripturis, an verū esset. Eò
 2. Tim. 2. tendit, quod dicit Apost. Si nō crediderimus, Deus fidelis pmanet, negare seipsum nō potest, quasi diceret; nostra infidelitas nō efficit, quin verū sit Dei verbū, nec euacuat fidē & promissum Dei quorūdā incredulitas. Cum itaq; hac vna persuasione credat homo sibi remitti peccata per eam ipsam fidem qua credit hoc, necesse est id verum esse, etiam priusquā credat, atq; ideo ipsa fides remissionis posterior est remissione: quæ tamen ab istis, creditur remissionē acqrere, eiūsc̄p causa esse (vt loquūtur) apprehēsiua: & q̄a causa, idcirco remissione vt suo effectū prior: sicut reuera fides christiana p̄cedit iustificationē, dicēte Apost. Corde creditur ad iustitiā: &, iustificatur homo ex fide. At pabsurdū est, fidē verbi Dei p̄cedere idē ipsum Dei verbū: fidē dare veritatē ipsi verbo: cūm non verbū Dei ex fide, sed fides ex Dei verbo depēdeat. Necesse est p̄cedere dei testi- moniū, anteq; ei⁹ testimonio credi possit. Ecce por- tentosum axioma, quod parit hæc vana & inscitiæ plena persuasio: nimirū fidē istā p̄cedere remissionē peccatorū, vt eius causam: sequi verò sicut assensus sequitur veritatē crediti. At christiana Ecclesia, no uit quōd antequā quis credit in Christum, ira Dei maneat super eum: nouit quōd impius debet relin- quere viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuerti ad Dominum vera p̄nitentia, fide Christi, spe, atque inuocatione, nec nō & eius sacramen- tis, ac quōd ita demūm miserebitur eius Dñs. Pro- inde procul abscedit ab hac fatuitate, vt dicat eadē fide qua quis credit sibi remitti peccata, ea remitti.

Hæc fides peruertit verbum Dei. CAP. IX.

Postremō, hæc vana persuasio procedit ex exi- li intellectu enangeli, & verbi Dei: siue po- tius, per ipsam verbum Dei peruertitur. Atq; hæc est

Rom. 10.
Gal. 2.

Joan. 3.
Esa. 55.

hæc est propriè causa cur rei cienda sit, pariatq; tot absurdæ: ex quibus iam aliqua nō mediocria recensimus. Fides etenim in nihil aliud collimare debet q; in Dei verbū: & præter illud nihil est credendum. sicut & heretici fatetur, & Apostolus: Cū accepistis (inquiens) à nobis verbū auditus Dei, accepistis illud nō vt verbū hominū, sed (sicut est verè) verbū Dei. Itē alibi: Fides (ait) ex auditu: auditus autē per verbū Christi. Nullū autē est verbū Dei, dicēs cui libet hominū, esse ei remissa peccata, sed euangeliū vnū & idē est apud oēs christianos. Vnde euangeliū generalibus enūciatis in scriptura proponitur. quale est: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: &, Sanguis meus fundetur pro multis in remissio ne peccatorū &, Venit filius hoīs querere, & saluū facere quod perierat, Rursum: Venit Christus in hunc mundū peccatores saluos facere. At particula ria, pro personarū varietate mutatur. Si euāgeliū haberet peculiarē annunciationē ad quēlibet audi entiū: Remissa ei esse peccata: certè aut falsum esset, cū scilicet anūciaretur eis, qui in impietate essent permāsuri, aut solis esset annūciandū saluādis: quæ vtraq; longē sunt absurdissima, & cōtra Apostolū, dicentē, Euāgeliū quibusdā esse etiam in odorem mortiferū, sicut Christus est scandalū & ruina multorum. Itē cōtra Christi mandatū, quo pacē prædī cari mandat, etiā si nō sit aliquis in domo pacis filius, vel gratia Dei pace dignus. Certè ipse Mon hemius, à veritate velut compulsus, fatetur quosdā credere omnia Dei verba, qui tamen hanc persua sionē non halent. Multi inquiens, ex impijs credunt Deo, & de Deo, iimirū vera esse, quæcumq; olim per vates, & postea per virginem filium suum locutus est: interim carent effectibus dei: Hæc quoq; diabolus credit. Sic enim legimus: Et spiritus immundi cum vidissent illum, proclamabant ei, & clamabant, dicentes, tu es filius Dei.

1.ad Thef
sa.cap.2.

Ro. ca.10

Jozn.1.
Mat.26.
Luc.19.
1.Tim.1.

2.Cor.2.

Mat.10.

Luc.4.

FIDEI SPECIALIS

Relinquimus autem Monhemio id quod de diabolo afferit, seque probare putat. Cæterum clarè consequitur ex eius verbis, hanc persuasionem, quam in impñs omnia Dei verba credentibus non agnoscit, non versari circa Dei verbum, quod per vates & vnigenitum suum locutus est, & proinde nō esse fidem euangelij. Mandat Dominus per Salomonem:

Prou. 30. Nihil, inquit, addas verbis illius, ne arguaris inueniarisq; mendax. Monhemius vero fatetur hac fide credi, quod Deus, neq; per vates, neq; per vnigenitum suum locutus est: idq; credi velut Dei verbum. Addit igitur Dei verbo, ac proinde ut mendax arguendus est. Si euangelium Christi, vel promissio facta Abrahæ, haberet quodq; quiuis deberet statuere, se ad Christum pertinere, vel filium esse Abrahæ secundū spiritū, sequereturq; ex ea fide omnis iustitia: nō recte reprehendisset Ioannes Baptista Pharisæos, dicentes: Patrem habemus Abramā: vnde cōsequenter inferebant, promissionem Abrahæ factam ad se pertinere. Imo debuissest Ioannes dicere: firmiter credite promissionem de vita æterna, Abrahæ factā, ad vos spectare: & inde iusti ertis euadetisq; gehennam. At aliud Ioannes: Quis, inquit, demonstrauit vobis fugere à ventura ira? & ne velitis dicere: Patrem habemus Abraham. Potens est enim Deus, de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ: in quibus videlicet quod Abrahæ promissum est, cōpleteur vobis reiectis. veluti aperte diceret hodie Lutheranus: Nolite dicere, filius sum Christi, Illum pro me mortuum credo, promissio euangelica nō est fallax. Potens est enim Deus eam suam promissionem completere, vobis perditis.

Refutat errorē eorum, qui firmiter statuunt, se se ad vitam eternam peruenturos.

C A P. X.

Multo porro vanior est ea fides, qua quisque statuit firmiter se peruenturum advitam æternā, quam

quā quā sibi statuit peccata remissa. Hæc enim etiā de futuris pronunciat, quæ soli Deo nota sunt: iuxta illud Sapietis: Homo futura nullo scire potest nūcio. & Ne glorieris in crastinum, ignoras quid superuentura pariat dies. Illa autem tantum de præsenti iustitia. Igitur & eius, licet iam satis sit reiecta, paucis ostendamus vanitatem. Primo igitur nullum symbolorum, neq; Apostolicum, neque Nicænum, neque Constantinopolitanum, neque Athanasij, habet quod quilibet debeat credere se habituum vitam æternam. licet enim credamus vitam æternam: non tamen idcirco credimus nos eā possessuros. Credimus enim similiter & morte impiorum æternā: sic namq; Athanasij symbolo dicimus: Et qui mala egerunt, ibunt in ignem æternum, & tamen nemo debet, etiā si hactenus impiè vixerit, credere se intraturum ignem æternum. Nec igitur etiam, si quis sciret se hactenus recte vixisse, credere se possessorum vitā æternam. Secundo, hæc persuasio qua quis statuit se perueretur ad vitā æternam, est in haereticis, qui certò non eō peruenient. Hoc enim statuebat olim Eunomius: statuunt nunc & Caluinistæ, statuunt & Brentiani, etiam in grauiissima materia religionis, nempe Eucharistiaæ doctrina à se mutuò dissentientes. Falsa est itaque hæc persuasio, & non innitens veraci verbo Dei. Tertiò, si fides iustificans reddit hominem certum de æterna vita, igitur certum eum facit, quod in fide perseverabit. Vita quippe æterna fidelibus tantum, & in fide ad morte usque perseveratibus parata est. Sed, sicut Apostolus docet, multi repulsa bona conscientia, naufragium fecerunt circa fidē: & alios præ auaritia à fide excidisse dicit. Christus quoq; quosdam ponit in fide temporales, quos verè dicit credere: non, vt impudentissimè contra Christum & Paulum Caluinus fingit, simulare fidem. His adde:

B v

quod

Eccle.8.
Prou.27.

Nouitia
est hec fi-
des.

Eandē fi-
dē & ha-
retici ha-
bent.

Falsò do-
cet hoīem
à fide nō
excidere.

1. Tim. 1.

1. Tim. 6.
Luc.9.

FIDEI SPECIALIS

quod iam olim Iouiniani dogma, renatos videlicet
Spiritu sancto, à Satana nō posse superari: ostensum
sit à Hieronymo clarissimis scripturis aduersari, to-
taq; Ecclesia Nouatianos condemnans, credidit fi-
deles labi, excidereq; à gratia posse. Sicut Christus,
ait: Refrigescet charitas multorum: & Ezechiel, Si
iustus auerterit se à iustitia sua, etc. Vnde bene Ber-
nardus (quem sibi sauere, falso iactant heretici). In-
terroga, ait, eos qui dicunt charitatem, à quo semel
accipitur, nequaquam ultra recedere. Ait veritas de
quibusdam: & hi radices non habent, quia ad tem-
pus credunt, & in tempore temptationis recedunt.

Mat.24.
Ezech.18
Bernard.
epist.4.2.
Luc.8.

Idem.

Et paulo post: Recedunt ergo quidam à fide, in-
quit, quia veritas afferit, Consequenter & à sa-
lute, quia saluator redarguit. Inde nos colligi-
mus quod & à charitate, sine qua salus esse non po-
tuit. Et hi, inquit, radicem non habent. Nec negat
eos habere bonum, sed in bono potius radicatos
non esse causatur. Denique sequitur, & ait: Quia ad
tempus credunt, bonum est, sed utinam duratu-
rum. non enim qui cœperit, sed qui perseverauerit
usque in finem, hic saluus erit. Non autem durant,
quoniam in tempore temptationis recedunt. Beati si
Eccles.27.
Rom.1.
Abac.2.

interim rapti fuissent, antequam malitia mutaret
corda eorum. Item infra: Vasa figuli probat fornax,
& homines iustos tentatio: illos videlicet qui ex fi-
de viuunt. Iustus nempe ex fide viuit. Solam utique
iustorum fidem id est, viuorum viuam, fornax ten-
tationum suscipit examinandam. Sed non omnium
iustitia manet in seculum seculi: quoniam sunt qui
ad tempus credunt, & in tempore temptationis rece-
dunt. Et infra: Liquet ex his satis (ut arbitror) non
omnes qui habuerint charitatem, habere & perse-
verantiam in charitate. Alioquin frustra commo-
neret Dominus discipulos: Manete, inquiens, in di-
lectione mea. Aut enim si necdum diligebant, non
debue-

Ioan. 15.

debuerat dicere: Manete, sed estote in delectione mea: aut si iam diligebant, necesse non erat moneri de perseverantia, qua secundum istos priuari non poterant. Quarto, haec persuasio pronunciat de occulta & inscrutabili Dei prædestinatione. Nam per eam firmiter statuit homo, se prædestinatum, securiorque est de æterna sua salute, quam fuit homo & angeli ante lapsum. At secus Augustinus: Licet, inquit, sancti de sua perseverantiae præmio certi sint, de ipsa tamen perseverantia sua reperiuntur incerti. Quis enim hominum se in actione profectaque iustitiae perseveraturum usque in finem sciat, nisi aliqua revelatione ab illo fiat certus, qui de hac re iusto latentique iudicio non omnes instruit, sed neminem fallit? Aliter & Hieronymus: Ne glorieris, inquit, in crastinum. nescis enim quid adueniens pariat dies. Vnde scriptum est: ne beatum dixeris quempiam ante mortem. Quamdiu enim viuimus, in certamine sumus: quamdiu in certamine, nulla est certa victoria, quæ etiam Apostolo fortissimè prælanti, in futuro seculo reseruabatur. Quinto, hac persuasione qua quis firmiter statuit se perseveraturum in Dei gratia, & peruenturum ad æternam vitam, tollitur sollicitudo recte agendi & ille timor, quo iubet Apostolus: tu autem fide stas, noli altum sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem Dei, si permanferis in bonitate, alioquin & tu excidēris. Denique, quæ causa fuisse potuerit, ut sic Hebraeos terreret, dicens: Timeamus, ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius, existimetur ex nobis aliquis decesserit. Si enim, inquit, qui per angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis pr-

De occulti-
tissima
prædesti-
natione
pronunciat
Lib. 11. de
civit. Dei
cap. 12.

Lib. 2. cō-
tra Pela-
gianos.
Prou. 27.
Ecclii 11.

Timore
tollit quo
reprimi-
tur elatio.

Rom. 11.

Heb. 4.

FIDEI SPECIALIS

omnis prævaricatio & inobedientia accepit iustam mercedis retributionē : quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem ? Caluinus insigni commentario hæc Apostolica dicta eludit: quasi ad totum corpus gentium , in quo quidam erant inflati, fidem profitentes magis quam habentes, dixisset Apostolus: Time ne forte nec tibi parcat , id est ob hypocritas cōmīstos: quum potius hæc dicat Apostolus propter eos qui fide stabiliti erant , & quia periculū, ne ipsi inde efferrentur, formidabat. Si hec dicerentur corpori Gentium, sensu Caluinī , liceret eodem modo & ecclesiæ dicere, quæ constat ex angelis beatis, & hominibus fidem profitētibus: Time ne excidaris. Quem porro ex corpore gentium non verè credentem velit Apost. timere , quandoquidē ipse, quisquis est, sua fide, iuxta Caluinū, timorē depeñere debet? Hypocrita autē frustra timet ne excidatur, cum insitus non sit. Et quidnam est, o Caluine, illud Apostoli: Si permanseris in bonitate: cum iuxta tē, corpus gētium ex ea parte qua fuit in bonitate, semp in ea permaneat: ex ea parte vero hypocritarum corpus nūquā fuerit in bonitate? Viden lector quam se prodant hæretici, scripturarum esse depravatores, dum ridiculos huiusmodi commentarios adferunt? Quid verbis illis Apostoli , disertius dici potuisset, quo insanorum horum temeritas reprimeretur? Rursum Augustin. rectius Monhemio: Quod autem , ait, perseveraturis sic ista dicuntur, quasi eos perseveraturos habeatur incertū, non aliter hoc audire debent, quibus expedit non altum sapere, sed timere. Quis enim ex multitudine fidelium, quādiu in hac mortalitate viuitur, in numero prædestinatorū se esse præsumat: quia id occultari opus est in hoc loco , vbi sic catienda est elatio, vt etiam per Sathanæ angelum, ne extolleretur tantus collaphizaretur Apostolus? Ninc & Apostolis di-

De cor. &
gratia ca-
pit. 13.

Iis dicebatur: Si manferitis in me: dicente illo, qui Ioan.15.
 illos vtique sciebat esse mansuros. Et per prophētam: Si volueritis & audieritis me, cūm sciret ipse Esa.1.
 in quibus operaretur & velle. Et similia multa di-
 cuntur propter huius vtilitatē secreti, ne fortè quis
 extollarū, sed omnes etiam qui bene currunt ti-
 meant, dum occultum est quō perueniant. Propter
 huius ergo vtilitatem secreti, credendum est quo-
 dam de filijs perditionis, non accepto dono perse-
 uerandi usque in finem, in fide quæ per dilectionē
 operatur incipere viuere, & aliquamdiu fideliter &
 iustè viuere, & posteā cadere, neque de hac vita pri-
 usquam hoc eis contingat auferri. Quorū si nemini
 contigisset, tamdiu haberent homines istum salu-
 berrimum timorem quo vitium elationis opprimi-
 tur, donec ad Chriti gratiam qua piè viuitur per-
 uenirent, deinceps iam securi nunquā se ab illo esse
 casuros. Quæ præsumptio in isto tentationum loco
 non expedit, vbi tanta est infirmitas, vt superbiam
 possit generare securitas. Hæc ille ibi. Alibi quoq;
 & sic: Quos, inquit, prædestinavit, ipsos & vocauit,
 vocatione illa, de qua dictum est: Sine pœnitentia
 sunt dona & vocatio Dei: ad quam vocationē per-
 tinere nullus est homo ab hominibus certa asseve-
 ratione dicendus, nisi cūm de hoc seculo exierit: in
 hac autem vita humana, quæ tentatio est super ter-
 ram, qui videtur stare, videat ne cadat. Ideo quippe 1.Cor.10.
 sicut iam supra diximus, non persecutari perfe-
 ueraturis prouidentissima Dei voluntate miscen-
 tur, vt esse discamus non alta sapientes, sed humili-
 bus cōsentientes, et cum timore & tremore nostrā
 ipsorū salutem operemur. Deus est enim qui ope-
 ratur in nobis, & velle & operari pro bona volun-
 tate. Pulchrè in eandem rem & Chrysostomus scri-
 bit: Si resurrectionem affequentur omnes, & nō so-
 lum resurrectionem, sed & incorruptionem, quo-
 modo

De bono
perseuer.
cap.13.
Rom.11.

In 3. cap.
epistolæ
ad Phili.
serm.ii.

FIDEI SPECIALIS

modo tanquam præcipuum quicquam adepturus dixit, si quo pacto pertingam? Propterea, inquit, ista patior vt aliquo pacto ad resurrectionem ex mortuis pertingam. Nisi enim mortuus fueris, non resurges. Quid est igitur? Videtur enim magnum quid hic innuere. Erat enim adeo magnum, vt liquidum definire nō ausus sit, sed dixerit, si quo pacto. Credidi in illum & resurrectionem eius, imo & patior propter ipsum, sed nondum possumus de resurrectione confidentes esse & securi. Quam hīc ergo resurrectionē dicit? Eam scilicet quae ad ipsum Christum ducit. Dixi me in ipsum credidisse, & potentiam resurrectionis eius, consortemque passionum ipsius factum, & conformatum morti eius, veruntamen post ista omnia nondum securus sum. Quod & alibi dicit: Qui stare videtur, videat ne cadat. Et

1. Cor. 11.

1. Cor. 6.

Idem.

Idem.

1. Cor. 9.

Suprā.

Ambros.

iterum: Metuo ne cūm alijs prædicauerit, ipse reprobis efficiar. Item in hæc immediatè sequentia verba: Non quod iam apprehenderim, aut iam perfectus sim. Persequor autem, si quoque apprehendam, quatenus & apprehensus sum à Christo Iesu, nō quod iā apprehenderim, subdit ipse: Quid est, iā apprehenderim? Brauiū dicit. Si ergo qui tāta passus est, si qui persecutionē tulit, si qui mortificationem habebat, nōdū de resurrectione illa securus fuit, qd sanè nos dicemus? Quid est, Si apprehendā? Resuscitationē ex mortuis, resurrectionē eius, inquit, si apprehendā, hoc est, si tanta pati potero, si potero ipsum imitari, si potero conformis ipsi fieri. Sufficit cōsiderare (ait idē, lib. 2. de cōpunctione cordis) ob hoc incerta esse quę futura sunt, & valde dubia, & tā periculosa, vt ea etiā magnus ille metuat Paulus. Hoc enī indicat, cū dicit se timere ne fortē cū alijs prædicārit, ipse reprobis fiat. Et iterū cū ait: Qui se putat stare, videat ne cadat. Similiter Ambr. in psal. 37. ad eū versus: Gemitus meus à te nō est absconditus: Et

ditus: Etsi innocēs (ingr) quisq; sit , securus esse nō potest: cui fint aduersus hostes q̄tidiana certamia. & ideo hēc, licet lēta sit cōsciētia , tamē pugna lachrymabilis. Sextō, hac persuasione iudicat homo se ipsum, nō solū pro prēsentī, sed etiā pro futuro tempore, oībus modis sic inuadēs Christi iudicis officiū, & peccās in illud prēceptū Sapientis, Ante mortē ne laudes hoīem quenquā. Qui enī nō solū se iustū esse firmiter statuit, sed & i iustitia pseueraturū, oīno se laudat ante mortē. Septimō, nullū est Dei verbū, quod testetur cuilibet fideli, cū esse perseueraturū in fide & charitate, & habiturū vitā æternā. quinimō , iam est ostēsum scripturā docere, multos à charitate excidere, atq; dānari in æternū, vt Saul. Vana itaq; hēc persuasio nō versatur circa Dei verbum: & proinde nō est fides. Postremō, Interrogo de hac inani & merē ficta fide gloriātes: nū etiā persuadēat sibi, q̄ cōciliatā habeat erga se Dei benevolētiā, & q̄ hoc anno, mēse vel die nō excidēt à fide, aut iustitia, sed protegētur à Deo. Vtiq; dicēt mihi, & hoc statuim⁹. quādoquidē oramus, vt Deus quotidie nos custodiat (sine illa autē sua fide , putat in uocationē esse inanē). Sed ecce, manifestē iā patet, nō hāc esse fidē qua iustificati fuerūt prophetæ aut Apost. vel, si ea iustificati essent, falsa certè, seu quæ falsum credidisset pro Dei verbo , iustificati essent. Dauid enī vir erat secūdū cor Dei, priusq; cū Bersabee adulteriū perpetraret necariq; iuberet Vriam, anteq; populū humeraret. Iustus ergo erat, fidemq; iustificatē habebat: atq; ex cōsequēti , iuxta hēreticos istos, statuebat se à Deo , ptegēdū oībus diebus vita suę, nec vnq; à Dei misericordia excisyrū criminē cōsciētiā vastāte. At hoc qs dicat nō esse falsissimū, si ei⁹ adulterij & homicidij recordetur? Etenī si adulteriū & latrociniū eiusmodi crimina nō sint quę hoīem tollat à vera iustitia, falsū dixerit Apost.

Tollens

Christiū
dicis offi.
cū inua-
dit.
Eccle.11.

Peruertit
Dei ver-
bum.

1. Reg. 13.

FIDEI SPECIALIS

1. Cor. 6. Tollens ergo membra Christi, faciam membra membricis? Similiter Ioannes fefellerit nos, dices: Omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem. Item, Apostoli in coena mundi erant propter sermonem, quem eis locutus fuerat Dominus. Habant ergo (dicam cum istis) Fidem iustificantem. Inferam vterius: Statuebant ergo quod non superarentur a tentatione, maximè cum hoc iubarentur petere. denique, quod a fide non exciderent. At videmus eos a fide defecisse, & scandalizatos in Christo fuisse (quod disertè futurum Christus prædixerat). imò vnum eorum etiam cù peririo Christum negasse: alterum vero diebus duodecim in infidelitate permanisse. Modo (inquit Christus) creditis. Venit hora ut dispergamini unusquisque in propria. Ad hæc Christi resurrectio multoties eis prædicta, & posteà annunciata per mulieres & viros, non est credita sed sicut deliramentum reiecta. Quum ergo absurditate absurdius sit, fidem ipsam aliquid falsi statuere, consequens est, nec Dauidem, nec Apostolos statuisse, se a Deo ut in scelera non caderent protegendos: licet hoc bene sperarint.

Joan. 16.

*Remissionem peccati, Iustitiam, & Vitam proponi
in scripturis, tanquam certa conditione accipienda,*

CAPVT XI.

Sæpè dicendum venit, in scripturis remissionem peccati, & bona opera, vitamq; aeternam proponi, non tanquam iam per Christum sint data nobis, & nunc solum agnoscenda: sed veluti ab eo certis modis & conditionibus accipienda. Vnde ipse dicit se venisse ut vocaret peccatores ad pœnitentiam. se medicum vocat: quia nimirum potens est, & paratus mederi infirmis, sed illis, qui se illi curandos præbent, qui manum vulnera rimantem tolerant,

Matth. 9.

tolerant, qui potioncs ab eo præparatas non fastidunt. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: si scilicet veneritis. Ignoras quomodo reficiet, audi. Tollite, inquit, iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Ecce quo pacto tranquillam reddit conscientiam: si tollatur eius iugum, si ab eo discatur humilitas & mansuetudo. Ipse est fons patens domui David & habitantibus Hierusalem, in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Ipse habet aqua viuâ. sed non sufficit hoc credere, verum oportet & petere, & tunc demum eam cōmunicabit. Sicut ipse dicit Samaritanæ: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aqua viuam. Ipse Christus ostiū est, & pastor, pascens cibo carnis, & potu sanguinis sui oves suas, defendensq; à lupo. sed oves per eum intrare debent, vocem eius audire, & ipsum sequi: alioquin ab eo non pascendæ. Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem, immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est parvulus, veniat ad me: & insipientibus loquuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Relinquette infantia, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Ecce hic Christi quidem beneficium describitur, sed & à nobis requiritur, ut veniamus, comedamus, bibamus, relinquamus infantiam, & ambulemus per vias prudentiæ. Ipse stat ad ostiū cordis nostri & pulsat: sed aperire ei oportet, ut ingrediatur ad nos, & cœnet nobiscum. Ipse Christus se dicit viam, certam vtique & rectam: sed ambulare per eam oportet, eamque tenere, ut ad veritatem & vitam perueniatur. Vtis vocatur Christus, quia

Mat.11.

Zach.13.

Ioan.4.

Ioan.4.

Ioan.12.

Ioan.10.

Prou.9.

Apoc.3.

Ioan.14.

Ioan.15.

C virore

FIDEI SPECIALIS

Ephes. 4. virore gratiae suae palmites sibi adhaerentes vinificat, atque fecundat. Caput vocatur, quia membra sua dirigit, & saluat. Oliua, quia omnes sibi insertos pingues reddit. Sed certare oportet atq; solicitum esse, vt ipse Christo veluti palmites & membra, atq; velut surculi oliuae inseramur, succumq; atque influxum eius non impediamus, neque excidamur.
Prov. 18. Turris quoque fortissima est nomen Domini à facie inimici: sed nobis ad eam currēdū est, & in ea permanendum, vt tūti simus. Sicut & ad Noe arcā (cui ipse comparatur) confugere, & in ea permanere debebat, quisquis iam inundante diluvio perire solebat. Ipse Christus serpens est erectus in cruce ad sanandos nos: sed oculos ad eum oportet erigere. Ipse signum est leuatum in nationes ad congregandum dispersos Israel: sed ad eum concurrere, & cū eo strenuè bellare oportet. Ipse coronatus est, sed vincentes mundum: redditurus mercedem, sed laborantibus & certantibus. Ipse saluabit, sed perseverantes. Ecce huiusmodi similitudinibus ex scripturis desumptis, adumbratum est Christi officium in remittendis peccatis, iustificandis, atque saluandis hominibus: sed in omnibus auditū est, quod & ipse aliquid à nobis requirat, vt beneficiorum eius simus participes. Certissima nouit esse Fides verba Dei, quibus ad Christū, prout ipse præscripsit confugientibus promittitur salus: verū num tu conditiones req̄itas habeas, siue seruaturus eas, neq; docet Fides, neque verbum Dei. Certa est igitur illa Dei bona voluntas erga omnes, qua promittit exaudire inuocantes, & saluare perseverantes: sed illa Dei bona voluntas, qua statuit dare inuocationem & perseverantiam, tibi de te certa non est. vt ait Augustinus lib. 1. de predestinatione sanctorum, cap. 11. Ideoq; ingenuè Brentius fatetur se Augustinum in eo dicto non recipere.

Solutur

*Solutur obiectio ex cap. 8. ad Rom. facili: et offenditur
ea, que certò parata sunt electis, bona spe expellari ab
omnibus fidelibus.*

C A P. XII.

A Tobias. Apostolus dicit: Deus proprium filiu suum pro nobis tradidit, quomodo nō oīa etiā cū illo nobis donauit? Rursus, sine vila cōditione dicit Apostol: Interpellat pro nobis: semper quoq; exauditur pro sua reverentia. Imperat igitur, et dat nobis suā gratiā. Rursus Apost. dicit: Certus sum, quia neq; mors, neq; vita, neq; angelii, neq; p̄cipatus, neq; virtutes, neq; instātia, neq; futura, neq; fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ ēst in Christo Iesu Domino nostro. item Ioannes: Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus. Item, scimus quia ex Deo sumus. Et iterum Paulus: Nos, inquit, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Igitur oīa Christi beneficia scim⁹ nobis data. Respōdendū est, in scripturis s̄aepe agi de electis Dei, & filijs promissionis, & prædestinatis ad vitam æternam: qui omnes Dei gratia & iustificātur, & saluantur. Certi sumus, quod nullus istorum à charitate Dei separabitur usq; ad mortem, sed omnes hi, à minimo usque ad maximū, dimissis omnibus peccatis cognoscēt Dñm, facie ad faciem, sicut est. Hi sunt, qui dati sunt Christo à patre: pro his nō pro mundo rogat Christus, vt credant, & vnū sint inter se, & cū eo sint, & videāt claritatē eius. His Christus datus est, vel dabitur: nō tācūm vt eius participes sint si inuocauerint eum, sed etiam vt inuocent eum, & sic participes eius siāt. De his Apostol. ad Rom. 8. manifestē dicit: Quos prædestinavit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit: quos autē iustificanit,

C ī

hos &

Rom. 8.

1. Ioan. 3.

1. Cor. 1.

Respōsio.

FIDEI SPECIALIS

Rem.3.

hos & glorificauit. Quod autem subiungit: Si Deus pro nobis, quis cōtra nos? Qui etiam proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illū: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? & infra: Christus interpellat pro nobis. **Quis ergo** nos separabit à charitate Christi? de eisdem prēdestinatis dicit. Ideo verò mutat tertiam personam in primam, non sic dicens, nulla creatura poterit separare prædestinatos à charitate Dei, sed sic: nulla creatura poterit nos separare à charitate Dei: quia spe bona atque fiducia, sc & ipsos Romanos in numero prædestinatorum collocat: vt & alias nō raro solet, exempli causa, Verbum, inquit, crucis Iesu, qui salui sunt, id est, nobis, Dei virtus est. Et infrā: Ipsiſ vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam prædicamus. pro eo quod dicit, vocatis (scilicet secundūm propositum gratiæ Dei) dicit suprà, nobis: nec hoc solum facit in prima persona, sed & in secunda persona loquens in eodē capite: Deus confirmabit vos, inquit, usque in finē, sine crimine, in die aduentus Domini nostri Iesu Christi. &, Deus non patietur vos tentari supra id quod potestis. Et ad Colloſſenses: Cūm(ait) Christus apparuerit vita vestra: tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria. Nunquid putandū est Apoſtolum Paulum fide certum fuisse, quod Corinthi & Colloſſenses saluandi essent? non vtiq. Sicut nec fide certus erat, quod fides Timothei esset non fīcta, etiam quando dicebat: Certus sum, quod in te est fides non ficta. Non enim verbū Dei, vel euangelium, certos nos facit quid alij in sua cōſcientia habeant vel sint habituri. Nemo enim nouit quae sunt hominis nisi spiritus hominis, qui in ipso est. Sed vtiq ue hæc bona spe, humano more, ex multis bonis argumentis dicuntur: quemadmodum Apoſtolus ait: Quia qui coepit in vobis opus bonum, perfici-

1. Cor. 1.

1. Cor. 10.

Coloſ. 3.

2. Tim. 1.

1. Cor. 2.

Philip. 1.

perficiet usq; in diem Christi Iesu. Sicut enim docet Augustinus: Cùm ecclesiam alloquimur de ipsis electis & reprobatis : ita loquendum spe bona, velut omnes præsentes sint electi . Sanè ex hoc q; Apostolus non solum de se , sed & de alijs dicit: Certus sum quòd neque mors , neque vita , etc. clarissimè conuincitur , non agere de certitudine Lutheranæ fidei. Nondum enim eò sunt progressi Lutherani, vt dicant nos certos esse de quovis altero, quòd saluabitur.

Lib. 2. de
bono per-
no perse-
uerantie
cap. 22.

Explicatur dictum Apostoli: Ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.

C A P . X I I I .

Similiter & in illo Apostoli : Nos spiritu acce-
pimus, qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo
donata sunt nobis: nobis, intelligitur, electis,
& prædestinatis, & perseveráter diligentibus Deū.
sicut ipse eodem loco dicit ex Esaia : Oculus non
vidit, nec auris audiuit , nec in cor hominis ascen-
derunt, quæ præparauit Deus his, qui diligunt illū:
nobis , inquit , reuelauit Deus per spiritum suum,
scilicet quæ præparauit Deus diligentibus se , siue
iam in hoc tempore, siue in futuro. & adiungit: Spi-
ritus enim omnia scrutatur , etiam profunda Dei.
Quod indubie sic intelligitur: q; quosdā homines
scrutantes facit , non quòd omnes fideles faciat
scrutatores profundorum Dei , sed tantum perfe-
ctos. De quibus Apostolus ibi loquitur, dicens, Sa-
pientiam loquimur inter perfectos. quales nō erāt
Corinthij, vtpote adhuc carnales, & lacte potius in-
digentes, q; solido cibo. Hæc autē sapientia, & hæc
profunda Dei non sunt particulares illę persuasio-
nes, quibus fingitur Apostolus firmiter statuisse se
possessurum vitam æternam, & sibi Deum propi-
tium, cùm etiam fingatur hæc persuasio tunc fuisse
omnibus christianis communis: sed hæc profunda,

1. Cor. 12.

Esa. 6.

Ibi. sup.

C iij & hæc

FIDEI SPECIALIS

& hæc sapientia, est ipsa doctrina fidei, spiritualiter considerata atque tractata: quæ certè cibus est fortium, vt ait Augustinus. Hæc profunda sunt illa de quibus Apostolis ait Dominus: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nō potestis portare modò: qui tamen habebant fidem, & mundi erant propter sermonem Christi. Hęc igitur profunda & magnifica, quæ præstitit Deus humano generi, sunt ea quæ Paulus per spiritum sibi datum, dicit se nosse. ac ita nil omnino h̄ic dicitur de ea fide, qua quicunque statuit sibi omnia peccata remitti.

Explicatur quo sensu dicat Ioannes: Scimus quoniam cum apparuerit, etc. & scimus quod ex Deo scimus.

C A P V T. X I I I .

Simili modo Ioannes Apostolus nomine prime personę electos Dei significat, dum ait: Scimus quoniā cùm apparuerit, similes ei erimus: eisq̄ bona fiducia se connumerat, non certa fide. Quod satis comprobat, dum superius de Antichristis dicit: Si fuissent ex nobis, permanessent vtq; nobiscum. Nunquid enim Ioanni, quisquis semel inseritus est viti & oliuæ fructiferæ Christo, amplius nō potest excidere? & si forte cadat, certumne ei argumentum est, ipsum non fuisse christianum? absit vt Ioannes cōtradicat Christo, & suo coapostolo Paulo: dicentibus quosdam ex vite & oliua excidi. Sed ideo dicit: Si fuissent ex nobis permanessent nobiscum: quia si ex numero electorum fuissent, ad mortem usque à fide non defecissent. Frequenter autem Ioannes (sicut & Paulus) tantum de electis & prædestinatis loquitur. vt cum in euangelio eius Christus dicit: Oves meæ non peribunt in æternum: &, alias oves habeo, quas oportet me adducere ad oviile, vt vocē meā audiant: &, Iesus moriturus erat, vt filij Dei qui dispersi erāt congregarentur in vnū.

Simili

Simili locutione dicit Augustinus epistola 106: Ip-
sa iustitia est ex fide, qua credimus nos iustificari,
hoc est, iustos fieri gratia Dei per Iesum Chri-
stum Dominum nostrum, ut inueniamur in illo
non habentes nostram iustitiam, quae ex lege est,
sed eam quae est per fidem Christi quae ex Deo est
iustitia in fide: vtique in fide qua credimus no-
bis iustitiam diuinatus dari, non à nobis in nobis
nostris viribus fieri. Per illud enim: nobis: homines
intelligit qui iustificantur. (quibus se connumerat
spe bona) hi non iustificantur nisi fide qua credunt
omnes qui iustificantur, iustificari y. atia Dei, nō vi-
ribus suis. Quomodo item Petrus dicit: Per gratiā
Domini nostri Iesu Christi credimus saluari, quem-
admodū & patres per eam crediderunt se saluari.
Sic rursus Augustinus lib. 2. Confess. cap. 7. non
certa asseueratione, sed bona fiducia, peccata sua vt
glaciem soluta dicit. Illud autem Ioannis dictū: Sci-
mus quoniam ex Deo sumus: &, mundus totus in
maligno positus est, designat doctrinam christianā
esse diuinā: vti declarat, quod sequitur, Scimus quo-
niā filius Dei venit: & dedit nobis sensum vt cog-
noscamus verum Deum, & simus in vero filio eius.
Sicut in euangelio dicit de se ipso, Scimus quia ve-
rum est testimonium eius. & superius cùm diceret
antichristos ex Deo non esse, dicit de se & similibus
doctoribus veritatis: nos ex Deo sumus. Et in fine
capitis tertij, antequam aggrediatur sermonem de
antichristis, dicit: In hoc scimus quoniam manet in
nobis (scilicet tanquam veracibus doctoribus) de spi-
ritu quem dedit nobis. Varjs enim donis Spiritus
sancti, vt sunt charismata linguarū, miraculorum,
& prodigiorum, alijs similia, testatur Deus doctri-
nam esse veram.

Obiectio ex illa ad Rom. Ipse spiritus, testimonium
reddit.

C A P . XV.

C iiii Deniqz

Aet. 15.

1. Ioan. 5.

Ioan. 1.

1. Ioan. 3.

FIDEI SPECIALIS

Rom. 8.

DEniq; obijcias. Ipse spiritus, testimoniū reddit spiritui nostro quōd sumus filij Dei. Porro spiritus sancti testimonium, verbum est Dei. Fide igitur certa recipiendum est, & nihil omnino dubitandum, quin Deis filij simus. Imo ipse Christus videtur euidenter hanc fidem exigere, dum paralytico dicit: Confide fili, remittuntur tibi peccata. Sicut etiam peccatrici, ad pedes suos lachrimanti, dicit: Remittuntur tibi peccata. Et latroni in cruce pendenti certo asserit: Hodie mecum eris in paradyso. Fide enim verba Christi debebant amplecti. igitur ipsi iustificati sunt fide, qua crediderunt Deum sibi esse propitium propter Christum. Itaque cum haec scripta sint, non tantum propter ipsos, sed & propter nos, simili fide & nos iustificabimur, si credamus nobis peccata remitti.

Matth. 9.

Luc. 7.

Luc. 23.

*Differunt fides & experientia rei que ante credet
batur.*

CAP. XVI.

Responso.

Ad obiectionem responsuri, videamus quale sit testimonium, quod reddit spiritus spiritui nostro quōd simus filij Dei: vt clarius tota haec res elucescat. Fides ab Apostolo dicta est argumentum, siue conuictio, rerum non apparentium. hoc est: animi assensus, quo homo assentitur certo, tanquam omnino conuictus infallibili Dei authoritate, ijs rebus, quas nec sensu, nec ratiocinatione aliqua, nec experientia compertas habet, imo quas, antequam fidelis esset, reputabat absurdissimas. Elenchus enim argumentum dicitur conuincens resistētem. siue, vt Aristoteles ait, syllogismus contradictorius. Quapropter fides nequaquam est experimentum rerum creditarum (vt nugatur Monhemius). imo vero experientia & fides, planè sibi mutuo sunt opposita. Fides enim est non apparentium

rentium: experientia, apparentium . Quod ut facilius intelligatur , exemplis explanemus . Noē credidit diluuium venturum . at cūm diluuium vidit, non amplius credidit . Abraham & Sara crediderunt Deo , prædicenti eis nasciturum filium . At nato Isaac non amplius fidem , sed experientiam huius rei habuerunt . Impij nunc non credunt æterna tormenta: in die iudicij nō credēt illa, sed experietur . Sicut igitur Abrahā, per fidē accipiēdæ prolis venit in experientiam accepte: ita iusti ex fide diuinarum promissionum, & remediorum assumptione, atque Dei inuocatione eò paulatim proficiunt , vt etiam in hoc mundo quadam ratione , & ex parte experiantur, quod ante tantum credebāt . Quæ experientia gustus Dei vocatur . De quo Apost. Petrus: Rationabile lac, inquit, concupiscite: vt in eo crescatis in salutem, si tamen gustatis quoniam dulcis est Dñs . Et Paulus ad Hebraeos: Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiā donū coeleste, & participes facti sunt Spiritus sancti , gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutēsq; seculi venturi, & prolapsi sunt : rursus renouari ad pœnitentiam . Duplex autem est gustus Dei pro duplice animæ parte, intellectu & voluntate: siue , vt scriptura loquitur, mente & corde . Gustus mentis , intellectus siue sapientia vocatur . Cuius meminit ibi Propheta: Nisi credideritis, non intelligetis . Apostolus quoque: Sapientiam, ait, loquimur inter perfectos . Exempli gratia . Primum credit homo originale peccatum . postea sensim proficiendo eò venit, vt verè intelligat, & videat hominis naturam esse peccato depravatam . Gustus autem Dei qui in voluntate est, vocatur iustitia , siue esuries & sitis iustitiae . Quanto enim plus gustatur Deus, tanto plus esuritur . Homo prius tantum credebat se per Christum , si ad eum confugeret, mutandum ex iniquo

C v

in iustum

Augus. li.
2. de bap-
tism. par-
uulorum.

1. Pet. i.

Cap. 6.

Duplex
Dei gustus
siue expe-
rientialia.
1. Corin. 2
Esaie 6.

F I D E I S P E C I A L I S

in iustum, ex impuro in castū , ex gulosō in sobriū . Cūm iam mutatum se videt, & abo. minari iniquitates quas ante solet amare:iam experitur in parte, id quod credebat antē , Deum scilicet iustificare se in uocātes. atque ex ea iustitia euadit conscientia tranquillior. Et ista tranquillitas conscientiæ , est alius Domini gustus : qui quidem in futura vita non abolebitur, sed perficietur. Vnde & in ipsis Spiritu sancti donis, intellectu, iustitia, pace cōscientiæ, & gaudio, cōsistit arra futuræ hæreditatis. Sicut enim arra est pars precij, aut stipendiij , ita ista. sunt pars vitæ æternæ. Et vt stipendio tributo non auferunt arra: ita veniente plenitudine felicitatis hæc non tollentur. Quamobrem hæc experientia, atque hic gustus, non est fides vel aliquid fidei . Ipsa enim fides in futuro seculo auferetur, cūm omnia apparebunt. imo quanto maior est hæc experientia, tanto magis minuitur imperfectio , & obscuritas quæ est in rebus creditis(nimirum amplius innotescitibus rebus): licet firmior fiat fides, tum ex ea parte qua est conuictio atque assensus:tum ex illa qua est sperandorum, siue sperantium(vt Augustinus legit) fundamentum . Quanto enim magis experitur homo potētiam, bonitatem & fidem alicuius erga se, tanto firmius ei credit fidicq; in reliquis quæ ab eo expectat:& expletur illud Psalmi 9. Sperent in te , qui nouerunt nomen tuum , quoniam non dereliquisti quærentes te Domine: hoc est, illi fortissimè sperant, qui experti sunt te adesse quærentibus te. illi psallant Domino , & annunciant alijs opera Domini, quod non sit oblitus orationem pauperum.

Prior autem gustus, ipsa sapientia perfectorum est: qui longa iam consuetudine sensus habent exercitatos ad discrimen boni & mali ; qui sapientiam loqui possunt inter perfectos. Sicut enim ait August. ad cognitionem sincerissimæ sapientiæ pauci spirituales

Gust⁹ dei
in futura
vita non
aboletur,
sed perh-
icitur.

Gust⁹ dei
fidei ob-
scuritatē
tollat, &
ipsam fi-
dē firmat.

Sapientia
paucorū
est.
Cap. 4. li-
bri cōtra
epistolam
fundamē-
ti.

tuales in hac vita perueniunt, ut eam ex minima quidem parte, quia homines sunt, sed tamē sine dubitatione cognoscant: cæteram quippe turbam nō intelligendi viuacitas, sed credendi simplicitas tu-tissimam facit. Posterior verò gustus, omnibus iustis communis est. Omnes enim, & esuriūt, & sitiūt iustitiam: omnes vident se mutari, aliquousque saltē, ad pietatem: omnes conscientiā aliquantulum pacatam habere incipiūt. Vnde Apostolus dicit eos accepisse Spiritum sanctum velut arram hæreditatis æternæ. Testimonium igitur quod perhibet Spiritus in cordibus iustorum, non verbum est Spiritus sancti, dicentis: tu es filius Dei: vt Deus testatus est de naturali filio suo: hic, inquiens, est filius meus dilectus. Nā si hoc modo testaretur Spiritus sanctus, omnino oporteret credere eius testimonio: Sed testimonium eius, est experientia quædā diuinæ gratiæ atque iustitiæ, & gustus ille Dei, de quo iam diximus. Porro animaduertendum est omnem experientiā in singularibus confidere. iustitiā quoq; siue actus bonos, similiter esse circa particularia. Vnde experientia iustitiæ, maximè est de particularibus. circa quę quum facillimū sit falli (vnde illud medicorū: Experientia fallax), verissimū est quoq; hanc experiētiā iustitiæ planè esse fallacē. Forte expertus es, te posse abstinere ab adulterio: sed nondū expertus es, num saltē, si aliena bona nemine sciente inuenires, statim ea esses restituturus. Et vt hæc de tñoris, innumera interim sunt in particulari peccata quoq; nescis esse peccata. Huc accedit, q; & si ea nosse qualia sunt, nescis tamē an verè sis paratus nūc vitare: & esto q; verè paratus sis, saltē quo fine hæc facere parat' sis ignoras: sicut ait in oratione ad Deū venerabilis Beda: Si qd boni te largiēte fecero, quo fine hoc faciā, quāve distinctione à te pensetur ignoro. Et Aug. Nonnūq; ait, sunt apertissima vitia,

quæ alijs

Quidam
Dei gust⁹
oībus iu-
stis cōis.

Ephe. 1.

Gust⁹ dei
est testi-
monium
Spiritus.

Gust⁹ dei
est testi-
monium
fallax.

Beda.
Lib. 21. de
Cinīt. dei
cap. 16.

quæ alijs vitj̄s vincuntur occultis, quæq; putantur esse virtutes in quibus regnat superbia, & quædam sibi placendi altitudo ruinosa. Sicut igitur cùm experitur medicus se sanare hominem, testimonium habet artis suæ boniq; progressus in hominis curatione, sed fallax: nam fortassis curatus est infirmus alia ratione quàm pharmaco eius: & etiam si in hoc casu bene progressus sit, nescit tamen an alias morbos similiter curare, nūmve pari dexteritate id posset. nihilominus quanto plures ægrotos plurésque morbos curauerit: tanto certius consequitur testimonium suæ artis, & diligentiae, siue felicis progressus: ita iusti quanto sèpius, atque diutius rectè egerint, & præcipue in tribulationibus: tanto maius eis est testimoniū istud Spiritus. sicut ait Apostol.

Rom. 5.

Patientia probationem operatur: hoc est, ostendit nos nobis, quàm fortes simus, quàm iusti. Probatio autem spem. Et sicut scioli medici, ante omnem experientiam quiduis pollicentur: vbi autem ad rem ventum fuerit, plerumque reperiuntur imperiti, et si casu uno ac altero fortè fortuna bene cedat eis: ita quidam qui se iustificant, sibi persuadent statim, se esse iustos: & ex alia causa quàm ob veram iustitiam, foris agunt quæ videntur iusta. erogant in cibos pauperū omnes suas facultates, & tradunt corpus suum ad incendium: sed coram Deo, qui rem intinetur, iuueniuntur iniqui.

Exemplo Abrabæ, Nœ, Esaie, Ismelitarum, & Apostolorum, declaratur testimonium Spiritus: & confundatur Fides Manbemij.

CAP. XVII.

Genes. 22.
quæst. 58.
& 57. in
Genesim.

Abraham post plurima certamina, elapsis plusquā viginti & sex annis ex quo secutus fuerat Dominum, tandem audit: Nunc cognoui(hoc est cognoscere te feci, interprete August.) quod

quod timeas Deum. At euangelicus meas Luthe-
ranus, primo die suæ (vt putat) conuerzionis, cer-
tum se esse gloriatur, quod venia peccatorum suo-
rum habeat: quæ non nisi Deum timentium est.
Quid non audet hæretica præsumptio? Caluinus
dicit coactam esse expositionem Augustini in hoc
verbo Geneseos: Nuc cognoui quod timeas Deum,
iam recitatam: Veram autem hanc (quam ipse dat)
Nunc cognoui, id est, nūc expertus sum. tanquam
humano more hoc dicat Deus, sitq; hic non res ali-
qua, sed locutio solùm: Contra illud scilicet Deute-
ron. 8: Adduxit te Dominus Deus tuus per desertum
quadraginta annis, vt affligeret te, atque tentaret, &
nota fierent quæ in tuo animo versabantur: vtrum
mandata illius custodires, an non. Vbi clarè desig-
natur, quod lex ostendat homini peccatum, & maliti-
am suam. (Quemadmodum docet Apostolus ad
Rom. 7.) ac ita, non coacta sed sincera certaq; est
Augustini expositio. Esaias propheta, conscientia
peccatorum quæ labijs suis peccauerat, stimulatus,
se miserum clamat: nec prædicare populo audet,
donec audit à Seraphin: Ecce tetigit hoc labia tua,
& auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mun-
dabitur. Monhemius autē statim certus est pecca-
torum iam remissorum. Per pseudoprophetam
tentat Dominus populum Israel, an diligit cum in
toto corde necne, hoc est, demonstrat ipsi populo
an diligit eū nec ne. Si enim pseudoprophetā occi-
dant, ex hoc possunt veluti signo quodā cognosce-
re se Deum diligere. At Luthero, & eius sectatori-
bus ridicula sunt omnia hæc. Ipsi enim illico sciunt
se ambulare secundum Spiritum, eo quod credant
peccata sibi remissa. Et cum hæc fides simul eis affe-
rat charitatem & bona opera, sciunt se Deum dili-
gere multo certius quam Israëlitæ cognoscebant,
quando pseudoprophetam non audiebant. Quid
puta-

Gen. 22.

Esaias 6.

FIDEI SPECIALIS

putamus? an Abraham per 26. annos , nō habuerat
testimoniū Spūs q̄ esset filius Dei? absit. Quid ergo
dicit Deus: Nūc cognoui, q̄ timeas Deū? Potuisset
iuxta Lutherū dicere Abrahā: Et ego vigintisex an-
nis certus fui per fidē, q̄ timerē te : quorū igitur
dicis te nūc hoc cognoscere , seu ostēdere mihi ? At
catholici sciūt sāpē Abrahā, habuisse testimonium
Spūs q̄ esset Dei filius, lōgē certius q̄ vulgus iusto-
rū habeat . Sed tamē ga omne hoc testimoniū, erat
tantū signum quoddā velut experimentale , atq; coniecturale, nō equiualebat verbo Dei, dicētis: Tu
times Deum. imo Abraham, etiam post tam insignē
obedientiam, non iudicasset cerq; se timere Deum,
nec se iustificasset ante eū : cogitās quōd ipse solus

Hiere. 17. probat corda & renes: nisi Deus ipse dixisset: Nunc
Gen. 22. cognoui q̄ times Deū? Alioqui si Abrahā ab initio
p fidē hōo semp statuit, quorū op̄ erat nūc ei cō-
mémorare, dicēdo, cognoui q̄ timeas Deū? An nūc

Genes. 7. primū docet eū fidē euangelij? Similiter, post quin-
gētos annos nō diceret scriptura Deū dixisse Noe:
Te vidi iustū corā me in generatione hac: si hoc cre-
didisset ille ex quo iustus fact⁹ est. Nec Apostolis in
vltima cōēa dixisset Christus: Vos mūdi estis pro-

pter sermonem, quem locutus sum vobis: si ex quo
iusti fuerant, certi fuissent se mūdos esse. Credamus
potius scripture, dicenti quōd longē antē per fidem
iustificatus est Abraham, & quōd post omnia credi-
dit verbo Dei: Nunc cognoui quōd timeas Deum.
Nec fide huius verbi iustificatus est, sed hāc reuelationem, veluti quandā consolationē, merito prioris
iustitiae accepit. Apostolus ipse clarē explicat cuius
verbi fide iustificatus fit. Qui, inquit, cōtra spem in
spem credit: vt fieret pater multarum gentiū se-
cundūm quod dictum est ei, Sic erit semen tuum, si-
cūt stellæ cæli & arena maris. Et non infirmatus est
in fide: nec considerauit corpus suum emortuum,

cum

Abraham
nō est iu-
stificatus
fide qua
credidit se
Deo pla-
cere : &
proinde
nec nos
ea iustifi-
camur.

Rom. 4.
Genes. 15.

cum iam ferè centum esset annorum, & emortuam
vuluā Saræ. In reprobatione etiā Dei nō hæsita-
uit diffidentia, sed cōfertatus est fide, dans gloriam
Deo: plenissimè sciēs quia quæcūq; promisit Deus,
potēs est & facere. Ideo & reputatū est illi ad iustifi-
tiā. Ecce fide potētia Dei, & promissionis est iustifi-
catus, nō fide qua statuebat se iustū esse. Quodq; si-
mili fide nos iustificemur, subdit Apost: Non est au-
tē scriptū tātūm ppter ipsum, quia reputatū est illi
ad iustitiā: sed et propter nos, quib⁹ reputabitur cre-
dētibus in eū qui suscitauit Iesum Christum Dñm
nostrū à mortuis, qui traditus est ppter delicta no-
stra, & resurrexit propter iustificationē nostrā. Item
vbi ait: Hoc est verbū fidei quod prædicamus. Quia
si credideris in corde tuo, quod Dominus est Ie-
sus, & confessus fueris in ore tuo, quod Deus il-
lum suscitauit à mortuis, saluus eris. Corde enim
creditur ad iustitiam: ore autem fit confessio ad fa-
ludem. Dicit enim scriptura, Omnis qui credit in il-
lum, non confundetur. Non enim est distinctio Iu-
dæi & Græci: nam idē Dominus omnium, diues in
omnes qui inuocant illum. Omnis enim quicunq;
inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Sic & in ea-
dem epistola, dicit iustitiam Dei esse per fidem in
Christū: per fidē in sanguine eius. citānsq; Abacuc
testimoniū, docet iustū ex fide vēturi saluatoris, qui
ab Abacuc promittitur, viuere. Dicitq; in euāgelio
reuelari iustitiā ex fide in Deū fidelē atq; veracē in
suis promissis. Hāc verò fidē, qua quisq; statuat se
iustificari, nusquā reqrit: sed docet, q; fide omnipo-
tētia Dei, & illius ejus promissionis: Ois qui inuocauerit dñm, saluus erit (quę per Christi meritū cō-
pletur) oriatur in nobis spes: ex spe inuocatio: ex
inuocatione sequatur impetratio iustitiae. ita vt si-
milis sit fides iustificās illi fidei, p quā ingressi sunt
Caleb & Josue terrā pmissam. Credebat hi promis-
sionē

Rom. 10.

Esa. 28.

Iob. 1.

Act. 2.

Rom. 10.

Num. 14.

FIDEI SPECIALIS

sioni dei, qua „pmiserat populo Israel terrā Chanaā. At quōd ipsi in propria persona intrarent, non stātuebant. Sciebant enim Deum veracem fore, etiam si ipsi terram illam non ingrederentur: habebantq; eandem cum Moysē & Aaron fidem promissionis: qui certē se non credebāt ingressuros terrā, tametsi hoc sperārit Moyses, & propterea orauerit antequā intelligeret decretum esse quōd ipse non ingrederebātur. Explicant autem fidem suam Caleb & Iosue, dum dicunt: Si propius fuerit Dominus, induceret nos in terram Chanaan.

Num. 14.

Christus sanauit infirmos fide omnipotentiæ sue, non fide qua illi statuerāt se sanandos. C AP. XVIII.

Luc. 5.

Matth. 9.

Psal. 118.

Psalm. 30

Psalm. 50

Talis rursus est fides iustificans, qualis erat eorum quos sanauit ab ægritudinibus suis Christus. Audi ergo qua ex fide sanauit leprosum. Domine, inquit, si vis, potes me mundare. Hanc fidem intuitus Dominus, tangens eum dixit: Volo, mundare. & mundauit eum. Hęc fides est potentia Christi: ex qua spes oriebatur quōd sanaret eum. Sicuti & Hemeroissa, non certa asseveratione, sed bona fiducia dicebat: Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. Sicut item non asseverans, sed bono animi proposito dicebat Deo David: Nō obliuiscar sermones tuos. Et orando, non afferendo dicebat: In te Domine speravi, non confundar in æternum. sicut & in eodem psalmo, postea dicit: Illustra faciem tuam Dñe super seruū tuum, saluum me fac in misericordia tua, Domine non confundar quoniā inuocauit te. Sicut insuper non assertiones sed orationes sunt: Asperges me Domine ysopo, & mundabor, lauabis me etc. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam etc. Similiter non tam afferendo, quam sperando, dicebat: Non timebo mala quoniā tu meū es. Similiter Centurio ille in Capharnaō, per quam

per quam fidem impetravit seruo sanitatem, nisi quia agnouit Christum verbo curare posse? Item, quā fidem exegit Deus à cæcis? Creditis, inquit, q̄d hoc possum facere vobis? at illi dixerunt, vtique: tūc testigat oculos eorum, dicens: Iuxta fidem vestram fiat vobis, hoc est, id quod me posse creditis, volo ut fiat vobis. Iuxta Lutherum omnino erat conueniens, ut hi diceret Christo: Certi sumus quod nos mundabis, & illuminabis, & sanabis.

Matth. 9.

Probatur ob talē fidem Christum remittere peccata, quali legitur sanasse corporales morbos: ex Paralytico, Peccatrice, Latrone, Abel.

C 1 P. XIX.

Certè ob similē fidē Dñm remittere peccata, ob quā legitur sanasse corporales morbos: satis docet historia paralytici sanati. Videns (ait Matthæus) Iesus fidē illorū (portantiū, atq; cius qui ferebatur) dixit: Cōfide fili, remittuntur tibi peccata tua. Fides qua credebāt Christū eū posse sanare, & spes, solicitudeb̄ Christū hac de causa rogādi, tāta (inq̄) illa solicitude, vt etiā per tectū denudatū hominē illi demitteret, & hic se demitti fineret: impetravit à Dño remissionē peccatorū, ac sanitatem. Nec illud: Cōfide fili: significat paralyticū debuisse statuere, q̄ sibi remitteret peccata, sed iubet Dns eū sperare sanitatem, quia peccata ignosceret, ob quae meritō paralyticus erat. Sicut cum ad Emorissam diceret: Confide filia, fides tua te saluā fecit; nō exigitur fides sanitatis futuræ: q̄ppe quæ iā sanata erat per fidē, sed mādatur vt bono sit animo, nec terreatur velut punienda à Christo, q̄ immūda (iuxta legē) vestē eius tetigisset: nec metuat, ne plaga redeat. Ad cuius rei significationē, scribit Marcus mulierē metuisse, & tremuisse ob verbum Christi: Quis me tetigit? & Tetigit me aliquis. Nā ego noui virtutē

Matth. 9.

Matth. 9.

Matth. 9.

D ex me

FIDEI SPECIALIS

ex me exiisse : & Christum ei tandem dixisse : Esto sana à plaga tua, hoc est, permane sana . Paraliticus auditio Christi verbo, Remittitur tibi peccata tua: illi qdē credidit , verū nō per huius fidē remissionē obtinuit, sed per fidē priorē: vt dictū est. Sic & peccatrici in domo Simonis leprosi , per fidē & dilectionē, qua ad Christi pedes procidit, eos lauit lachrymis, vnxit vnguēto, terfit capillis, remissa sunt peccata multa. At fides qua credidit Christo , dicenti: Remittuntur tibi peccata, posterior fuit ipsa remissione, eamq; secuta est , nō autē impetravit . sicut in Abraham, Noe, Apostolis & paralytico declaratum est. Sic & Latroni promissus est paradysus, non ob eā fidē quę secuta est promissionē : qua credidit se ipso die mortis suę in paradiſo futurū, sed per eam qua peccatū agnouit, & Christi innocentia cōfessus est, latronem socium corripuit, timorisq; Dei admonuit: & Christum agnoscens regē futuri seculi , qui sua peccata posset ignoscere, cū suppliciter inuocauit. Sic Caleb & Iosue acceperunt absolutā , nullaq; cū conditione promissionē Dei de ingressu terræ Chanaan: non quidem ob eam fidem quę promissionem ipsam secuta est, sed ob eam qua crediderūt Deum potentem euertere Chananeos, & traditurū terrā posteris Israel. Declaremus insuper hāc rē ex alio exēplo . Abel est iustificatus fide , qua credidit Christum passurum pro humano genere, & qua inuocauit eum. Hanc fidem dū hostia , ex primogenitis gregis sui & adipibus eorū sumpta , protestatur, consecutum est miraculū ignis absumentis sacrificiū, significans munus eius esse acceptū, Deoq; placere. Num putandum est, q; fide illius miraculi atq; testimonij iustificatus est minime gentium. Sic igitur nec fide verbi testificantis hominē esse iustū, consequitur quis iustitiam, sed iustitię duntaxat testimonium. Sic nec Enoch fide translationis iustificatus est,

catus est, et si trāslatiō signū sit ipsum placuisse Deo.
 Testis est ipse Apostolus quōd antē erant iusti per
 fidem. Fide, inquit, plurimam hostiam Abel quām Cain,
 obtulit Deo: per quam testimonium cōsecutus est esse iustus, testimoniū perhibēte muneribus eius Deo, & per illam defunctus adhuc loquitur. Fide, Enoch translatus est ne videret mortem, & non inueniebatur: quia trāstulit illum Deus. ante translationem enim, testimonium habuit placuisse Deo. Sine fide autem, impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accendentem ad Deum quia est, & inquirentibus se sit remunerator. Explicato autē loco Pauli de testimonio Spiritus, ad Rom. 8. simul explicatus est & ille Ioānis, cap. 4. spītolæ 1. In hoc cognoscimus q̄ in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de Spiritu suo dedit nobis.

Heb. 11.

*Ostenditur testimonium Spiritus de consequenda vita
 aeterna, scilicet esse quale præbet causa, quem impediri pos-
 test, effectui futuro.*

C A P . X X .

Nunc videamus quomodo Spiritus testatur quōd assequemur hæreditatem cœlestem. Et quidem ex iam dictis satis hoc manifestū euadit. Testatur enim gustus Dei quē habemus in hac vita, nos habituros aeternā vitam: sicut meā diū präñūciat finem: sicut meritū, mercedē: sicut semētis, messem: sicut flores fructū: sicut esuries saturitatē: sicut conceptus partum: sicut arra plenam possessionē: sicut pugna victoriā: sicut certamē coronam: sicut infusio medicamentorum, sanitatem: sicut ambulatio & cursus, peruentiōnem: sicut ad- optio filiorum, hæreditatem. Sed hæc testificatio & präñunciatio, non est verbum Dei afferens quōd quōd tēdimus perueniemus, eo quōd ab arra, quam iam à Deo accepimus, excidere possumus, & nō p̄seuerare: atq̄ ita efficerē, vt oēs iustitiae nostræ

D ï præteri-

FIDEI SPECIALIS

Ezech.3. præteritæ à iusto iudice obliuioni tradantur, iuxta dictum Ezechielis.

*Apostolum dum promittit æternam hæreditatem,
adjudicere conditionem.*

CAP. XXI.

Quod quia nimis facile fit: ut semetis facile impeditur ne pertingat ad messem: & flores, ne proferant fructum: & facile pugna deseritur: & qui sanari incœperat, durius postea vulneratur, Apostolus prudentissimus, cum mentione facit adoptionis filiorum atque capienda hæreditatis, veluti studio quodam solet Christianos contra hanc fatuam perniciosa[m] Lutheranorum fidem munire: adiecta scilicet conditione perseverantiae. Cuius nemo sanè, citra Dei reuelationem, certus est: quando & electum Apostolum Iudam, & primum Iudeorum regem Saul: sapientissimum quoque atque Idida, hoc est, Deo amabilem Solomonem, & Nicolaum diaconum, immo electum populum Iudaicum excidisse videmus, & audimus Deum dicente Moysi, Miserebor cuius misereor, & misericordiam praestabo cuius miserebor. Igitur non voluntis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Dicit enim scriptura Pharaoni, Quia in hoc ipsum excitaui te, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Sed videamus quas cōditiones adjudicat Apostolus, & quomodo ostendat non esse verbum Dei, nos peruenturos ad vitam. Ipse, inquit, Spiritus, testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei, Si autem filii: & hæredes. Hæredes quidem Dei: cohæredes autem Christi, si tamen compatimur: ut & cōglorificemur. Ad Colossenses scribens: Reconciliauit vos, ait, in corpore carnis suæ per mortem, ut exhiberet vos sanctos & immaculatos, & irreprehensibiles coram ipso: si tamen permanetis

Exod. 33.

Exod. 9.

Rom. 9.

Rom. 8.

Cap. 1.

manetis in fide fundati, & stabiles, & immobiles à spe euangelij quod audistis, quod prædicatum est in vniuersa creatura quę sub celo est. Et ad Hebreos: Domus, ait, Christi sumus nos, si fiduciam & gloriam speci vsque in finem, firmam retineamus. & infra: Participes Christi effecti sumus: si tamen initiu substantiae eius vsque in finem firmum retineamus dum dicitur: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Et cap. 10. eiusdem epistolę: Iustus, inquit, ex fide viuit, quod si subtraxerit se, non placebit animę meae. Quid hoc est aliud, quam: iustus per fidē accipiet vitam, modò perseveret? Et quid hoc Christi verbo clarius: Refrigescet charitas multorum. qui autem perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit? Et Ioan. 8. dicit: Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Mira hęreſeos præsumptio. Quod Apostol. de se & socijs suis, non nisi conditione adiecta ausus est dicere, hi intrepidè, sine conditione de se certò assuerant.

Apostolus docet nos hęredes æterne vitæ secundū spem, non secundū fidem.

C A P. XXII.

In epistola ad Titum Apostolus, cùm mentione faceret iustificationis, & hæreditatis æternæ, loco conditionis adiecit: Secundum spem. Iustificati, inquiens, gratia ipsius, hæredes sumus secundū spem, vitæ æternæ. Et cur hoc quæso? vt admonet spem quidem esse iustificatis æternæ hæreditatis, non autem certitudinem. Causa cur dixerit: Secundum spem: sequitur, vbi ait: Fidelis sermo est: & de his volo te confirmare: vt curent bonis operibus præesse, qui credunt Deo. Adiecit, inquam: Secundum spem: quia nisi bona operentur fideles, permaneantque iusti, non consequentur quod sperant. Quare secundum spem, non secundū

D ij fidem,

Cap. 13.

Psal. 94.

Abacuc 2.

Matt. 24.

Cap. 3.

Ibidem.

Differētia
fidei &
speci.

F I D E I S P E C I A L I S

Augus. li.
1. folio-
quorum
cap.6.

Serm. 10.
in psal. 90

Res spe-
rata s̄epe
nō euenit
& tamen
spes certa
p̄t.

Spes cres-
pit p̄ ope-
ra bona.

fidei quia aliud fides, aliud spes . Fide creditur rem ita se habere, ad quam cōuertendus est animē asperitus, vt visa faciat beatum: Spes est, qua , cūm bene aspicerit, se visurum esse præsumit . Et scitè quoq; Bernardus (cuius alia dicta apud imperitos, hæretici hodierni contra propriam conscientiam deprauant) fidei & spei differentiam expressit . Germana (inquiens) fidei spei cognitio est , vt quod illa futurum credit, hæc sibi incipiat sperare futurū : Merito proinde Apostolus, fidem sperandarum rerum substantiam esse definit. quod videlicet & non credita nemo sperare, non plus quām supra inane pingere possit. Dicit ergo fides: Parata sunt magna, & inexcogitabilia bona à Deo fidelib' suis. Dicit spes, Mihi illa seruantur . Nam tertia quidem charitas: Curro, mihi ait, ad illa. Hæc Bernardus. Fide igitur, nunquām nisi verum creditur, nempe Dei verbum. Res sperata s̄epe non euenit: nō quasi spes confundat, que certo & infallibili fundamēto nititur, nempe Dei verbo, quamobrem & certa est: sed quia sperans, verbo diuino aut non nititur, aut nō recte nititur . Quēadmodū qui in inexpugnabili turri constitutus, sperat se per eam defendendum, non vana quidem spe ducitur: at nihilominus, si turrim egrediatur deseratq; cōtingit eū ab hostibus capi. quod cūm accidit, vana spe nō dicitur illusus, sed spē bonā dereliquisse . Testimoniū ergo quod Sp̄us de æterna beatitudine iustis præbet , non est Dei verbū fide quæ semper circa verū versatur suscipiēdū, sed signū quoddā, ita prænuncians beatitudinē , vt interim multis modis ea queat impediri. Ideoq; spem fouet: vtpote quę vt recta sit, nō semper assequi debet rem speratam. Tanto autē hæc spes fit certior, quanto plura, eaq; maiora, opera bona fuerint in homine. Vnde nos adhortatur Petrus , vt per bona opera certā electionē , & vocationē nostrā faciamus.

Nunquid

6

Nunquid putandū est Petru sentire, fidei certitudinem à nostris operibus pēdere absit. Infidelitas tua fidē Dei, & verbū eius nō euacuat. Sed sentit, opera bona signa quedā esse electionis, & prēdestinationis nostri : tanto quidē certiora, quanto plura fuerint, & diuturniora. Hæc autē certitudo nō est infallibilis, qualis est verbi Dei: sed qualis ea est quæ experientia colligitur. Quali Apostolus Timotheo dicit: Certus sum quodd in te nō est fides ficta. Sicut, credere, in scripturis nō semper designat fidē illā , qua alicui velut certissimo assentimur, sed etiā nō raro eā, quā hōes boni sibi mutuō exhibēt : quæ magis aestimatio quedā est, q̄ perfecta certitudo, & potius spes est, vel speci coniuncta, quām fides : Ut cūm ait David: Credo videre bona Dñi in terra viuentium. Quomodo dicit etiam D. August. in Enchir: Cūm bona nobis futura creduntur, nihil aliud quām sperantur. Vbi sanè August. nō sentit, idem esse fidem & spem, in scripturis: quoniam eodem loco ea omnino conatur distinguere. vt pote sciens ab Apost. dictū esse, tria esse fidē, spē, & charitatē. sed, credere, accepit, sicut vulgus hominum loqui consuevit: pro, præsumere, siue aestimare: veluti & suprà spem definiuit per præsumptionem . Et in Psalm. 92. in illud: Testimonia tua credita facta sunt nimis, interpretatur vocē, credita, vt dicātur testimonia credita, quia experientia ex parte probata. Testimonia, inquit, tua credita facta sunt nimis . Testimonia tua, q̄a dixerat illud antē, Hæc dico vobis, vt in me pacem habeatis, in mundo autem pressuram . Ergo quia mūdus vobis pressuram facturus est dico vobis. Cooperunt pati, & confirmauerunt in se quod. illis prædixerat Dominus , & magis fortis facti sunt. Cūmenim videbant impleri in se paſiones, sperabant compleri in se & coronas . Et tractatu nono in epistolam Ioannis, dicit in cordibus iusto-

2. Tim. 1.
Credere,
in scriptu
ris, pro,
sperare frē
quens est.Psal. 26.
Cap. 8.

1. Cor. 13.

Idem.

D iiiij rum

F I D E I S P E C I A L I S

rum esse securitatē de die iudicij, hoc est, fiduciam. Sicut etiam D. Bernardus, in serm. 1. de annunciatione (ex quo conantur heretici simpliciores quosq; illaqueare) vocem, credere, accepit, dum dixit: Necesse primum omnium credere quod remissionem habere non possis, nisi per indulgentiam Dei. Deinde, quod nihil proſus habere queas operis boni, nisi & hoc dederit ipse: postremo quod æternam vitā nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur & illa. Et infra: Quæ nunc, inquit, diximus non omnino sufficiunt, sed magis initium quoddam & fundamentum fidei sunt habenda. Ideoq; si credas peccata tua non posse deleri nisi ab eo cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, bene facis. Sed adde adhuc ut hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde nostro Spiritus sanctus, dicens: Dismissa sunt tibi peccata tua. Sic enī arbitratur Apostolus gratis iustificari hominem per fidem. Ita de meritis quoq; si credis, non posse haberi nisi per ipsum, non sufficit donec tibi perhibeat testimonium Spiritus veritatis quia habes ea per illum. Sic & de vita æterna habeas necesse est testimonium Spiritus, quod ad eam diuino sis munere peruenturus. Ipse enim peccata condonat, ipse donat merita, & præmia nihilominus ipse redonat. Porro testimonia ista credibilia facta sunt nimis. Nam de remissione quidem peccatorum validissimum teneo argumentum, dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis eius inualuit multo plus, quam vox sanguinis Abel, clamans in cordibus electorum, remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra: nec dubium, quin potentior & efficacior sit mors illius in bonum, quam peccata nostra in malum. De bonis autem operibus argumentū nihilominus efficax mihi est resurrectio eius, quia

quia resurrexit propter iustificationē nostrā. Porrō de spe præmiorum testimonum eius est ascensio, quia ascēdit propter glorificationem nostram. Sentit hīc Bernardus nō sufficere fidem, qua creditur Deus paratus remittere peccata se inuocatibus, & dare bona opera, ac vitam eternam: sed ita quoq; agendum, sicq; exercendam hāc fidem, vt experientia comperias in teipso tranquillam conscientiam ex Christi passione, bona opera ex Christi resurrectione: Bona spe æstimans te illa iam obtinuisse, & ex Christi ascensione ad vitam æternam te peruenturum. Agit enim Bernardus de fide, sicut Paulus, quæ nō ociosa est, sed sibi annexā habet spem & inuocationem, operaq; charitatis. Qualem certè quiunque habent, firmiter credūt Dei verbo, & testatur eis Spiritus sanctus, nō verbo quidem expresso, sed per effectus quosdam & signa, quod filij Dei sint, & ad vitam æternam peruenturi. Nullo modo verò Bernardus spem & fidem confudit: aut, ad fidem pertinere putauit, credere quod mihi dabitur vita æterna, vt satis testantur ex eo suprà citata. Ad similem modū Basilius, interrogatione 12. in regulis breuioribus, intelligitur loqui. Quomodo, inquietes, certò persuasus aliquis esse potest, Deum sibi peccata remisisse? nempe, si affectionem animi in se esse animaduerterit similem illius, qui dixit, inquietatem odio habui, & abominatus sum. Deus enim pro remissione peccatorum demisso vnigenito filio suo, quantum in ipso est, ea antè iam omnibus condonauit. Quoniam autem misericordiam & iudicium sanctus vir canit, & testatur Deum misericordem esse & iustum, necesse est, vt quæ & à Prophetis, & ab Apostolis, suis locis, de pœnitentia dicta sunt, ea nobis præstentur, vt apparent iudicia iustitiae dei, & misericordia eius cōsummetur ad cōdonationem peccatorum. Ex hoc etiam patet, quo-

Explican-
tur simi-
lia dicta
Basilii.

Psal. 118.

Psal. 100.

D V modo

FIDEI SPECIALIS.

modo responione decima ad decimā interrogatiō-
nem, dicat, peccatorem debere credere expurgatio-
nem peccatorū suorū factā esse per sanguinē Chri-
sti. Facta népe est in cruce omniū reconciliatio: quia
ibi paratum est poculū potens omnes sanare . quod
tamē si fide, pœnitentia atq; sacramētis nō bibatur,
non medetur. sicut ait Prosper responione i.ad ob-
iectiones Vincétianas. Simili modo intellige & illud
Cypriani(epist.6.lib.2.) Christus dat credētibus tā-
tum , quātū se credit capere qui sumit. vt nempe sit
sensus: pro magnitudine spei est magnitudo dono-
rū Dei. sicut dicit epist.2.lib.2. Manet,inquit, inge-
ter spiritus, exuberat affluenter , nostrū tantū fitiat
pecc⁹ & pateat. Quātū illuc fidei capacis afferimus,
tantū inde gratiae inundantis haurimus. Quanquā si
præcedentia(in 6.epist.2.lib.) spectētur, magis vide-
atur hic esse sensus: Christus tantū dat credētibus
præmiū, quātū se capere (si scilicet pſeu eret & vin-
cat) credit qui sumit. Sic enim habet Cyprian. Pre-
ciosa mors hæc est, quæ emit immortalitatē precio
sanguinis sui: quæ accepit coronam de consumma-
tione virtutis. Quā letus in illis Christus fuit? quām
lubēs in talibus seruis suis, & pugnauit & vicit pro-
tector fidei: dás credētibus, quantū se credit capere
qui sumit? Similis locus est apud eundē, ad Quirinū:
Fides, inquit, tantū prodest, & tantū nos possumus,
quantū nos credimus. Cuius sensus est. tāta est vti-
litas & tantus fructus fidei, quanta est fides: & tanta
est nostra possilitas apud Deum, quanta fides: ita
vt si fides magna fuerit , multū possumus: si parua,
parum. Cæterūm vt non dubites Cyprianum non
sentire, sola fide obtineri omnia, & ea fide qua quis
statuit se iustificatum , iustificari: aduerte quas scri-
pturas citet. Citat quidē illam : Credidit Abraham
Deo, et reputatum est ei ad iustitiam: et illam, Iustus
ex fide viuit : sed etiam illam : Si non credideri-
tis, non

Explican-
tur item
quidā Cy-
pria.loci.

Cap.42.
lib. 3.

Rom.4.
Abat.2.
Esa.7.

tis, non intelligetis. qua certè fides ista specialis non stabilitur. non enim qui statuit se intelligere mysteria, statim intelligit. Citat & illā: Omnia possibilia sunt credenti. quā Christus dixit ad patrē pueri lunatici, qui dixerat ei: Si quid potes, adiuua nos misertus nostri. Cui Christus respondit: si potes credere (vtiq; quòd possum te iuuare: hoc enim veluti dubitās alter dixerat: si quid potes, adiuua nos etc.) Omnia possibilia sunt credenti. Citat & historiam Ananiæ, Azariæ, & Misaëlis: qui credentes Deo, liberati sunt de flamma ignis. Sed nunquid statuebāt firmiter, se de flamma liberandos? Audi quid dicāt: Ecce Deus noster quem colimus, potest nos eripere de camino ignis ardēntis, & de manibus tuis. Quod si noluerit etc. Frustra sanè allegatur pro speciali fide Lutherana Cyprianus, cùm clarissime ipse met eam refutet toto s. sermone de lapsis, dicens (veluti de nostri temporis hæreticis loqueretur:) Pacem sibi vtrō, nemine dante sumpserunt, falsa pollicitatione seducti: ac apostatis & perfidis iuncti, errorem pro veritate sumpserunt: communicationem non communicantium ratam ducunt: hominibus contra Deum credunt. Intelligis quid dicat, christiane lector: eos videlicet qui putant sibi peccata dimitti cùm primum fideles fuerint, siue cùm crediderint ea sibi remissa, pacem cum deo sibi vtrō sumere, nemine dante: & hoc propterea, quòd falsa pollicitatione seducti sint, & hominibus cōtra Deū credāt. Post pauca quoq; quid subdat aduerte: Vos fratres quorum timor in Deum pronus est, Idem. penitentes ac dolentes, peccata vestra perspicite, nec desperantes misericordiam Domini, nec tamen veniam vendicantes. Deus quantum pietate patris indulgens semper & bonus est, tantum iudicis maiestate metuendus est. Quām magna delinquimus, tam granditer desicamus. alto vulneri

FIDEI SPECIALIS.

vulneri diligens, & longa medicina non desit, pœnitentia crimine minor non sit. Putasne citò dominum posse placari, quem verbis perfidis abnuisti etc? Et infrà: Si precem toto corde quis faciat, si veris pœnitentiæ lamentationibus & lachrymis ingemiscat: si ad veniam delicti sui, Dominum iustis & continuis operibus inflectat, misereri talium potest. Ecce, fidelibus loquens Cyprianus, et si lapsis, docet non statim veniam vendicare: docet non illico dominum placari, sed iudicis maiestate esse metuendum, & continuis operibus iustis, ad veniam flectendum. docet pro granditate delicti, granditer flendum. utpote cui in mentem non veniebat fanatica istorum fides, quæ simul ac infuerit & se homo reconciliatum Deo statuerit, statim veniam affert. Porro sicut Cyprianus, ad Quirinum, dicit fructum fidei haberi pro magnitudine fidei: ita August. tract: 32. super Ioannem: Certi, inquit, sumus omnem hominem, qui baptizatur, accipere Spiritum sanctum: sed quantum vas fidei attulerit ad fontem, tantum implet. Quod ipsum & de humilitate affirmat, in libro de sancta virginitate cap. 32. Christus (inquiens) humilitatem maximè commendauit, & in ea meritum magnitudinis posuit, dicēs: Qui humiliauerit se sicut parvus iste, maior est in regno cœlorum. Tract. autem 4. in epistolam Ioannis, pro magnitudine sancti desiderij, dicit magnitudinem esse donorum: ut videlicet intelligamus, quando dixit pro magnitudine fidei esse magnitudinem donorum sancti Spiritus, ipsum nō hoc veluti fidei proprium dixisse, sed quod fidei cum alijs virtutibus, humilitate, & sancto desiderio sit commune.
*Adeo venitur, quæ ex veteribus pro sua fide affert
 Brentius.*

O Peræpremium autem est audire, quæ ex veteribus pro sua fide citat Brentius, Gregorium Nazianze-

zianzenum citat ex oratione consolatoria in grandinis calamitate, sic dicentem: *Præueniamus iram eius in confessione. Velimus ipsam audire, quemadmodū prius iratum, ita nunc placatum.* *Quis scit, inquit, nunquid conuertatur, & peniteat, ac relinquat benedictionem?* atqui manifeste hoc scio. Ego diuinæ clemētiae sum fidei iussor. Nā iram, quæ præter naturam eius est, remittet, & ad misericordiam, quæ secundum naturam eius est, conuertetur. Ad illam enim à nobis compellitur, ad hanc verò inclinatur. Et si corripit compellentes, cur non exaudiret inuocantes: ac natura sua uteretur in remittēdo? Tantùm nos misereamur nostri, ac iustis patris visceribus viam adaperiamus. Semina nemus in lacrymis, quo in exultatione metamus. Fiamus Niniuitæ & non Sodomitæ: curemus prauitatem, ne prauitate consumamur. Hæc Nazianzenus. Clarissimus est sensus Naziæzeni: nempe Deum natura propria clementem, velle misereri nostri, & ignoscere peccata nostra, si nos eius visceribus viâ aperiamus in nobis: non quidem sola fide, statuendo eum iam propitium, sed derelinquendo nostram prauam viam: flendo & iejunando, atque orando: more Niniuitarum. Hoc certum est, & indubitatum Dei verbum, Deum misereri omnium verè pœnitentium, se inuocantium, & præscriptis à se remedij vtentium. Citat deinde Hylarium, dicētem (in cap. 6. Matth.) fidei nostræ inuiolabilem esse constantiam, & magni periculi esse, ambigere. Quasi scilicet aliquis catholicus id neget. Non an fides certa sit quæritur, sed quid certo credere oporteat, hoc est quod inter nos nunc disputatur. Vos clamatis quemlibet debere credere, sibi esse remissa peccata, & vitâ æternam sibi donandam, quo iustus sit coram Deo, atq; ea ipsa fide statim iustificari. Catholici contrà, neq; quemlibet hoc credere debere, neq; ex ea fide esse petendam iustitiā docemus. Adiicit Brentius verba

Ioc. 2.

Quid ve-
lit Nazi-
zenus.Citatur
Hylarius
à Brétio.Responde-
tur.Allegat
Brentius
August.

Augsti-

FIDEI SPECIALIS

Allegat
Brentius
August.

Responso
ad illum
August.
locum.

Augustini ex 28. serm. de verb. do. O homo facie tua non audebas ad cælum tollere oculos tuos in terram diriges, & subito acceperisti gratiam Christi. Omnia tibi peccata dimissa sunt. Ex malo seruo factus es bonus filius. Ideo præsume, non de operatione tua, sed de Christi gratia. Gratia enim saluati estis, ait Apostolus. Non ergo hic arrogantia est, sed fides. Prædicare quod acceperis, non est superbia, sed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrem qui te per lauacrum genuit: ad Patrem qui per filium te redemit, & dic: Pater noster. Bonâ præsumptio, sed moderata. Hæc ille. At hic August. non dicit quemlibet ut iustificetur debere statuere, sibi peccata esse remissa. Imo ea antè remissa dicit: ac inde, ait: præsume, nō de operatione tua, sed de gratia Christi. Quid autem est, de quo præsumi vult? ut audeamus Deum appellare patrem. Præsumptionem autem vocat, non certam fidē qua credit quisq; se Deo gratum esse, & veniam peccatorum obtinuisse, sed fiduciam bonā atq; spem. Nam quod ait, Non hic arrogantia est, sed fides: non designat fide recipi à quolibet, quod sit Deo reconciliatus, sed quod fidei exercitium atq; operatio fit, bona spe gratias agere Deo de bonis acceptis. Fidei, inquam, nō qua credis certo & firmiter Deo te reconciliatum, sed qua credis Deum hominibus verò pœnitētibus, in baptismo peccata donare: in quorū numero te esse confidis, pieq; præsumis. Vnde subdit: Prædicare quod acceperis, non est superbia, sed deuotio. Quomodo etiā fides est prædicare virtutes priorū christianorū, etiā si de quolibet nō credamus firmiter quod Deo ex corde seruierit. Quomodo etiā dixit Aug. ho. 50: Nō ea dimitti precamur (dum dicimus dimitte nobis debita nostra) quæ in baptismo dimissa sunt, & nisi dimissa credimus de ipsa fide dubitamus. Qui enī putat pœnitēti atq; credēti, in baptismo non dimitti peccata commissa, sed pro eisdem

eisdem postea adhuc Deū, ut ignoscat, orādum, certè infidelis est: nō autē is, qui trepidat ne fortè absq; vera poenitentia baptismum accesserit, & ideo baptismus in eo operatus non sit. Profecto in eadem hom. 50. docet August. plurima, quæ insanā Lutheranam fidem euertant: Nempe, poenitentia & satisfactione, Deum super peccatis placandum: nec crimina post baptismum commissa, remitti aliter quām per eorum solutionem, qui claves in ecclesia administrant. Allegat postea Brentius Augustinum ex tractatu 22. in Ioānem, vbi ait Augustinus. Paulus dicit: Oportet nos exhiberi omnes ante tribunal Christi, & tu tibi audes promittere quod in iudicium non venies? Absit inquis, vt ego mibi hoc promittere audeam, sed credo promittenti. Saluator loquitur, veritas pollicetur, ipse dixit mibi: Qui audit verba mea, & credit ei qui me misit, habet vitam eternam, & transitum fecit de morte ad vitam, & in iudicium non veniet: Ergo audiui verba Domini mei. Credidi. Iam infidelis cùm essem, factus sum fidelis, sicut ipse monuit: transi a morte ad vitam, ad iudicium non venio, non præsumptione mea, sed ipsius promissione. Hæc allegat Brentius. Sed perspice, candide lector, quid immediatè verba illa præcedat: Quid est hoc (inquit Augustinus:) in iudiciū nō venies? Et quisquam melior erit Paulo Apostolo, qui ait: Oportet nos exhiberi omnes ante tribunal Christi, vt illic recipiat unusquisq; quæ per corpus gessit, siue bonum, siue malum? Tum sequuntur verba à Brentio allata: Paulus dicit: Oportet nos exhiberi omnes ante tribunal etc. Aduerte etiam, lector, quid sequatur: Paulus autē cōtra Christū loquitur, discipulus contra magistrū, seruus cōtra dominū, homo contra Deum: vt cùm Dominus dicat, Quia qui audit & credit, trāsit a morte in vitam, & in iudicium non venit, dicat Apostolus: Oportet nos omnes exhiberi.

Rufus al
legat Au
gustinū.

FIDEI SPECIALIS

exhiberi ante tribunal Christi? Aut si ad iudiciū nō veniat, quid ad tribunal exhibetur? nescio quomo-
do intelligā. Nemo hīc nō videat fraudem Brentij,
dū media illa disputationis verba affert velut asser-
tiūe dicerentur: quum Augst. inducat ibi eum qui
conatur ostendere Paulum & Christum contraria
sibi mutuo dicere. Nam ex persona sua, non docet
credentem absolutē statuere quōd non veniet in
iudicium, sed sic ait: Iam cum te credentem illuminauerit Christus, transitum facis à morte ad vitam,
mane in eo, in quo transisti: & non venies ad iudi-
cium. Ecce cōditionem requirit vt fidelis non ve-
niat in iudicium, si māserit scilicet in fide. Nam eo-
dem tractatu suprà dixit: Qui paulo antē nō crede-
bat, modò credit: quasi de regione infidelitatis ad
regionē fidei transitū fecit, motu cordis non motu
corporis: motu in melius, quia iterū qui deserūt fi-
dē, mouētur in deterius. Et vt intelligas quōd Au-
gust. non sentiat per solā fidē trāsiri à morte ad vi-
tam, expende quod eodem loco ait: Hoc est transire
de morte ad vitam, inquit, trāsire ab infidelitate ad
fidē, ab iniustitia ad iustitiā, à superbia ad humilita-
tē, ab odio ad charitatē. Et quod infrā: Qui credit,
& secundum veram fidem agunt, viuunt, & mortui
nō sunt. Rursum ibidē dicit, Qui credit, & confite-
tur, de sepulchro surrexit, at tūc à ministris soluen-
dus est, sicut ait Christus: Quæ solueritis in terra,
soluta erunt in cœlo. Quæ cū fide peculiari nō cō-
sistunt. Pergit Brentius allegare eundē, ex libro de
prædestinatione sanctorū cap. II. Sanè, inquit, cūm
Apostolus dicat: Ideo ex fide, vt secundū gratiam
firma sit promissio, miror homines infirmitati suā
se malle cōmittere, quā firmitati promissionis dei.
Et si autē Aug. mox addit, tam hominis quām Dei
volūtati incertā esse nobis, Cum vtraq; inquit, incer-
ta sit, tamē statim reprehēdit eos, qui infirmiori
potiūs

Brentius.

Eodē tra-
ctatu in-
frā.

potius, quām firmiori fidē suam, spē, charitatemq; committunt. Quod si vero Aug. omnino sentit, incertā esse mihi de meipso voluntatē Dei, videtur sēcum ipse pugnare, & referendum est hoc inter ea Aug. quę potius dissimulāda sunt quām probanda. Certè Aug. vtrāmq; & Dei de nobis, & nostram de nobis volūtātē, incertā esse dicit. Promissio autem quā firmā dicit, est ea qua promisit Deus omnes gētes Abrahæ: siue quod omnes gētes benedicendæ sint in semine Abrahæ. Hæc promissio certa est, cui tanquam firmissimę se iustificandum homo cōmitit, expectās potius ex ea benedictionē, & iustificationē, q; ex suo libero arbitrio, fragili & infirmo. Sed Brét. & Augustinū nō intelligit, & dictū eius reñcit: vt cognoscas simile cū esse procuratoribus iniquarū causarū, qui nihil pēsi habētes quā defendāt causam, iustumne an iniquā: vndiq; corradūt, quod pro se facere videatur, etiā sciant, q; re penitus introspecta, inueniātur non recte probare, quæ conantur statuere. Sic & Bernardū pro se citat. de quo tādem ait: Si Bernardus secū pugnat, viderit Aſotus (quo nomine catholicū virū Petrum à Soto deridet) quomodo ea dicta inter se conciliet. Nos qui solius sacrae scripturae sentiā sequimur, sum' extra teli iacū. Viden lector quāti faciat doctores, quorū patrocinio vult se tueri, & q; laboret eos intelligere vt recte citet. Nos autē, quia sequimur scripturā, promittentē nō defuturos vscq; ad cōsummationem sanctorū, donec omnes occurramus in vnitatē fidei, doctores & pastores: scimus nō per solā sacrā scripturam nobis verbū Dei ministrari, sed & per doctores post scripturam cōditam exortos. Ideoq; sanctorū dicta studemus intelligere, & sincerè ad fideliū cōfirmationem ea proferimus: vna simul ostēdētes, eos scripturas sacras esse secutos: & hæreticos hodiernos scripturarum esse peruersores. Citat itaq; verba Bernardi ex serm. 3. de Bernardū citat.

FIDEI SPECIALIS

fragmētis septē misericordiarū. Nos paulo altius ea verba repetamus. Septimus, inqt, panis est spes obtinendi, cuius nihilominus teneo fragmenta tria, & eorum sapor dulcis admodum gutturi meo. Tria, inquā, sunt quę sic roborat, & confirmant cor meū, vt nulla me penuria meritorum, nulla consideratio propriæ vilitatis, nulla æstimatio cœlestis beatitudinis, ab altitudine spei deīcere possit in ea firmiter radicatum. Tum paulo inferius sequuntur verba à Brentio citata: *Tria considero, in quibus tota mea spes consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, protestatē redditionis. murmurēt iam quātum voluerit, insipiens mea cogitatio, dicens: Quis enim es tu? aut quanta est illa gloria? quibūs ve meritis banc obtainere speras? Et ego fiducialiter respondeo: Scio cui credidi, et certus sum quod in charitate nimia adoptauit me, qd verax in promissione, quia potens in exhibitione. licet enim ei facere quod voluerit, hic est funiculus triplex, qui difficilē rumpitur, etc.*

Hucusque Bernardus. Cernis, christiane lector, Bernardum tantum dicere, ex Dei charitate erga nos, veracitate promissionis eius & potentia, oriri spem tantam, vt si ea tria præ oculis semper habeamus, spes deīci nequeat. Dū vero ait: Certus sum, quia in charitate nimia adoptauit me: intelligendus est, vt Scola loquitur, de adoptione sufficienti non de efficaci. quasi dicat, sufficiens est passio Christi, & potens vt me transferat in numerum filiorum. Ad quem sensum, scriptura dicit Christū se dedisse redemptionem pro omnibus, & quod propitiatio sit pro peccatis totius mundi. Sic Bernardus dicit quod ipse Deus per Christum se adoptet: nō quasi Christus omnium peccata aboleat vel à seruitute diaboli omnes eripiat, sed quia mors eius potes est omnes saluare, si dei gratia omnes eius essent participes. Nec mireris si Bernardus sibi datū dicat quod omnibus cōmune est. Hic est enim affectus servi fidelis

1. Tim. 2.

1. Ioan. 3.

delis(ait Chrysost.) ut beneficia Dñi sui, quæ communiter data sunt omnibus, quasi sibi soli præstata reputet, & quasi sit omniū debitor, & pro omnibus ipse solus habeatur obnoxius. Hoc fecit & Paulus, qui morte Dñi & saluatoris nostri, quæ pro vniuerso expesa est mudo, sibi soli præstata dicit: quasi enim de se solo loquēs, ita scribit: *Quod enim nūc viuo in carne, in fide viuo filij Dei, qui tradidit semetipsum pro me.* Bernardū postremo ex ser. 5. de dedicatione ecclesiæ adducit, dicentē: *Quis poterit salvus esse, dicūt discipuli Saluatoris?* & ille: *Apud homines hoc impossibile, sed nō apud Deum.* hæc tota fiducia nostra, hæc vniqa cōsolatio nostra, hæc tota ratio spes nostræ. Sed de possibilitate iam certi, de voluntate quid agimus? *Quis scit si est dignus amore an odio?* *Quis nouit sensum dñi?* aut quis consiliarius eius fuit? *Hic iam planè fidē nobis subuenire necesse est.* Hic oportet succurrere veritatē, ut quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipsum spiritū reueletur, et spiritus eius testificat persuadat spiritui nostro, & filij dei sum⁹. Persuadat autem vocādo & iustificādo gratis per fidē, in quibus nimirū vult medius quidā trāitus est ab ēterna prædestinatione, ad futurā magnificationē. Ecce lector, quomodo Spiritus S. secūdū Bernardū persuadat nobis q̄ filij Dei sumus: vocādo. s. & iustificando p̄ fidē. Vnde discimus duo. Primū, q̄ testimoniū Spirit⁹ S. quo testatur nos filios Dei esse: sequatur iustificationē, nō præcedat: & proinde nō pertinere ad iustificatē fidē, sed eā sequi. Secūdū, q̄ quia iustitia nostra ex fide percepta sēp̄ nos latet, nec verbū est euangelicū: ideo testimoniū spirit⁹, quod ex ea seq̄tur, nō verbū est euāgelij, sed argumētū, ab effectu & experientia sumptū. Quod ergo ait Bernardus, fidē nobis succurrere, ut nobis pateat, qd de nobis lateat in corde patris, verissimū est. Fides enim parit iusta opera: ex quibus colligimus probabili conjectura, nos & Dei filios

E ī esse,

Lib. 2. de
cōpūctio-
ne cordis.

Gal. 2.

FIDEI SPECIALIS

esse, & ad vitā pūēturos ēternā: vt suprā ostēdimus.
 Ad verba
 quæ ex
 Bernardo
 citat Ar-
 topæus
 responso.

Citat & Artopæus Bernardi verba ex ser. 61. super
 cantica: Et reuera vbi tuta firmaq; infirmis requies, nisi in
 vulneribus saluatoris ? tanto illuc securior habito , quanto
 ille potētior est ad saluandū. Fremit mūdus, premit corpus,
 diabolus insidiatur, nō cado . Fūdatus enim sum supra firmā
 petram. Peccavi peccatum grande, turbatur conscientia, sed
 nō perturbatur, quoniā vulnerū Domini recordabor. nempe
 vulneratus est propter infirmitates nostras. Quid tā ad mor-
 tem, quod nō Christi morte saluetur? Si ergo in mentē vene-
 rit tam potens, tamq; efficax medicamentū, nulla iā possum
 morbi malignitate terreri . Et ideo liquet errasse eum qui
 ait: Maior est iniquitas mea, quām vt veniam merear. nisi
 quod non erat de membris Christi, nec pertinebat ad eum de
 Christi merito, vt suū præsumeret, suū diceret quod illius
 esset, tanquā rē capitīs mēbrū. Ego fidēter dico, quod ex me
 mibi deest, v̄surpo mibi ex visceribus domini, quoniā miser-
 ricordia affluunt, nec defūnt foramina per que effluat: Fo-
 derunt manus eius et pedes, latusq; lancea forauerunt, et per
 has rimas licet mibi sugere mel de petra, oleumq; de saxo du-
 riſſimo, id est, gustare & videre quoniā suavis est dominus.
 Hæc verba Bernardi nos gratissimè amplectimur:
 quādoquidem nihil in eis aliud dicitur, quām eum
 qui mortē domini, potens & efficax medicamentū,
 præ oculis habet, non caderé in desperationē ex in-
 fidēi Satane, nec more Cain à sua iniquitate, quan-
 tūnis grādi, terreri aut perturbari vt desperet, sed fi-
 dēter quod sibi deesse videt, v̄surpare ex vulneri-
 bus saluatoris: nō quidē more Lutherano, statuēdo
 se illud iā habere, sed sperādo se acquisiturū . Vnde
 nota Bernardū nō dicere quēlibet iā habere mel ex
 Christi vulneribus oleūq; sed: per has rimas (id est,
 Christi vulnera) licet mihi sugere mel de petra etc.
 Licet, inquit, mihi sugere mel & oleū. nō ait: certus
 est quilibet credētiū quod iā suxit, Sic etiā dicit po-
 tens

tens & efficax medicamētū esse dñicam mortē: non autē, q̄ statim oībus credētibus medicetur, siue oēs statim sanet. Cuiuslibet ergo mēbri Christi est quod Christus habet: quia ex vulneribus eius hoc fugere potest. Haec ten⁹ ad Bernar. verba, q̄ p se citat hi soci⁹ cōtra Bernardi sensum, vt Brētius ipse fatetur, et ex verbis Bernardi suprā à nobis citatis est manifestū.

Soluuntur argumēta Henrici Artopæci, & demonstrantur catolici non tollere gratiarum actionem: deinde, quo sensu doceant dubitare.

C A P . XXIIII.

Sed argutatur Artopæus: *Certè mens fluctuans ut constanter remissa sibi peccata nō fatebitur, ita ad ardētē gratiarū actionē malè erit cōposita.* Quasi Apostolus Paulus, in omnibus ferè epistolis suis, nō dicat se Deo gratias agere: idq̄ etiā nōnunq̄ cū profusione lachrymarū pro fide & piētate discipulorū suorū aliorūq̄ fideliū. Puto tamē Apostolū nō solū benē compositū fuisse ad ardētē gratiarū actionē, sed & ardēter gratias egisse. Non dū autē eō insaniq̄ venit hæreticus, vt audeat dicere quēlibet fidelem debere certa fide statuēre, quōd aius qlibet, qui fidē profitetur, verē Deo credit atq̄ ex animo ei seruiat. Agit rex gratias Deo feruenter, cui nunciatur à fide digno, obtēta esse in bello victoria, & tamen non absq̄ formidine hoc credit. Mādat scriptura vt honoret filius patrē. Pius filius hoc sedulō prestat, & tamē nō puto firma fide veluti dei verbū cū statuere, q̄ quem pro patre honorat, sit suus pater. Ad gratiarū igitur actionē, & honorē exhibēdū, sufficit ea persuasio qua æstimamus nos Deo recōciliatos, vel hos esse parētes nostros, etiā si id nō statuamus tam firmiter atq̄ q̄ Iesus est filius Dei. Cæterū aduerte, christiane lector, quā odiosē & Artopæus & aliij hæretici catholicā seruentiā traducāt, dū aiūt catholicos docere homines, vt dubitēt, fluctuent,

E iij hæsitant,

FIDEI SPECIALIS

h̄esitēt, an perceperit remissionē peccatorū, necne: an habituri fint vitā æternā, necne, cū catholici doceāt, vt fidāt quidē se vitā & veniā accepisse, vel accepturos esse, nō tamē hoc tanḡ Dei verbū credāt, sed timeāt ne forte excidant à pietate & vita. Voces autē, dubitatio, & fluctuatio etc. si „ppriè accipiātur, nō timorē tantū designāt, sed etiā animū hinc illuc ita vagantē, vt neutrobit̄ quiescat: vnde dubius in dogmate, neutri parti assentit. Vacillās in agēdis, inter duo ita fluctuat, vt neutrū aggrediaſ. Quia vero veniā & vitā affequimur p̄ hoc q̄ Christo medico nos curādos prēbemus, nō solū p̄ fidē, verūctiā, idq̄ præcipue, per bonā volūtatiē: ideo dubitatio de affsecutione veniæ & vitæ, est fluctuatio inter spē & metū: & ad affectū pertinet. Absit autē vt sic dubitet catholicus de affsecutione vitæ ðernē vel veniē, vt ea quæ ad horū affsecutionē agenda sunt, aggredi cesseret. Hęc enī dubitatio spei est cōtraria, & in despirationem degenerat, sicut & timor nō obtinendæ veniæ vel vitę: qui tantus est vt torporē ad orandū pro venia, & viriliter certandū pro vita inducat. At timor, qui ex propriæ fragilitatis atq̄ malitię, & diuinę seueritatis cōsideratione oritur, & tamen spei venię & vitę cōiungitur: humilitatiē & sollicitudinē bene agēdi generat, atq̄ custodit. Hūc timorē docemus: atq̄ ex cōsequenti illud in quo fundatur: nēpe nos certos nō esse de p̄sonitētia nostra & perseuerātia. Scripturas aliquot citat Artopęus: vt, Qui credit in me, habet vitā æternā, &: Fides vincit mundū, &: Qui crediderit & baptizatus fuerit, hic saluus erit. Verū huiusmodi scripture neq̄ designāt hāc fidē lutheranā, qua quisq; statuit se saluadū aut iustificatū, sed fidē qua creditur Christus esse filius Dei, saluator mūdi: neq; etiā docēt quid semper eueniat credētibus, sed quid fides valeat, siue quod fides Christi sit eos ductura, si eam & retineāt, & per charitatem exerceāt. vti supra diximus. Sicut recte dicitur fides

Examinā
tur scri-
pturæ ab
Artopezo
allata.

in medicū, sanare, si in ea persequeret, & medici phar-maca recipiat aegrotus. vt & suprà diximus.

Brevis Epilogus predicatorum. CAP. XXV.

Mordicus ergo approbare contendimus: neminiē recte credere sibi remissa peccata, & se pūeturū ad vitā aeternā, tanq̄ hoc cōtineretur in ipso eūge-lio, vt ceteri articuli fidei: videlicet , q̄ Christus est passus, mortu⁹, sepultus. Imò afferimus nemini hoc licitū credere, citra Dei peculiarē reuelationē, sicut alia Dei verba, & historias euāgelicas, etiā ad fidem christianā propriè nō spectātes: non, inquā, sicut Ioseph creditur fuisse vir Mariæ: Mathias Apostolus successisse in locū Iude⁹ proditoris : Isaac natus ex Abrahā. Dicim⁹ nihilominus, debere quēlibet spe-rare se affecuturū vitā aeternā per bona opera, Chri-sti gratia sibi donanda: si tempus non desit operan-di: & veniā se obtenturū ex Christi sanguine in sa-cramēto baptismi vel recōciliatiōis, aut jā obtinif-se. Nec (vt nugātur heretici) putādū est imperfectio-nē esse fidei (cōtra quā certare debeam⁹, sicut cōtra cōcupiscentiā venereā, infidelitatē, desperationē, & similia mala) de „ppitiato peccato nō esse sine metu, sed agnoscēdo corda hoīm solū deū scrutari, metu-ere, ne fortē in nobis lateat aliqd mali, etiā dominās spiritui nostro, ob quod in dei ira simus. Multo mi-nus verō est impugnādus velut carnis, timor ille filialis, quo formidam⁹, ne à gratia quā speramus iā nos adeptos, corruam⁹: & p cōsequēs, ab aeterna vi-ta. Talis enim est timor castus, pmanēs in seculū so-culi. De quo Psal. Seruite (ingt) dño in timore, & ex-ultate ei cū tremore. Apprehēdite disciplinam : ne-quādo irascatur dñs, & pereatis de via iusta. Pulchrè Aug. de ala sācta atq̄ pfecta. Merito, inge, nō timet, q̄a pfecta charitas foras mittit timorē, & cū venerit ad Ch̄fi amplexū timet. Sed securiter q̄ timet, cauet, & obseruabit ab iniqtate sua ne iterū peccet: nō ne

Timor
iustorum
quo timē
ne fortē
sint in ira
Dei, vel à
gratia ex-
cidat, non
esse carna-
lē, sed do-
nū spiri-
tū sancti.

Psal. 2.

Tract. 9.
in canonī
cī Ioānis.

E iij mittatur

FIDEI SPECIALIS

mittatur in ignē, sed ne ab illo deseratur. Et erit in illa, quid? timor castus permanens in seculū seculi. Audiuiim⁹ duas tibias cōsonātes. Ille de timore dicit, & ille de timore dicit, sed ille de timore quo timet anima ne deseratur. Ille est timor quē charitas excludit, ille est timor p̄manens in seculū seculi. Quali timore timebat Apost. ne Corinthi⁹ seducerentur serpentina astutia à simplicitate quæ est in Christo Iesu. Quem timorē habet charitas, imo non habet nisi charitas, vt ait Augus. Quo quidē loco euidēter patet Apost. nunq̄ docuisse Corinthios vt certa fide statuerēt se perseveraturos in simplicitate christianę fidei: quoniā si eos hoc docuisset tanq̄ euangelicā fidē, nunq̄ ipse, quæ antea ædificauerat, destrueret: non diceret vñquā se metuere ne eueniret aliud quā habet euāgeliū: nunq̄ ipse fideles exéplo suo in dubitationem de rebus fidei adduceret: nunq̄ se ridiculū præberet Corinthi⁹, qui ei respōdere possent: Quid, ô Paule, tu nobis times, qui nos docuisti, vt ipsi nobis non metuamus à lapsu? Credamus igitur Apostolo, dōcēti vt cū metu & tremore nostrā salutē operemur: & peruersores euāgeliū habeamus quotquot prædicāt peccatoribus pacē ante pœnitētiā, & in loco té-tationis securitatē. Nec more quorūdā ex imperitia arbitremur Caluinū & Brentiū eorūq̄ similes parū distare à fide catholica vbi dicūt fideles suos metuere, & aliquātulū hæsitare an Deo placeāt, & saluādi ne sint: nō, inq̄, id de illis arbitremur: q̄a dicunt hūc metū esse carnis & īfidelitatis odiēdē, atq̄ oppugnā dā: nō pietatis & obediētię erga apostolica p̄cepta.

*Quānam fuerit Lutherō causa communiscendi Fidem
banc specialem.*

CAPVT XXVI.

ROGET fortè quispiam, vnde Lutherani in hāc p̄digiosam fidē, ipsa absurditate absurdiorē, tradendā populis venerint; quāve de causa, cūm

Lib. 14. c.
9. de ci-
uit. Dei.
Iterū re-
futatur fi-
des perse-
verantia.

cum bis per omnia in pluribus dissentiant hodier-
ni hæretici, in hac tamen concordes sint vniuersi
Lutheri: siue Anabaptistæ, siue Zuingiani, siue
Caluinistæ, & quibuscumque alijs nominibus cen-
seantur. Dicam igitur primò causam, quæ est ex ip-
sorum parte: Deinde eam, quæ ex Dei bonitate atq;
prouidentia sumitur. Lutherus igitur illo crassissi-
mo errore, quo dixit (vt noui aliquid proferret) in
renatis manere proprij nominis peccatum æterna
morte dignum: imo non solum quosuis præcū
cupiscentiæ motus esse peccata digna damnatione
æterna, verū etiam vniuersa ipsa opera bona: idq;
ideo quod putaret quicquid legi diuine aduersatur,
siue volente siue nolente homine, esse peccatū pœ-
na eiusmodi dignum secundum iustitiam: hac, inq,
insulsa falsaq; doctrina semel euacuabat omnē ve-
ram atque solidam consolationem baptismi, vt pote
docens ipsum non tollere peccatum. Multò verò
amplius cuertebat sacramentū pœnitentiæ, à Chri-
sto institutum in remissionem peccatorū, quæ post
susceptum baptismi patrantur. Cùm enim docuit
populū omnia opera esse peccata, auertit eos à ve-
ra pœnitentiæ, super verè mortalibus peccatis agen-
da. His itaque sacramentis, quæ à Christo pro pec-
catis delendis instituta sunt, penitus iam ab eo per-
uerfis, imo reiectis: cū apud omnes constet Dei iu-
dicium esse secundum veritatem, & Deum odiisse
impium impietatemq; eius, valde terribilis fuit illa
Lutheri doctrina, clamás bonum & lucem(hoc est,
opera bona) esse malum & tenebras, hoc est, pecca-
ta. Quid ergo remedij erat? Quid ratio faciendū di-
ctabat? Opus fuit consolationem aliquam inuenire
tanti huius terroris subleuandi gratia. Quid igitur
faceret Lutherus? Sacramentum siquidem pœni-
tentiae non consistebat cum eius doctrina. An ora-
tiones præscriberet & diceret Deum inuocantibus

E v para-

FIDEI SPECIALIS

paratum ignoscere? Sed iuxta doctrinę principiū, & hæ peccata erant egebantq; reconciliatiōne . Eadem ratione nec poterat dolorem & contritionem præscribere, & meditationē super peccatis. Deinde etiā ex hac parte nec sacramēta, nec orationes , nec dolorem prescripsit: quod cerneret populū christianū, præsertim qui sibi adhæsurus esset , valde carnalē, qui nec aliquid carni quacunq; ratione molestum vellet sufficere. Ne ergo nulos haberet discipulos: ab omnibus quæ carnem onerarent & stimularent, abstinentium erat. Quid ergo reliquum, quo populum solaretur? Quid ad hoc præscribendum ? Nihil enim omnino præscribere sed dicere Deū per Christum oīa ignoscere , erat ex Christianis facere Turcas, & dicere: nō est Deus. Dic, quæso, quid faceret? Excogitauit hanc fidem suam, hanc vanissimā persuasiōnē, quam , cūm iuxta primū dogma , peccatū quoq; esse cōstaret, sui ipsius expiaticem per Christum est se finxit. Et cūm Apostoli fidē prædicārint, tanq; fundamētū omnium quæ ad iustificationem & christianam religionem spectat̄, ipse excogitauit vnam fidem , quam faceret domus & fundamen-tum, & parietes, & tectum: hoc est , quæ inchoaret in nobis religionē , totamq; religionem sola perficeret . Dumq; ex fundamento facit parietes & te-ctum, totā euertit domum: & quos falso terruerat, longè vanius consolatus est: annuncians pacem īs, quibus non est pax: ponens malum bonum , & te-nebras lucem: viuificans animas, quæ non viuunt: confortans manus impij , vt non reueteretur à via sua mala, & viueret: iuxta quod Esaias & Ezechiel de pseudoprophetis dicunt. Crede(inquit) tibi pec-cata remissa & remissa sunt : & crede te habiturum vitam æternam , & habebis . Quid quæso vanius, præsertim in christiana religione tam multa præ-scribente īs qui salui fieri volunt ? Quid magis ab-sonum

Hiere.8.

Esa.5.

Ezech.13.

Sonum à verbo Saluatoris: Arcta est via, quæ dicit ad vitam? Quid apertius contradicat scripturæ , dicenti: Iustificatur homo ex operibus, & non ex fide tátum:&, Non auditores legis iusti sunt apud Deū, sed factores legis iustificabuntur? Adiuuabat autem hoc Lutheri consilium, quo hanc vanissimam consolationem populis statuebat obtrudere : quod sci-ret scripturas in fundatione & erectione Ecclesiæ, quæ primum ex infidelibus colligebatur, conscri-ptas , sedulo fidem inculcare, quod superbia Iudæorum, imo omnium hominum, facillimè sibi quæ habent bona tribuentium , nec donata sibi gratis à Deo agnoscentium , scripturam valde aduersari: ideoque Dei per Christum gratiam perpetuò inculcare,cognosceret. Sub his ouinis pellibus scripturarum , reputabat facillimè lupinam suam rabiem occultari : præsertim cum videret catholicos suo tempore modicū in scriptura versatos: sed alios terrenis negotijs deditos , alios , nempe piros , vitæ sanctimoniac magis quam scripturarum peritiae affixos. Audacter itaque suam falsò consolatoriā fidem ingessit, & ex scripturis colorauit.

*Cur omnes Lutheri discipuli , etiam de graibus rebus
differentes, fidem specialem concordes doceant.*

C A P V T   XXVII.

ET haec tenus rationem audisti christiane lector, qua hanc fidem est commentus Lutherus: nunc vltterius intellige , cur omnes eius posteri , tametsi eum in multis non sequantur, hanc tamen doctrinam mordicus cum eo teneant . quia nimirum vident carnales homines , qui non solum peccatis laborant , sed quibus Christus medicus eiusque sacramenta grauia sunt , & admo-

March. 7.

Iacob. 2.

Rom. 2.

FIDEI SPECIALIS

& admodū onerosa, mirè huius fidei prædicatione delectari: quippe qua semel suscepta, omnes ecclesiasticas leges atque sacramenta, qua parte eis displicent, & insuauia sentiunt, securi excutiunt. Imò ea est causa cur multi discipulorum Lutheri ab ipso Luthero deficiant. Vident enim carnales, quos docuerunt semel iugum fidei excutere, paulatim magis ac magis à vera fide fieri alienos: ideoq; ferre non posse doctrinam, quia docetur in Eucharistia esse verum corpus Domini nostri Iesu Christi, sed causari sermonem hunc esse durum, quē nemo audire possit. Deficiūt ergo & ipsi à magistro suo Lutheri, dicentes in Eucharistia non esse corpus Dñi verè & substantialiter.

Quenam sit causa ex parte diuine prouidentie, cur omnes hodierni heretici permittantur tradere doctrinam fidei specialis.

CAP. XXVIII.

Nunc magis aduertamus quid diuina prouidentia, permittendo hunc errorem de fide speciali iustificante, à Lutherō & omnibus eius discipulis, inter se super rebus grauissimis pertinacissimè discrepantibus, doceri concorditer, nos admoneat. Profectò benignissimus Deus instar expertissimi medici, de ipso periculo & ipsa hærefi, velut de veneno serpentis, parat nobis antidotum contra eandem ipsam hæresim. Nam in primis, si est vel minimum in nobis christianaë fidei atque pietatis, quid horribilius vel intolerabilius audiri possit, quām omnia opera iustorum esse peccata: &, sola fide, qua quis firmiter credit sibi ignosci peccata, cōdonari omnia peccata, & quodd̄ sola fide qua quis credit se saluandum, saluus fiet? Sed esto quod̄ fortassis imperitiori cuiquam per quasdam scripturas aliquantulæ nebulae obducerentur, ita ut putaret has pro-

has propositiones aliquatenus, subtilitate quadam excusari posse ab hæresi: nōne tamen cūm primū intuetur ex eis principijs vniuersa Christi sacramenta ē medio tolli atq; peruersti, vniuersam quoq; christianam disciplinam semel auferri: & ablatis hac ratione medijs requisitis ad veniam , & vitam bonam: ipsam iustitiam in hoc tempore, atq; felicitatem in futuro percipiendā, prorsus sub blandæ fidei nomine eripi: cūm, inquam, hoc videt , nonne admonet eum misericordia Christi, vt pedem sistat & retrahat, tātōq; fortius catholicę Ecclesię matris vberibus adh̄ereat? Nonne clamare debet cum propheta: Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam, & doce me iustificationes tuas. tempus faciendi Domine, dissipauerunt legem tuam . Ideo dīlexi mandata tua super aurum & topazion? Et si adhuc impediatur aduertere per carnales cōtentiones hæreticorum , fide eorum nihil non euerti : saltem cūm perspicit hæreticos inter se super ipfis Christi præcipuis ac maximis sacramētis, Christi baptismo & Eucharistia, pertinacissimè discordes , & omnes tamen securissimè affluerantes se certos esse de sua doctrina, iustitia, atq; futura beatitudine : nōne clarissimum & insolubile argumentum habet, satanicam esse omnium eorum doctrinam? Cūm igitur videt homo quæ necessariò sequuntur ex Lutheri principijs, habētne iustā causam abiiciendi ipsamet principia , & veneno sequenti pellendi venenum prius? Gratias agimus tibi, o Christe, qui inimicos euangelij tui, etiā ex ipsorummet cacangelio conuincis : qui facis vt iniqūitas Satanae redudet in caput eius, & incidat in foueam quam fecit. Sic olim dū Donatistæ docerent baptisma ab hæreticis datum nō esse verum, sed reuertentes ab hæreticis esse rebaptizandos : suam doctrinā destruxerunt, recipientes eos absque vlla rebaptizatione , qui à Maxi-

Psal.ii.8.

DE PERPETVA CATHED:

Maximianistis, etiam Donatistarum iudicio hæreticis reuertebantur. Est & aliud in hac diuina prouidentia animaduertéendum: benignissimè videlicet Deum prouidisse infirmo nostro nimiumq; carnali seculo , dum lupinam rabiem etiam innocentibus & simplicibus christiani statim patefecit. Ipsi enim rapaces lupi, ouinam pellem, quæ in bonis in speciis operibus consistit, sibi detrahunt & opere & doctrina. Non ieunia obseruant, vt Montani : non continentiam prædicant, vt Encratitæ : non orationibus insistendum docent, vt Euchitæ: nō liberū arbitriū extollūt, vt Pelagiani: nec subtilia impugnāt, vt Arriani & Nestoriani: sed apertè leges ieuniorū omnemq; ecclesiæ disciplinā aspernatur. Vota castitatis & paupertatis, superstitionē vocat . Sanctorū cōmunionē, qua mortales & à beatis opē implorāt & perfectiores imperfectioribus suffragantur , disoluunt. Sacra menta, quæ remedia sunt hominū, auferunt, aut suæ fidei veneno contaminant . Imò qui inter eos Christum in Eucharistia esse tradunt, eū adorādū negat: vt pateat eos esse illius filios, qui ab ipso Christo volebat adorari , & semper ab initio mundi laborauit , vt Deum hoīes nō adorarēt. Certè si nullū alium errorē haberent q; quod aiunt in Eucharistia Christum nō adorandū : veluti gentiles aut eis deteriores , qui nunq; Deum dixerunt, quem adorandū negarent, essent habendi: contradicentes apertæ scripturæ huic: Dominum Deū tuum adorabis. Sed hic de hac re satis. Notissimam igitur nobis fecit Christus lupinam rapacitatē huius nostri seculi hæreticorum: vt scilicet alienū istum lupon(Lutherum dico) non sequamur, sed omni studio ac celeritate fugiamus ab eo: indiuiduè sequentes pastorem nostrum Dominum Iesum Christum.

Deū fatetur, quem adorandū negant.

Tracta-

TRACTATVS

**DE CATHEDRÆ
PETRI PERPETVA PRO-
tectione, & firmitate.**

*Authore Ioanne Hessels à Louanio, sacræ
Theologiae Professore.*

CAPVT I.

VVM etiā ē grege à lupo di-
spersæ oues, & laceratæ, iactet
se pastore Christū sequi : ope-
re precium est breuiter videre,
quid exurgentibus lupis agen-
dum sit ouibus Christo adhæ-
rere volentibus: Quia nec hoc
intactum reliquit Monhemius in dialogo de fide.
Si falsa (inquiens) doctrina, falsus Dei cultus, & id genus
impietas in Ecclesiam irrepserint, hec Ecclesia praefides
illico extirpabunt. Quod si negligentes fuerint, piorū Regū
ac principū partes erunt, exēplo Ezechie, Iosia, Constanti-
ni, Theodosij & multorū aliorum regum, tum in vetere,
tum in novo Testamento, Ecclesiam expurgare.

Rectissimè dicas, Monhemii, praefidū Ecclesiæ esse,
falsam doctrinā, falsum Dei cultum ex Ecclesia ex-
tirpare: quandoquidem Christus dedit, attestante
Apostolo, pastores & doctores, ad consumma-
tionem sanctorum in opus ministerij in ædificatio-
nem corporis Christi: donec occurramus omnes
in unitatem fidei & agnitionis filij Dei, in virum
perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Chri-
sti: ut iam non simus paruuli fluctuantes, & cir-
cumfe-

Ephe.4.

DE PERPETVA CATHED:

cumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum in astutia ad circunventionem erroris . Et Christus ipse: dum Sathanas expetijset à Deo , vt Apostolos omnes perpetuo posset agitare atq; cōcutere, vt in nulla religione permanerent stabiles, sed mouerētur omni vento doctrinæ velut triticū in cribro perpetuo agitur, ita se huic Sathanæ petitioni opposuit , vt pro Petro peteret à patre solidam & indeficientem fidem:qua ille alias doctores, fratres suos , solidè stabiliret : vt deinde & ipsi totam Ecclesiam ab erroribus seruarent immunitam. Ex his certè scripturis constat , non tantum falsam doctrinam, atque impios cultus, exterminare pastores & doctores suo ex officio debere : sed eos etiam hoc usque facturos . Frustra igitur dicit Monhemius: *Quod si præfides Ecclesiæ negligentes fuerint, piorum regum & principum partes erunt purgare Ecclesiam.* Exempla porro quæ profert , népe Ezechiae, Iosiae, Constantini, & Theodosij, plane oppositum docere statim monstrabimus : vt clarum sit Monhemiu nihil habere pensi, modò pueris imponat , siue falsas historias citet siue veras . Ezechias quidem magno zelo hortatus est Sacerdotes & Leuitas, vt officio suo probè fungerentur: & ex Esaias prophetæ consilio, ipse regia usus authoritate , ea quæ contraria erant auitæ religioni Dauidis aboleuit: non tamen usurpauit sibi de falsa doctrina iudicium: non ipse falsos cultus sua authoritate discreuit à veris: non sacerdotum officium inuasit . Quid vero de illo referat scriptura, audi: Locut' est Ezechias ad cor omnium leuitarum , qui habebant intelligentiam bonam super Domino . Rursum : Feicit(inquit) Ezechias quod placuit Deo : & fortiter iuit in via patris sui , quā mandauit illi Esaias prophetæ magnus & fidelis in conspectu Dei. Habebat Ezechias insigne exemplū patris sui Iosaphat : qui sacerdo-

Luc.21.

2.Para.30

Ecccl. 48.

sacerdotes atq; leuitas miserat prædicatum legem Domini, nobilibus suis, præsidij loco, eis adiunctis: qui dum sacerdotibus aderant, non minus populū docebāt legem authoritate, quam Sacerdotes verbo. De quo etiam cap. 19. 2. Paralipomenon hæc leguntur: In Hierusalem quoq; cōstituit Iosaphat Leuitas, & Sacerdotes, & principes familiarū ex Israēl vt iudiciū & causam Dñi iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq; eis, dices: Sic agetis in timore Dñi fideliter, & corde pfecto. Omne causam quę venit ad vos fratrū vestrorū, qui habitant in vrbibus suis, inter cognitionē & cognitionē, vbi cunq; queſtio est de lege, de mādato, de cæremonijs, de iustificationibus: ostēdite eis, vt nō peccēt in Dñm, & ne veniat ira super vos, & super fratres vestros: sic ergo agentes, nō peccabitis. Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit. Porrò Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad regis officium pertinent: habetisq; magistros Leuitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter, & erit Dominus cum bonis. Hic sedulo distinguit officiū sacerdotis ab officio Regis. Sciebat enim in lege sibi præceptum, vt peteret legem à Sacerdotibus Leuiticæ tribus. Sciebat quid Moyses exortis circa legem ambiguis agere mandasset. Sciebat id, quod longè posterior eo propheta dixit: Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirēt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Vbi manifestè etiam de ipsa substantia religionis fit mentio, nō solū de ciuilibus causis: sicut & Christus hoc repetens in euāgelio, ait: Super cathedram Moyse se derunt Scribæ & Pharisæi: quæcunq; dixerint vobis, seruate, & facite. Similiter Iosias, anno 18. regni sui, affuit quidem potentia sua Sacerdotibus & Leuitis, Idololatriam exterminans, sed eorum officium

Dene. 171

Malac. 2.

March. 23

DE PERPETVA CATHED.

cium non assumpsit. Docebatur quippe à Hieremias Sacerdote: qui decimo tertio anno regni eius, quinto videlicet anno ante euerctionem peregrini cultus, prophetare exorsus est, quod quisq; vocationi suæ incumbendo, & non alienū inuadendo officiū, Deo placeret. Nunq; inter tot idololatras puer se-decim annorū idololatriam paternā contempſiſſet, & ex toto corde Dño adhæſiſſet, niſi egregios ma-giftros audiuiſſet: qui eum magis docebant auitam Dauidis patris sui & Ezechiq; ſequi pietatem, quām idololatriam Amon & Manassae recens in Iudam & Hierusalem inductam. Sic Ioaſ cunctis diebus qui-bus audiuit Ioiadam Sacerdotem, Deo acceptus fu-it, proſpereq; egit. Amasias autem euidenti plaga percussus eſt, quia inuafit officium sacerdotale. Sed veniamus ad principes, quos noui Testamenti tem-pore dicit Monhemius purgasse Ecclesiā, & ſup-pleuiſſe, quod præfidum Ecclesiæ negligentia deli-ctum erat: ad Constantiū(dico) & Theodosium. Ex conciliorum gestis notū eſt, quid dixerit Con-ſtantinus in Nycena synodo, & quo gradu ſe ibi fu-iſſe agnoſcat. Sic enim ſcribit Rufinus eum episco-pos alloquutum: Deus vos conſtituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudi-candi: & ideo nos à vobis recte iudicamur. Vos au-tem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei ſoliſ inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia quæcunque ſunt, ad illud diuinū re-ſcruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis Dñ, & conueniens non eſt, vt homo iudicet Deos: ſed ille ſolus de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in synagoga deorum, in medio autem deos diſcer-nit. Theodoreetus autem ſic de eo ſcribit: Aiunt, & hoc adieciſſe Constantiū: Se fi forte oculis conſpexiſſet ſuis epifcopum alienum torum lab-e-factantem, obteſteturum paludamento ſcleratum faci-

Li.10. Ec-
clesiasticę
historię,
cap.2.

Pſal.81.
Lib.1. ca.
11. histo-
rię eccl-e-
ſiasticę.

facinus, ne cui fortè cernentium illud visum noce-
 ret. Hac monitione tantòque honore Sacerdotibus
 habito, hortatus est vt suum quisque ouile capesso-
 ret. Recitat idem Theodoreetus epistolam Con-
 stantini, in qua dicit: Quicquid in sacris episcoporū
 concilijs constitutum fuerit, id ad diuinam volun-
 tam est referendum. Haec profecto insignia sunt
 Constantini exempla, quibus facilè testatur & sig-
 nificat, non se voluisse pastorum Ecclesiæ munus
 subire, nec putasse eò redigendā Ecclesiam, vt om-
 nes in vniuersum pastores & doctores veræ doctri-
 næ, ab Ecclesia auferrentur, aut intantum eorum
 cumularetur negligentia, vt ipsorum partes sumere
 in Ecclesia deberét principes. Exploremus parum-
 per quid & Theodosio, de quo quoque gloriatur
 Mōhemius, tribuat vetusta historia. Extat lex eius.
 Cunctos populos (ait) quos clementiæ nostræ regit
 imperium: in tali volumus religione versari, quam
 diuinum Petrum Apostolū tradidisse Romanis re-
 ligio vscq adhuc ab ipso insinuata declarat, quamq;
 pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Ale-
 xandriæ Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis:
 hoc est, vt secundūm Apostolicam disciplinam, e-
 uangelicamque doctrinam: patris & filij & Spi-
 ritu sancti vnam Deitatem, sub pari maiestate, &
 sub pia trinitate credamus. Hanc legem, sequen-
 tes Christianorum catholicorum nomen, iubemus
 amplecti, reliquos vero dementes vesanosque iu-
 dicantes haeretici dogmatis infamiam sustinere, di-
 uina primum vindicta: post etiam motus animi
 nostri, quē ex coelesti arbitrio sumpserimus vltio-
 ne plectēdos. Vides Theodosium lege sua tueri fidē
 apostolicæ Sedis. Gratianū autē imitatus fuit, qui
 scriperat legē, præcipiēs vt expulsi pastores ad sua
 ouilia redirent, sacræq; basilicæ eis traderentur, qui

F ij com-

Lib. 9. ca.
 7. historiq
 tripar.co-
 dice de
 sum. trin.
 & fide ex
 thol. tit. 4
 Cunctos
 populos
 etc.

Lib. 5. ca.
 2. historiq
 Theodo-
 reti.

DE PERPETVA CATHED.

Lib. 9. hi-
storiz tri-
partitæ,
cap. 19.

communionem Damasi sequeretur. Extat & aliud eiusdem Theodosij insignis fidei argumentum: in quo merito & principes, & priuati omnes eū imitentur. Cum nempe Sisinnius quidam consiliū dedisset episcopo Nectario, ut disputatiwas fugeret intentiones, & testimonium ex traditione veterum adhiberet, utq; præsules hereseon interrogaret Imperator, an sermonem vellent facere de antiquis Ecclesiæ doctoribus, qui ante diuisionē floruerint, an certè illos velut alienos à Christianismo respuerent. Et si quidem eos abnegarent, obijceretur eis: ergo eos anathematizare præsumite. Et si hoc facere auderent, à populo pellerentur, Quo facto aper tam fore victoriam veritatis. Si vero de principiis non offenderentur doctoribus: Nostrum, inquit, est præbere veterum libros, per quos nostrum dogma illorum testimonio roboretur. Inter hæc cum Nectarius Sifinnum dicentem libenter audisset, festinus ad Palatium properauit, dixitq; principi consilium datum. At ille considerata sententia, causam sapienter instituebat. Deinde conuocatis heresiarchis, interrogauit an susciperent magistros Ecclesiæ, qui ante tempora diuisionis extitissent. Illis vero non abnegantibus, sed tanquam præceptores honorantibus: rursum Imperator interrogauit, an eis horum testimonia de Christiano dogmate complacerent. Hæc audientes Præsules hereseon, atq; disputatores eorum (erant enim plurimi ad disputationis certamina parati) in responso vehementer hæserunt. Irruit enim in omnes magna discordia, alijs dicentibus bonum Imperatoris esse propositum, alijs vero cogitantibus, quod non ipsorum expediret proposito, dum alij aliter de libris veterum sentire viderentur. Et nequaquam intra se conspirabant, sed erant diuisi, non solum aduersus alias hereses, sed etiā inter seipso, qui pridē vnius heresecos esse

refoeos esse videbantur: quamobrem consors mali-
tia, sicut linguae Gigantum veterum, est diuisa, &
turris eorum funditus est euersa. Cognoscens ergo
Imperator eorum confusionem, & quod in dispu-
tatione solummodo, & non in antiquis expositio-
nibus confidebant, alio properauit itinere, eisque
declarauit, ut ex scripto unaquaque religio definitio-
nem suae fidei declararet. Tunc callidi viri singula-
riū hæreseon subtiliter sua verba tractates, dogma
propriū conscripserunt. Erat enim definitus dies,
quo singuli episcoporum ad palatium conuenirent.
Aderant ergo Nectarius & Agelius ^{et} διδούσιοι
dei praesidentes, Arrianorum vero Demophilus,
Eunomianorum ipse Eunomius. Macedonianorū
Eleusius Cyzici. Igitur Imperator eos qui conue-
nerant, & vniuscuiusq; dogmatis scripta suscipiens
seorsumq; recedens, oravit intentè, ut sibi coopera-
retur Deus ad veritatis electionem. Deinde vnius-
cuiusq; dogmatis relegens scripturam, alia quidem
omnia tanquam diuisionem trinitatis introducen-
tia culpans, repente disrupt, & solum ^{et} διδούσιοι
dogma cum laude suscepit. Orabat autem Theodo-
sius: non, ut Brentius imaginatur, veluti tentans
Deum & non credens patrem & filium & spiritum
esse unum Deum, nec hoc an verum esset, sibi reue-
lari cupiens: sed ne sibi imponeretur, vafricie ver-
borū, ab hæreticis, ut aliquos non verè catholicos
veluti catholicos in suā communionē recipere: quo-
modo factū fuerat pridem Arimini, vbi quidā ca-
tholici Episcopi, putantes Valentem & Vrsatiū
verè catholicos, esseq; tantum de voce certamen,
consenserunt in deletionem vocis, homoufion. Et
eum id metuisse satis signat Socrates, dum dicit eū
oēs abiecisse tanq; sacre triadis divisionē inducētes,
exceptis homouianis, hoc est, catholicis. Habes igi-
tur in quibus meritō imitandi proponuntur reges

F ij p̄j̄simi.

DE PERPETVA CATHED.

p̄fissimi. Proferat, si potest, Monhemius, vbi vnquam dixerint vel putarint hi eximij principes, sui munieris esse purgare Ecclesiā à falsa doctrina, & supplere pastorum Ecclesiæ ignauiam. Martianus augustus parifidei feruore scribit Leoni Papæ primo. Si, inquit, hoc onerosum est, vt tu ad has partes aduenias: hoc ipsum nobis proprijs literis tua sanctitas manifestet, quatenus in omnem orientem & in ipsam Traciam & Ilyricum sacræ nostræ literæ dirigantur, vt ad quandam diffinitum locum, vbi nobis placuerit, omnes sanctissimi episcopi debeant conuenire, & quæ Christianorum religioni atque catholicæ fidei prosint, sicut sanctitas tua secundum ecclesiasticas regulas diffinuerit, sua dispositione declarent. Itidem synodum Calcedonensem allocutus est: Manifestum, inquiens, est, quod ex auaritia vel vano studio hi, qui præcedentibus temporibus diuersa sapuerunt, & docuerunt populum, prout eis placuit, non prout conuenit, neque quod veritas aut doctrina patrum exquirit, multi ad errorem seducti sunt. Vnde, vt sanctam synodum ad istam ferre perfectionem properemus, laborem vobis arbitrati sumus imponere, vt omni errore caliginis deterso, secundum quod ipsa diuinitas hominibus se fieri manifestam voluit, vt patrum demonstrauit doctrina, sic fides nostra, quæ pura & sancta consistit, in omnium ingrediens animas, propriæ veritatis effulgeat luce. De cætero autem, nemo de nativitate Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi aliud disputare præter quod Apostolicum procemium 318. sanctorum patrum consonans huic doctrinæ, tradidisse noscitur, sicut sanctissimi Papæ Leonis, qui Apostolicum gubernat chronum, ad sanctæ memoriae Flauinianum regiam urbis Constantinopolitanæ quondam episcopum, testantur literæ. Nos enim ad confirmandam fidem,

Epistola
sita est in
1. Tomo
concilio-
rum ante
synodum
Calcedo-
neum.

Nota.

In syno-
do Calce-
donen. a-
ctione 1.

dem, non ad ostendendam virtutem, exemplo Imperatoris Constantini adesse synodo excogitauimus, ne in posterum multitudo populi institutionibus prauis attracta, inueniatur dissentiens. Et post conclusionem concilij legem tulit his verbis: Tandem, inquit, aliquando, quod summis votis atque studijs optabamus, euenit. Remota est de orthodoxa Christianorum lege contentio, tandem remedia culpabilis erroris inuenta sunt, & discors populorū sententia in vnum consensum, concordiamq; conuenit. E diuersis enim prouincijs religiosissimi sacerdotes Chalcedonam venerunt iuxta nostra precepta, & quid obseruari in religione debeat, perspicua definitione docuerunt. Cesset igitur iam prophana contentio. Nam verè impius atque sacrilegus est, qui post tot sacerdotum sententiā, opinioni suae aliquid tractandum relinquit. Extremæ quippe dementiæ est, in medio & perspicuo die commentarium lumen inquirere. Quisquis enim post veritatē repertā, aliquid ulterius discutit, mendaciū querit. Nemo itaq; vel clericus, vel militaris, vel alterius cuiuslibet cōditionis, de fide christiana publicè, turbis adunatis & aduentientibus, tractare conetur in posterū, ex hoc tumultus & perfidiæ occasiōne requires. Nā iniuriā facit iudicio religiosissimę synodi, si quis semel iudicata ac rectè disposita, reuoluere & publicè disputare cōtēdit: cū ea quę nōc de christiana fide statuta sunt, ac iuxta apostolicas expositiones & statuta sanctorū patrū 3:8, centū quinquaginta: definita esse noscūtur. Nā in contēptores huius legis poena nō decriit: qā nō solū cōtra fidē bene dispositā veniūt, sed etiā cū Iudeis & paganis ex huiuscmodi certamine, pphanāt venerāda mysteria. Et ifra: Cōstat enī(ait) hinc hereticę isanię exordia, somitēp pberi, dū publicè qdā disputāt atq; cōtēndūt. Rursū: Venerabilis, ingt, synod' innumerabilū

Actione
tertia.

Actione 3
eiusdē sy-
nodi.

DE PERPETVA CATHED.

penè sacerdotum Chalcedone conuenit : quæ dum fidem diligenter inquirit , authoritate beatissimi Leonis episcopi æternæ vrbis Romæ , & religionis fundamenta constituit sanctæ ciuitati : & Flauiano palmā mortis tribuit gloriæ . Nec enim patimur quicquam quod ad ecclesiarum statum pertinet , quamvis manifestum , & indubitatum sit quod mouetur : vt non etiam vestræ innotescat sanctitati , quia caput est omnium sanctorum ecclesiarum . hæc ille . Prætereo historias Caroli magni , & p̄fissimorū Ottonum : qui hos adeò illustres principes sibi pro exemplaribus proposuerunt , & Apostolicæ sedi in rebus religionis adheserunt . Proferat Monhemius , & doceat exemplis , si potest ullis , Principes pios occupasse Sacerdotum officium in purganda Ecclesia . Sed quid frustra conaretur : quoniam scripturarum veritatem infringere nequit ? Procul dubio enim tunc & princeps , & populus Christum sequitur , cum pastorem sequitur à Christo institutum , Ecclesiæq; præfectum .

Christum instituisse unum primum pastorem , cui in una finiendam fidem dedit.

CAPVT II.

Ipsè siquidem peregrè profectus , mādauit seruus suis , cuiq; vt vocationi suæ non ignauè inserueret . Sed uni Janitori iniunxit , vt oībus vigil intenderet an suū officiū persoluerent : dans ei claves seu regimen regni sui . Ipsè ei oues suas pascendas , fouendas , atq; regendas ter diligentissimè cōmendauit . Quibus institutis utiq; nō minus seruos subditos atque oues obstrinxit , ad audiendum , obediendum , pabulumque à Pastore accipiendum , quam pastorem ad vigilandum , regendum , & pascendum . Et ne vel de tanto onere sustinendo desperaret Pastor , vel oues parum fiderēt suo pastori , ipse in-

ipse insignē promissionē huic pastori dedit: nempe quōd rupes esset planē immobilis, super quam tam firmiter construeretur ipsius domus, ecclesia, vt portae inferi, hoc est, tribunalia, iudicia, principatus diaboli sectatorumq; eius ei præualere nequirent. Qua de causa hunc pastorem appellauit Petrum: vt ipso nomine hæc Christi promissio in omniū oculos statim incurreret. Hæc Christi promissio quām verax esset, caput ostendere, quando Satanas obtēta à Deo licentia occidendi Christum, perrexit vite-rius, & petiit à Deo patre, vt posset & Christi nomē ita de terra viuentium eradere, vt non memorare-
tur amplius, & omnes ad vnu eius discipuli exter-
minarentur: vt omnes Christi discipulos perpetuō
posset agitare atq; concutere, vt in nulla religione
vera manerent stabiles, sed mouerentur omni ven-
to doctrinæ, sicut triticum in cribro perpetuō agi-
tatur. Et quemadmodū farina tritici in cribro agi-
tata, paulatim amittit oīinem pollinem, remanētq;
tantum furfures: seu sicut triticum ex cribro agita-
tione excidit, remanentibus in cribro solis paleis:
Ita diabolus voluit discipulos amittere omneī flo-
rem fidei, & religionē, remanereq; eis duntaxat va-
nas quasdam superstitiones. Sed tunc orante Chri-
sto, indefectibilis fides yni Petro concessa est: & hac
via omnibus Christi discipulis prouisum: ipso vi-
delicet Petro confirmaturo Dei institutione omnes
fratres suos. Quod enim dicit Christus: Confirma
fratres tuos: non tam est imperantis aliquid, vnde
vel obedientia laudaretur, vel inobedientia punire-
tur (incerto interim manente cunctu obediētiæ vel
inobediētiæ) sed est Christi ordinantis atq; insti-
tuentis confirmatorem fratrum in fide: Sicut est il-
lud, quod dixit Deus piscibus: crescite & multipli-
camini. Vnde per Petrum ciūsq; sedem, & hucusque
confirmati sunt, & usq; in seculi finē confirmabun-

Cyril.in
1.c.Ioan.

F v tur fide-

DE PERPETVA CATHED.

tur fideles. Nec solū promissum est à Christo, quod per hūc pastore insuperabilis esset à portis inferi ecclēsia, quodq; cōtra hāereses vniuersas in fide firma persisteret, verū etiā adiecit, se eius regimē ratum habiturum : Quodcunq;, inquiens , ligaueris super terram: ligatum erit & in cōelis : Et quodcunq; solueris super terram , solutum erit & in cōelis . Requiritur enim non solum, vt paterfamilias atq; pastor domum & oves ab hostibus extrinsecus oppugnantibus tueatur ; sed etiam vt intus prudenter gubernet & pascat suos . Hāec autem non pro ecclēsia duntaxat & ouibus tempore Petri viuentibus sunt dicta, sed & pro tota ecclēsia Christi in finem usque seculi duratura , testante Christo : Super hanc petram edificabo ecclēsiā meā, & portae inferi non praeualebunt, siue nunquam praeualebūt aduersus eam . Vnde etiam ad Petri successores transiunt: vt compleatur quod dictum est discipulis : Ecce ego vobis sum omnibus diebus usq; ad seculi consummationem.

Math. 16

Declantur promissio facta Petro, ex ea que facta fuit
Abraha & Davidi.

CAPVT III.

Hec maxima fidelium consolatio , qua securi sunt, per Petrum eiūsque successores semper fiduci doctrinam propugnandam atq; custodiendam , seque errare non posse in fide, dum Petri cathedram sequuntur : similis est consolacioni fidelium , quam habuerunt ante Christi aduentum de futura eius incarnatione ad hominum salutem. Ex quo enim dixit Deus Abraham: Benedicentur in semine tuo omnes gentes : fideles fuere semper certi Christam expectandum esse ex semine Abrahæ , & eius domum respiciendam , vt agnosci posset Christus. Et multiplicata post Abrahæ stirpe;

stirpe : quia nec tota Abrahæ posteritas mansu-
ra erat in vera & religiosa expectatione Messiae:
iterum Deus pro consolatione fidelium aliam do-
mum delegit & determinauit , in quam respicien-
tes fideles Messiam expectarent : nempe domum
Dauid : ita ut vulgo notissimum esset Christum
nasci debere ex stirpe Dauid , imo , ex Bethleem
civitate Dauid . Et quanquam fuerint in domo Da-
uid imp̄issimi reges , Achaz , Amon , aliisque per-
multi ; non fuēt tamen turbati fideles . Respexe-
runt magis in Dei promissionem Dauidi factam ,
quām in præsentiu suis temporibus regum impie-
tatem . An putamus & tempore gratiæ & effu-
sionis largissimæ Spiritus sancti non prouisam ,
etiam sensibilem & corporalem successionem , in
quam intuentes fideles expectarent ex ea Chri-
sti solidam doctrinam , fidei & pietatis custodiam ?
Si Christus designauit , ex qua familia esset nascitu-
rus , vtique & sensibiliter designauit ad quam do-
mum & familiam saluandam esset venturus . Et
quando quæso pactum inīt cum Abraham , quod
ex eius stirpe esset expectādus Christus ? Dum sum-
ma deuotione paruit Deo , paratus illi vnicū suum
naturalem filium immolare . Tunc Dei incarnatio-
ni edoctus , promissum accepit : Benedicentur in se-
mine tuo omnes gentes : cū autē tātū audisset : In te
benedicētur omnes natiōnes : nō nominato semine
ex quo benedictio erat futura . Quando Dauid pari
deuotione accensus ædificare voluit domū Domi-
no , tūc didicit clarius quām antea sciuerat , Christū
filium Dei , hominem futurum ad ædificādam ecclē-
siā : tunc & promissionem accepit quod Christus
foret filius suus . At quando Petro Christus pro-
missum dedit : cū ille flagratiſſima fide , reuelatio-
ne patris cœlestis præuentus , eum quē præsentē mi-
sericum hominē esse cernebat , Dei naturalem filium
disertò

Genef.12.

DE PERPETVA CATHED.

disertè confessus est : quando etiam simili deuotio-
ne affectus dixerat, Domine, tu mihi lauas pedes? non lauabis mihi pedes in aeternum : Et, animam
meam pro te ponam. Tunc dictum est ei: Non defi-
ciet fides tua : confirma fratres tuos . Rursus cum
post amarum & multum fletum humiliter ter con-
fessus est, se amare dum Christum, ter audiuit: pasce
oues meas. Comparentur obediens Abraham, de-
uotus psaltes Dauid, & feruidus Petrus. sicut virtu-
tibus, ita promissis inueniuntur similes. Idq; totum
pro vnius Ecclesiæ salute gestum est.

Ostenditur necessaria esse in Ecclesiæ pro omni tempore,
stabilitas summo pastori à Christo promissa : christian-
osq; ad eam promissionem semper respexit.

C A P V T I I I .

Si enim oriatur quæstio fidei: quò quæso respi-
cient idiotæ fideles, vt rectam non deserant fi-
dem? an in totâ ecclesiâ? Sed admodum lata est:
nec vna esse eius per tam diuersa loca diffusa sen-
tientia, facile & certo à quolibet percipi potest: Et ia-
ctant se de ecclesia esse illi ipsi , qui eius acerrimi
sunt hostes. An expectabunt futurum cōcilium? sed
in longū tempus se eius extendit congregatio: & si
id placeat, interea non pauci morientur anxij quid
sequi debeant: summaq; cum difficultate conuenire
videas ex toto orbe in vnum locum . His & ple-
risque alijs incommodis benignissimè remedium
prouidit Christus : dicens nobis quod pro Petro
orauerit, vt ipse à fide non deficiat, omnesq; fratres
suos consolidet. Omnes igitur veri fideles in pro-
missionem Petro factam intuentes, non tam atten-
derunt in successoribus Petri mores , quos quan-
doq; malos fuisse constat (et si non adeò frequen-
ter, nec tales, vt clamitant hæretici) nō tam morati
sunt

sunt priuata eorum facta vel dicta, quām Christum esse veracem in suis promissis. Hac in re quæ patrum sit doctrina videamus. Ait Iren̄us: Quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium ecclesiarum enumerare successiones, maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ à gloriofissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo fundatæ, & constitutæ ecclesiæ eam, quam habet ab apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones episcoporum, peruenientem usque ad nos, indicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cœcitatem, & malam sententiam præterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorem principalitatē necesse est omnem conuenire ecclesiam, hoc est, omnes qui sunt vndiq; fideles, in qua semper ab ih̄s, qui sunt vndiq;, conseruata est ea, quæ est ab apostolis traditio. Cypriani martyris, et si in obscura tūc quæstione à Romano episcopo dissideret, audi quale sit testimoniū pro Petro eiusq; successore. Neq; inquit, aliunde hereses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quodd Sacerdoti Dei non obtemperatur. Nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium quidquam moueret, nemo post diuinū iudiciū, post populi suffragium, post coepiscoporū consensum, iudicem se iam non episcopi, sed Dei faceret: nemo dissidio unitatis Christi ecclesiam scinderet: nemo sibi placens ac tumens, seorsum foris nouam haeresim conderet. Et ut agnoscas de quo sacerdote hoc dicat, subdit ibidem: Nauigare audent heretici, & ad Petri atque ecclesiam principalem. Vnde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & prophanis

literas

Aduersus
hereses
Valent. &
similiū li.
3. cap. 2.

Lib. 1. e-
pistola 3.

Idem.

DE PERPETVA CATHED.

- Rom. 1. literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicatæ laudata est, ad quos perfidia non possit habere accessum. Et alibi: Vide, inquit, diabolus idola derelicta, & nimium credentium populum, sedes suas ac templo deserta, ex cogitauit nouam fraudem, ut sub ipso christiani nominis titulo fallat incautos. Hæreses inuenit & schismata, quibus subuerteret fidem, veritatē corrumperet, scinderet unitatem. Quos detinere non potest in viae veteris cæcitate, circumscribit & decipit noui itineris errore. Rapit de ipsa ecclesia homines: & dū sibi appropinquasse iam lumini, atq; euafisse seculi noctem videntur, alias nescientibus tenebras rursus infundit, vt cum euangelio Christi, & cum obseruatione eius & lege non stantes, christianos se vocent, & ambulantes in tenebris, habere se lumen existiment, blâdiente aduersario atq; falléte,
2. Cor. 11. qui secundum Apostoli vocem trâfigurat se velut in angelum lucis, & ministros subornat suos velut ministros iustitiae, afferentes noctem pro die, interitum pro salute, desperationem sub obtetu spei, perfidiam sub pretextu fidei, Antichristū sub vocabulo Christi: vt dum verisimilia metiuntur, veritatē subtilitate frustrétur. Hoc eo fit fratres dilectissimi, dū ad veritatis originem non redditur, nec caput quæritur, nec magistri cœlestis doctrina seruatur. Quę si quis consideret & examinet, tractatu longo atque argumentis opus non est. Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum. Ego tibi dico, inquit, quia tu es Petrus, & super istam Petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferorum non vincent eam. Et tibi dabo claves regni cœlorū: & quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Super unum ædificat ecclesiam, & illi pascendas oves mandat. Et quanuis
- Mat. 16.
- Ioan. 21.

quāuis apostolis omnibus post resurrectionē suam parem potestatem tribuat, & dicat: Sicut misit me pater, & ego mitto vos: accipite Spiritū sanctum: Si cui remiseritis peccata, remittentur illi: si cui re-
nueritis, tenebuntur: tamen ut vnitatem manifesta-
ret, vnitatis eiusdem originem ab uno incipiētem, sua autoritate disposuit. Hoc erant vtiq; & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio prædicti & honoris & potestatis: sed exordium ab vnitate proficiuntur, ut Ecclesia Christi vna monstretur. Hieronymus: Cum successore pescatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione consocior: super illam Petrā edificatam ecclesiam scio. Quicunq; extra hanc domum agnū comederit, prophanus est. Si quis in arca Noë nō fuerit, peribit regnāte diluvio. Et paulò inferius: Non noui vitalem, Melitium respuo, ignoro Paulinum. Quicunq; tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi nō est, Antiehristi est. Ambros. Christus, inquit, eleuandus in cœlū Petrum amoris sui nobis velut vicariū reliquit. Et libro de obitu fratris: Aduocauit Satyrus, inquit, ad se episcopum, nec villam verā putauit nisi veræ fidei gratiam, percunctatusq; ex eo est vtrumnam cum episcopis catholicis, hoc est, cum Romana ecclesia conuenirent. Et * lib. 2. de vocatione omniū gétiū: Gratia christiana, inquit, nō cōtentā est eosdem limites habere quos Roma, multosq; iam populorum sceptro crucis Christi illa subdidit, quos armis suis ista non domuit. Quæ tamen per apostolici sacerdotij principatum amplior facta est arce religionis, quam solio potestatis. Augustinus: Numerate, ait, sacerdotes, vel ab ipsa Petri sede, & in ordine illo patrum, quis cui successit, videte. Ipsa est Petra, quam non vincunt inferorum portæ. Idem alibi: Multa sunt,

In epist.
Quoniam
vetusto
oriēs est.
ad Dama-
sum.

In cōmē-
tario in
Lucā, in
24. c. Luc.
In hym-
no matu-
tino: gallo
ipsa Petra
ecclesiā ca-
nētē culpā
diluit.
• Prosper
cap. 6.

Aug. in
psalmo cō
tra partē
Donati.

DE PERPETVA CATHED.

sunt, inquit, quæ me in ecclesiæ gremio iustissimè tenent. Tenet me consensio populorum, atq; gentium, tenet autoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata: tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem suam dominus commendauit: vsq; ad præsentem episcopatum successio sacerdotum. Tenet postremo, ipsum catholicæ nomen, quod non sine causa, inter tam multas hæreses sola obtinuit. Et alibi: Si ordo episcoporum, inquit, sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius ecclesiæ figuram gerenti, Dominus ait: Super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim successit Linus, Lino Clemens. Et cæteros pontifices numerans numero 39. subdit: In illum ordinem episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro usq; ad Anastasium, qui nunc eandem cathedram sedet, etiam si quisquam traditor per illa tempora subrepisset, nihil præiudicaret ecclesiæ & innocentibus Christianis: quibus dominus prouidens, ait de propositis malis: Quæ dicunt facite: quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim & non faciunt. Ut certa sit spes fidelis, quæ nō in homine, sed in Domino collocata, nunquam tempestate sacrilegi schismatis dissipetur. Hæc August. O Augustine. Durauerat sedes Petri tempore tuo fortè quadringentis annis. Quid nunc dices de ea, quæ ad hunc usque diem, hoc est, à dominica incarnatione, ad millesimum quingentesimum sexagesimum annum perseverat, & fidem catholicā custodit? Euanuere omnes, qui contra hanc sedem se statuerūt. Istud fortasse acceptum tulissemus virtutibus, quibus prædicti sunt præ alijs orbis episcopis episcopi Romani: sed dum & malos videmus in eam cathedram succedere, & fidem per eos

Epist. 165

Idem.

Matth. 23

per eos propagari ac custodiri; fateri cogimur mergi
Dei misericordiae esse, quod non sumus consumpti,
quod non defecerint miserationes eius: agnoscimus
eius in praesenti misericordia sic nobiscum, ut cum
patribus nostris erat, quoniam in eternu misericor-
dia eius: agnoscimus grande mysterium, quod scili-
licet quemadmodum ipsa ecclesia sacramenta gratiarum,
ita & doctrinam gratiarum ministrat, etiam per impios.
Sicut vero ministrorum impietas non irritam facit
promissionem sacramentis a Christo addictam, ita
nec promissionem cathedrae Petri, siue pastori ecclae-
siae factam violat scelestia vita pastoris. Sed haec in-
terieccissae sufficiat, ut ad Bernardum veniamus.

Oportet, inquit, ad vestrum referri apostolatum peri-
cula quaeque & scandala emergentia in regno Dei, ea
praesertim que de fide contingunt. Dignum namque arbi-
tror ibi potissimum resarciri dana fidei, ubi non posset
fides sentire defectum. Haec quippe huius praerogati-
ua sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego
pro te rogaui Petre, ut non deficiat fides tua. Ergo
quod sequitur, a Petri successore exigitur: Et tu ali-
quando conuersus confirmata fratres tuos. Id quidem
modum necessarium. Tempus est ut vestrum agnoscatis,
pater amatissime, principatum, probetis zelum, mi-
nisterium honoretis. In eo planeta Petri impletis vi-
cem, cuius tenetis & sedem, si vestra admonitione
corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra autho-
ritate conteritis fidei corruptores. Item alibi: Age,
inquit, indagemus adhuc diligentius qui sis, quam
geras videlicet pro tempore personam in ecclesia Dei.
Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu
princeps episcoporum, tu haeres Apostolorum, tu
primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abra-
ham, ordine Melchizedech, dignitate Aaron, authori-
tate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, un-
ctione Christus. Tu es cui claves traditae, cui oues

Epist. 198
ad Innocen-
tium Papam.

Luc. 22,

Lib. 1. de
confide-
ratione.

G creditas

DE PERPETVA CATHED.

creditæ sunt. Sunt quidem & alijs cœli ianitores, & gregum pastores: sed tu tanto glorioſius, quanto & differentius vtruncq; præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi assignatos greges, ſinguli ſingulos: tibi vniuersi crediti: vni vnuſ . Nec modò oujum, ſed & paſtorū tu vnuſ omniū paſtor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo domini. Cui enim nō dico epifcoporū, ſed etiā apoftolorū ſic absolute & indiscretè totæ cōmīſſæ ſunt oues? Si me amas, Pe- tre, paſce oues meas. Quas? illius, vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi regni? Oues meas, inquit. Cui nō planū, nō deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur, vbi diſtinguitur ni- hil. Et forte prefentes ceteri cōdiscipuli erant, cum committēs vni, vnitatē omnibus commendaret in vno grege, & vno paſtore, ſecūdū illud: Vna eſt co- lumba mea, formoſa mea, perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfeſtio. Reliqui numeri perfeſtione nō habēt, ſed diuisionē, recedentes ab vnitate. Inde eſt quod alijs ſinguli ſingulas ſortiti ſunt plebes, ſciētes ſacra- mentū. Deniq; Iacobus, qui videbatur colūna ecclē- ſiæ, vna contētus eſt Hierosolyma, Petro vniuersi- tate cedens. Hęc Bernardus. Ad Grēcos doctores cōgruo ordine iā nos trāſferamus: quo liquidō pa- teat, quām latinis conformiter in hac re docuerint. Basilius itaq;, vt alijs prior tempore, ſic primo loco audiatur ex epiftola 52. Viſum eſt, inquit, mihi con- ſentaneū, vt ſcribatur epifcopo Romæ, vt quæ hīc geruntur cōſideret, detq; cōſiliū: & quoniā diſſicilē eſt, vt cōmuni ac synodico decreto aliqui illinc mit- tantur, ipſe ſua authoritate in hac cauſa uſus, viros eligat, ad ferēdas quidē itineris molestias idoneos: verū iuxta ad hoc quoq; accommodos, vt mansue- tudine & facilitate ingenij eos qui diſtorti & ob- liqui apud nos ſunt corrigant, aptē ac diſpensatoriō ſermonem attemperantes, omniaq; ſecum habētes,

Epift. ad
Athana-
ſium.

quæ

quæ in Arimino ad necessariam solutionem gestarū illic facta sunt. Itē Chrysostomus. Animaduertis, inquit, quo pacto ipse etiam ad altiorem de se opinionem Petru adducit, & scipsum his duabus pollicitationibus filium esse Dei reuelat & ostēdit. Nam quæ Deus concedere solus potest, peccatorum scilicet remissionem, & vt ecclesia tot tantisq; fluctibus impetu irrumptib; immobilis maneat, cuius pastor & caput p̄scator homo atq; ignobilis, terrarum orbe reluctant adamantis naturam firmitate supereret, hæc, inquam, omnia quæ solius Dei sunt, se pollicetur daturum. Ita & pater ad Hieremiā dicebat: Sicut columnam ferream: & sicut murū cneum posui te. Sed ipsum quidem genti vni Pater: hunc autē vniuerso terrarū orbi Christus p̄posuit. Ipse quoq; Chrysostomus in epistola ad Innocentiu pri-
mum, per Innocentium irritari cūpīt, quæcunque contra se acta erant ab episcopis: sciens vtq; ipsum Innocentium super omnes authoritatē habere. Si-
militer Epiphanius: "Dominus, inquit, cōstituit Pe-
trū primū apostolorū petrā firmā, sup quā ecclesia
Dei ædificata est, & portæ inferorū nō valebūt ad-
uersus illā. Portæ autē inferorū sunt h̄ereses & h̄æ-
resiarchæ. Iuxta omnē enim modū in ipso firmata
est fides, qui accepit clauē cœlorū, & soluit in terra,
& ligat in cœlo. In hoc enim omnes quæstiones ac
subtilitates fidei inueniuntur. Et infrā: Hic est q; au-
diuit ex ipso: Petre, pasce agnos meos: cui concredi-
tū est ouile: qui bene deduxit per virtutem Dñi sui:
qui confitetur de carne: qui verē quę patris sunt de-
nūciat filio: qui spiritū indicat & dignitatem ipsius
in deitate: qui dextram porrexit Paulo & Barnabæ
societatis, cū Iacobo & Ioāne, vt per tres testes stet
omne verbum. Hec ille. Theodoretus quoq; Atha-
nasius (ait) se cōtulit in Italianam. Nam Romano epi-
scopo (pascebatur autem eam tum ecclesiam Iulius)

Hem. 55.
in Matth.

Vide cū-
dē hom.
18. & 87.
in Ioan.
Epist. hāc
recitat Ni-
cephorus
li. 13. ca. 19.
31. & 32.
• In An-
coratu,

Idem.

Lib. 1. M.
storie ec-
clſ. cap. 4

G ij præscri-

DE PERPETVA CATHED.

præscripserant Eusebiani compositas columnas in
Athanasium. Julius ergo ecclesiastica secutus legem,
& ipsos Romæ adesse iussit, & diē dixit domino Atha-
nasio: qui cupide simul atque citatus fuit, accurrit:
Fabulæ autem autores Romam venire neglexerūt,
quod facile mendacia sua deprehēsum iri cerneret.
In synodo Ephesina prima Cyrillus Alexandrinus
vices gessit Romani episcopi Cælestini: & ipsa sy-
nodus dicit: Necesitate compulsi sumus ab ipsis
canonibus, & ab ipsa epistola sanctissimi patris no-
strī & comministri Cælestini, episcopi ecclesiae Ro-
manæ, lachrymantes frequentius, ad tristem hanc
processimus sententiam etc. ^t Synodus vero Chal-
cedoncū: Quoniam, inquit, secūdis excessibus Dio-
scorus priorem iniquitatem valde transcendit (pre-
sumpsit enim & excommunicationē dictare aduer-
sus sanctiss. & beatiss. archiepiscopum magnæ Ro-
mæ Leonem, insuper etiam & multi libelli multis
eius pleni iniquitatibus, contra eum in sancto &
magno concilio oblati sunt, & semel, & secundō, &
tertiō per Deo amantissimos episcopos regulariter
vocatus, minimè voluit obedire, propria vitiis com-
scientia stimulatus: & hos, qui à diuersis cōcilij re-
gulariter damnati sunt, contra diuinæ leges suscep-
tit) ideo ipse contra se elicuit sententiam, saepius
ecclesiasticos conculcans canones. Vnde sanctiss.
& beatiss. archiepiscopus magnæ & senioris Romæ
Léo, per nos & per præsentem sanctam synodum,
vnā cum ter beatiss. & omni laude digno beato Pe-
tro Apostolo, qui est Petra & crepido catholicæ ec-
clesiae, & ille qui est rectæ fidei fundamentum, nu-
dauit eum tam episcopatus dignitate, quam etiam
ab omni sacerdotali alienauit ministerio. Item in
epistola ad Leonem: Et post hæc omnia, inquit, in-
super & contra ipsum, cui vineæ custodia à saluato-
re commissa est, extendit insaniam, contra tuam
quoque

Eiusdē sy-
nodi epis.
ad Leonē,

quoque apostolicam sanctitatem. Et excommunicationem meditatus est contra te, qui corpus ecclesiæ vnire festinas. Hæc synodus illa. Ecce, recensimus clarissima Ecclesiæ lumina, diuersis locis, diuersis temporibus christianâ religionem defensititia: de quibus Apostolus verè dicit: Ipse Christus dedit pastores & doctores, ut nō simus parvuli fluctuantes, nec circumferamus omni vento doctrinæ in astutia hominū. Per hos enī inducimur in Christi nauiculam, hoc est, ecclesiā Petro suo vicenauclero subiectam. Hæc nauicula, et si procellis iactetur & impetratur flatibus spirituum immundorū, Christus tamē, & ex ea docere dignatur, & cùm maximè tribulata fuerit eam visitare: imo & tum est in ea, et si dormire videatur. In ea tāquam Dei filius vero cultu adoratur. In ea docet cauere fermētum hæreticæ doctrinæ. In ea precibus suscitatur. Ex ea sedat omnem tempestatem. Ad eam ex hoc seculo turbido & nequā omnes pisces electos congregat, quos Petrus ad littus æternæ quietis trahit. In hac nauicula permanētes etiā imperfectæ fidei homines increpat, ut sanet. In hac abolet omnē vanū timorē à cordibus suorum. Deniq; in hac nauicula dicit pastori Petro: Eris homines capiens. ut quotquot videlicet Christo capi cupiūt, à Petro se capi finant. Luc. 5.

Dissoluitur obiectio, que fieri solet ex verbis Hieremie.

C A P V T V.

Sed his iam dictis obiectias: Docere pastores & doctores in ecclesia semper esse duraturos, id est esse videtur cum eo quod impij dicunt apud Hieremiam: Non peribit lex à Sacerdote, nec consilium à Sapiente, nec sermo à Prophetā. Hier. 18.

Respondemus Hieremiam referre sententias impiorum, pseudoprophetis & falso sapientibus &

G ij impj

DE PERPETVA CATHED.

imp̄is sacerdotibus adhaerentiū, contra veros prophetas & sapientes atque pios sacerdotes. Iactabāt se imp̄i, dicentes: Dominus non permittet, ut nostri prophetæ, qui dicunt non esse euertendam Hierusalem, fallantur: non permittet ut sacerdotes nostri in Babylonem abducātur, ut legem amplius ex cathedra sua explanare non possint. Multi sunt Sapientes, qui optima consilia dare nōrunt, ut non eueniat quod minatur Hieremias. a a a (inquit, Hieremias) prophetæ dicunt eis, Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit Dominus ad me, Falso prophetæ vaticinātur in nomine meo. Non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem & diuinationem fraudulentam, & seductionem cōrdis sui prophetant vobis. Et (inquit scriptura) audiuit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Hieremiam prophetantem sermones istos: & percussit Phassur Hieremiam prophetam & misit eum in Neruum, quod erat in porta Beniamin superiori in domo Domini. Rursum cap.38. Dixerunt principes regi, rogamus ut occidatur homo iste: (Hieremiam putant) de industria enim dissoluit manus virorum etc. De his loquitur Hieremias: ut ex his quæ præcedunt & sequuntur clarissimum est. Et dixerunt, inquit: Venite & cogitemus contra Hieremiam cogitationes. Non enim præteribit lex à Sacerdote, neque consilium à Sapiente, nec sermo à Prophetā. Venite & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad uniuersos sermones eius. Attende Domine ad me, & audi vocem aduersariorum meorum. Alioquin, ut de Sacerdotibus contra Hieremiam docentibus & pseudoprophetis non sit sermo, verissimè dici potest: Non peribit lex à sacerdote, Imò hoc ipsum dicit

dicit Hieremias cap. 33. Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israel. Et de Sacerdotibus & Leuitis non interibit vir à facie mea, qui offerat holocaustomata, & incendat sacrificium, & cædat victimas omnibus diebus. Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, dicens: Hæc dicit Dominus, Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo: & pactum meum irritum esse poterit cum David seruo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, & Leuitæ & Sacerdotes ministri mei. Sicut enumerari non possunt stellæ coeli, & metiri arenæ maris, sic multiplicabo semen David serui mei, & Leuitas ministros eius. Clarè his verbis promiserat Dominus, quod in veteri lege non defuturi essent Sacerdotes, donec venisset Christus: donec, inquam, adesset ille, qui verus est Sacerdos. Quod certè completum fuisse, patet in Ioanne Baptista, qui Sacerdotis filius erat, & in multa turba Sacerdotum, quæ in Actis scribitur obediisse fidei. Act. 6.

Dissoluitur obiectio facta ex verbis Ioannis Baptista: & ostenditur promissio facta Petro, esse spiritualis respectu fidelium, non autem semper respectu pastoris.

CAPUT VI.

Secundò obicitur. Dicere semper eos qui in cathedra Petri succedunt, fidem confirmaturos, nihil aliud esse videtur, quam si carnales homines (quales sunt multi Petri successores) dicāt: Patrē habemus Petrum, igitur à nobis fides non deficit: sicut dicebant carnales filij Abraham: Filij Abraham sumus, & patrem habemus Abraham, Igitur

G. iij promissio

DE PERPETVA CATHED.

promissio facta Abraham ad nos pertinet. Quam vanam fiduciam reiicit Ioannes Baptista dicens, ne dixeritis intra vos: Patrem habemus Abraham, dico enim vobis: Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quia hoc argumentum, ex promissione Abraham facta sumitur, videndum est quenam sit illa promissio, ut sciatur an ad carnales pertineat, necne. Duo igitur promissa sunt, quorum unum carnale est, alterum spirituale: illud terra Chanaan, hoc hereditas coelestis, quae sub nomine benedictionis intelligitur, dum dictum est: Benedicentur in semine tuo omnes gentes. Sic dum ei Christus promissus est, duo sunt ei promissa: alterum carnale, nempe quod Christus nasceretur corporaliter ex eius posteris, alterum spirituale, quod Christus esset salvator eius futurus & omnium eum fide imitantium. Carnalis igitur illa promissio de terra Chanaan & ipsa promissio Christi nascituri, quatenus carnis erat etiam complexa est carnales filios, & ipsis compleuit Deus promissum suum.

Genes. 22
Deut. 9.

Audi quid scriptura dicat. Ne dicas in corde tuo cum deleuerit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, Propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem, cum propter impietas suas istae deletae sint nationes. Neque enim propter iusticias tuas, & aequitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras earum, sed quia illae egerunt impietatem, introeunte te deletae sunt, & ut compleret verbum suum Dominus, quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac, & Jacob. Scito ergo quod non propter iusticias tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cum durissimae

cum durissimæ cervicis sis populus. Memento, & ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominum Deum tuum in solitudine, & ex eo die quo egressus es ex Ægypto usq; ad locum istum semper aduersum Dñm contendisti. Et quomodo ipsa Saluatoris Genealogia ad ipsum usq; ab Abraham peruenit? Nonne per impios atque carnales, Achas, Ioram, Amon, leconiam? Ex quo tamen non nisi caducam quandam, & carnalē gloriam ipsi habent. Pertinuit igitur ad eos promissio Christi nascituri, & per eos completa est, inquantum carnale quid erat esse carne patrem siue auum Christi. Simili modo in promissione Petro facta: Super hanc Petram, ædificabo Ecclesiam meā, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: siue in benedictione ei data: Pasce oves meas: &, Non deficiet fides tua, & tu confirma fratres tuos, quiddam spirituale includitur, nempe quod Ecclesia inuicta manebit in fide & pietate: quod oves Christi spiritale pabulum à Petro accipient, & in fide ac pietate confirmabuntur. Huius spiritalis promissi non sunt certè participes nisi filii spiritales Petri, qui fidem & pietatē eius imitantur. Est & aliud carnale in ipsa promissione, & benedictionibus: nempe ministerium & confirmatio fidei, atque doctrinæ bonę traditio, & regimen ouium: quae & bonus habere potest, & malus: sicut Apostolus testatur ad Philippienses 1. quosdam annunciasse verè quidem euangelium, sed ex inuidia & cōtentione: quēadmodū etiā in sacramentis, omnibus ihs qui cum pœnitentia & fide debitis præparatione accedunt, promissa est gratia spiritus sancti. Et ex hac parte promissio non carnales sed spiritales tantum Abrahæ posteros complectitur. Promittitur etiam ipsis sacramēta ministrantibus, quod Deus ad eorū ministerium aderit pœnitentibus & credentibus. Et ex hac parte, respectu

Matth.16

Ioan.21.

Luc.22.

DE PERPETVA CATHED.

ipsorum ministrorum, carnalis est promissio, & quod
impios ministros concernens ut pios. Quod autem
verum est de ministerio sacramentorum, etiam de
ministerio doctrinæ fidei verum est. Etsi enim pro-
misit Deus pontifici adesse in tradendis toti Ec-
clesiae fidei dogmatis, ob hoc tamen non promisit
ei salutem, vel aliquid quod eum spiritalem faciat:
sed ex ea parte tantum est spiritualis haec promissio,
qua concernit eos, qui per pontificis ministerium in
fide confirmatur. Quare si & ipse spiritualis sit filius
Abrahæ, etiam respectu eius est spiritualis haec pro-
missio: non quia doctor & custos est doctrinæ reli-
gionis, sed quia fidelis est. Esse enim doctoré fidei,
habere spiritum se dirigentem ad alios rectè docen-
dum: etiam ihs potest competere, qui sunt mali, &
doctrinæ bonæ vita sua aduersantur. Si igitur
Romanus pontifex vel quis alias intumescat ex
ministerio, & dicat se successoré Petri esse, ideoq; ad
se pertinere promissionē factā Petro: Sedebis super
sedes iudicantis tribus Israel, nec se posse damnari à
Deo: respōdebitur ei recte: Ois arbor quæ nō facit
fructū bonū (etiam si sit Petri successor) i ignē eternū
mittetur: &c. Ne dicás: Petri sum successor, vel, pa-
ter noster est Petrus: potés est enim Deus de peccati-
bus holib; & infimis facere Petri filios spiritales.
Sic enim respondit Ioannes Pharisæis & Saducæis,
iactantibus se filios esse Abrahæ, & ob hoc necesse
esse Deū sibi benedicere, vtq; iram Dei nō sentirēt,
ne falsa esset promissio Abrahæ facta: sic, inquā, re-
spondet Ioannes, Deum veracem esse in promissis,
& verè benedicturū & liberaturum à morte æterna
filios Abrahæ, qui opere & fide cū imitantur: quos
ipse sibi parare posset etiam ex lapidibus, & in eis
ostendere se veracem in promissis: etiam si interea
Pharisæi & Saducæi in ira Dei maneāt. At si dixis-
sent filij Israel: Deus dabit nobis terrā Chanaan, ga-
promisit

Matt. 19.

promisit Abrahæ: Christus nascetur ex stirpe Dauid, etiam si filij Dauid imp̄ sint: nō potuerint reprehendi. Sic etiam, si dicamus: Deus aderit Cathedræ Petri, & per eā custodiet suos à doctrina prava: veritatem dicimus, & scripturas sequimur. Hoc est quo maximè fallunt hæretici rudes: quod nimis à ministerio nō distinguunt vitâ, & opera, seu bona seu mala: easq; scripturas, quæ cōtra malam vitam pastorum loquuntur, contra ministerium detorquēt. Certè Monhemius recte distinguit in quadam parte, docens ministerium verbi & sacramētorum impietate ministri non vitiari. *Donatistæ*, inquit, olim contendebant, nec euangelium nec sacramentum ullum esse efficax, si ministri ipsi sunt mali. Verū refutatur hic error ab Augustino in multis voluminibus. Refellitur & à Naszianzeno, qui vtitur bac similitudine: Eadem est figura sigilli, sive aureo, sive ferreo annulo insculpta sit. Ita idem est ministerium, sive boni, sive mali teneant. Nam incerta fieret fides, si vis Euangeli, & Sacramētorum penderet ex dignitate ministri. Quare si mali & hypocritæ ministeriū Ecclesie legitima vocatione suscepérint, Sacramēta tamen & verbum Dei, propter ordinationem & mandatum Christi sunt efficacia, quia ministri sunt vice Christi, non representant suam personam.

In eo autem fallitur, quod nō agnoscat supremū ministerium in ecclesia, cui promiserit Deus perpetuè assistere: non modò in sacramentis, verum etiā in doctrina fidei: vt ea videlicet nūq; ab eo ministerio deficiat. Nā statim Patrē sic interrogatē inducit: *Quid censendum est, cùm ministri Ecclesie falsam doctrinam defendit, & stabiliat Idolatriā?* Respōdet filius: Immutatur tum ipsius docendi manus. Nam Ecclesia fundata est super doctrinam Apostolorum & Vatum, ipso Christo summo angulari lapide. Illa igitur doctrina si tolatur, quomodo amplius constabit edificium?

Hic in-

DE PERPETVA CATHED.

Hic interrogandum erat consequenter: Quid si quidam ex scripturis dicant, Deum esse timendum ut iudicem: Alij autem ex ipsis scripturis oppositum affirmant: quid, inquam, tum fideli refugii, praesertim illi, qui in scripturis exercitatus non est? Quem tunc consulere? Dic, Monhemio, quid apparet? Cur fidelis potius tibi auscultabit, dicenti Deum non esse timendum ut iudicem, quam alteri afferenti cum timendum ut iudicem? Similiter, Donatistis & Catholicis dissentientibus super baptismate ab haereticis administrato, vtris auscultabit? An ad scripturas homines mittes, quarum sententia inquiritur, vtraque parte iactante pro se facere scripturas? an vero quemlibet docebis vti scipso magistro, & unumquemque de oib[us] fidei questionibus iudicem constituas? Nos certe hic ex scripturis proferimus Christi clarum promissum, super Petrum tam firmiter aedificandam Ecclesiam, vt nunquam praeualituras sint inferorum portae: ideoque eius successorem, à tota Ecclesia usque in hunc diem tanquam pastorem totius dominici gregem agnatum, consulumus, & quicquid ille nobis prescripsisset suscipimus, in Christi promisso acquiescentes. Tu dum nihil certi tradis, exponis plebem Domini omni veto doctrinæ, omni astutiæ hominum, vt circumueniatur à quolibet, prout haeretica tempestas impulerit.

Diluitur argumentum ex Caipha & Anna petitum: ostenditur quæ sit differentia & connivenientia Cathedrae Moysi & Cathedrae Petri. C A P. VII.

Obijciat quis tertio. Annas & Caiphas sedebunt in cathedra Moysi legitime succedentes Aaroni, & tamen docuerunt & definierunt Christum non esse Dei filium, sed eum blasphemare Deum, dum se diceret Dei filium. Igitur & Ro-

& Romani pontifices docent & definiunt fortassis, quæ Christi euangelio sunt contraria, non obstante promissione Petro facta. Hoc argumento moueri solet vulgus, quod fide solidatum nō est. Hoc enim solet ex similitudine quadam externa factorū, statim de diuersissimis tanquam de vna re pronunciare: ut cùm hæreticos cōburi cernit, sicut martyres combusti sunt, statim reputat eos martyres: quasi itidē Christus non esset latro iudicandus, ut pote cum latrone crucifixus: si poena inspiciatur, & non causa. Sic olim Donatistæ, quia ob suas hæreses persecutionem patiebantur, se martyribus, qui ob iustitiam persecutionem passi erāt, cōsequabant. Sic cùm audiunt, Caiphām pontificem Iudeorum Christum condemnasse tanquam blasphemum, & pontificem Romanum Lutherum condemnare, imaginantur Romanum pontificem esse Caiphām, Lutherum Christum. At qui non externas rerum similitudines sed internas differentias inspicunt, qui non rerum species, sed causas ponderant, qui sciunt quid simile, quid dissimile sit in rebus: tam futilibus argumentis non mouentur. Videamus igitur quanta sit differētia inter impium Caiphām, dicente Christum blasphemasse: & pontificem præscribentem toti Ecclesiæ quid credendum sit: Item quomodo vtraque cathedra, & Moyſi & Petri differat. Hæc nempe differentia est, quod Dominus prædixerat clarissimè in scripturis, pontificatum Iudeorū auferendum, sicut & eorum temporale regnum & totam illam Moyſi ministrationem mutandam, atque post aduentum suum prælatos plebis excæcandos cū populo Iudaico. Claudet (ait Esaias) oculos vestros: prophetas & principes vestros: qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omniū sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas, dicent, lege istum. & respondebit, nō possum. signatus est

DE PERPETVA CATHED.

tus est enim. Et dabitur liber nescienti literas, diceturq; ei, lege, & respondebit, nescio literas: & dixit Dñs, eo quod appropinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me: cor autem eius longè est à me: & timuerunt me mandato hominū & doctrinæ: ideo ecce ego addam: ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Peribit enim sapiëtia à sapientibus eius, & intellectus prudenterium eius abscondetur. Hæc verba Christus Matthæi 15. de Pharisæis & Scribis dicit esse prædicta, eo quod tunc compleri inciperent. De excætatione populi est illud Esaiæ ab Euælistis quatuor & à Paulo sapientius citatum: Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionem, & nolite cognoscere. Exæcta cor populi huius & aures eius aggraua, & oculos eius claude: ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum. At in euangelio hanc

Esaiæ 6.

Matt. 15.

Ephe. 4.

facit præmissionem: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi: & Petro pollicitus est se adeò firmiter super eum ædificaturum Ecclesiam, ut nunquam portæ inferi ei præualeat: & pro eo oravit ut nunquam deficiat fides eius, sed usque ad finem confirmet fratres suos: Promisit dare Doctores & pastores ad consummationem sanctorū in opus ministerij, donec occurramus oës in unitate fidei. Quapropter dubitare non oportet, quia politia hæc à Christo instituta, immutabilis sit permanura usque ad diem iudicij. Porro, tempore Christi iam cooperat Mosaica administratio mutari. Lex enim & prophetæ usque ad Ioannem prophætauerunt. Ex eo regnum Dei euangelizatum est, & Christus verus pontifex manifestatus. Sicut igitur ab Herode vi occupabatur, non legitimè, regnum, ut sciretur verus rex aduenisse: ita violentia regali, non legitima successione, Aaroni successerat Caiphas,

Caiphas, ut etiam verus pontifex iam adesse sciretur. Quanquam ergo prædixisset Deus se illud sacerdotium abolitum, & iam tempus aduenire inciperet quo id fieri deberet, nihilominus ut doceret nos à pastoribus nostris non deficere, nec schismatum cōsilia excogitare, nec noua conuenticula statim instituere: etiam illi Sacerdotio & Cathedræ Moysi affuit, nec contemni permisit, donec toti mundo patefecisset esse abolitam, & nouam institutam: Donec sedem sacerdotij illius occuparent (teste Luca) Sadducæi, quos in præcipuo articulo fidei errare toti populo constabat, & nouam cathedram haberet Petrus, clarissimis signis docens contrarium articulum, resurrectionis videlicet futuræ: Donec abominatio desolatoria, hoc est, seditionis, diuinitatis irrisores occuparent templum. De quibus Daniel & Iosephus. Et ut tribus verbis rem absoluam: Ipse Christus vult ut Scribas & Pharisæi, sedentes in Cathedra Moysi audiantur. Dicit ab eis auferendam vineam & Dei regnum: nondum utique ablatum insinuans. Quocirca etiam si probarent hæretici, in scripturis prædictum esse Sedem Apostolicam abolendam regimque Ecclesiæ mutandum, (cuius contrarium aperte pronunciat scriptura) adhuc deberemus parere Domino saluatori, mandanti ut audiamus sedentem in Cathedra Petri: donec evidenter constaret Cathedram Petri à Christo esse abolitam. Vertamus igitur argumentum, ex Anna & Caipha sumptum, in ipsum Dñm Saluatorē, præcipientem audiamus Scribas & Pharisæos sedētes super cathedram Moysi, seruemusq; & faciamus ea quæ dixerit nobis. Annas & Caiphas sedēt in cathedra Moysi, & dicūt Iesum blasphemare dñi se dicit filium Dei. Hoc definiūt, & docēt: ut népe credam' cū esse blasphemū in Deū, & seductore, Beelzebub quoq; vti opera.

A. 5.

Matt. 24.
Daniel. 9.
lib. 5. belli
Iudaici,
cap. 2.
Matt. 23.
Matt. 21.

Matt. 26.

DE PERPETVA CATHED.

opera. Hocne ergo seruandū? Hocne erit faciendū? absit. Si pensiculatius rem examinemus, inueniemus nunquam in Synagogis esse doctum, quod Iesus non esset filius Dei: nunquam traditum est à cathedra Moysi: nunquam definitum. Percurre scripturas euangelicas: & definitum nusquam leges, Christum non esse Deum. Ipse in Synagoga Nazareth, lecto Esaia propheta, se dixit esse illū de quo prophetārat ipse Esaias. Idipsum posteā & in Synagogis & in templo alijsque in locis, verbis & miraculis docuit. Hoc testatus fuerat Ioannes ex Sacerdote Aaronico natus. Proferatur vbi contrarium docuerint Scribae vel definierint. Conuenerant ex omni castello Iudeæ & Galileæ, & ex Hierusalem prima dierum legisperiti, & virtus Domini erat ad sanandum eos. Murmurant in corde suo cōtra Dominum, dicentes: hic blasphemat. Sed non conueniunt ut hoc verbum discussiant ex scripturis. Musitant, & dicunt Christum habere Beelzebub. im properant ei quod Samaritanus sit dæmoniumque habeat. Volunt enim lapidare quod se Deum dixisset: sed nullam ex scripturis, vel patribus video ab eis de ea re datam definitionem. Aiunt se scire Iesum esse peccatorem: sed vbi iudicium de hac re? Coegerunt semel concilium, in quo statuerūt eum interficere: & iterum, in quo proposuerūt eum dolio tenere & occidere: tertium quoque, in quo aduersus Iesum captum quærebant falsum testimonium ut eū morti traderent: In quo etiā furibundus, scissa contra legem veste clamat Caiphas: Blasphemauit. sed nullam audio dogmatis discussionem: nullam audio post allegatam legem & prophetas & Rabbinos definitionem quod non esset Christus: nullam denique in Synagogis prædicationem quod Iesus non esset Deus. Ioannis 7. recitatur quoddam conuenticulum: vbi iactant quidam, populum ex ignoran-

Ignorantia legis credere in Christum : sed à Nicodemus ex lege refutatur properum iudicium . Figmentum igitur est hæreticum , Deum tunc Cathedram Moysi ita dereliquisse , vt doceret errorē oīm grauissimū . Audi quid impij in Cathedra docebāt , Christū nimirū in Bethleem Iudeæ nasciturū ex stirpe Dauid: ante eū venturū Heliam . Predicabāt Moses & voces prophetarū , quæ per omne Sabbathum legebantur: quibus si ipsimet credidissent , credidissent & Christo , vti apud Ioannē dicit Christus . Deniq; vt cognoscamus q; verax sit Deus in promissis suis , quibus cathedrā Mosi usq; ad Christū custodi- re statuerat , audiamus , quæso , mirabile consiliū misericordiæ Dei . Dū pontifices & Pharisei , qui Cathedrā Mosi occupabāt , & ex quoru; ore lex requiriēda erat à populo , odio immani cōtra Christū cōciliū coegissent , & dixissent : Quid facimus , quia hic homo multa signa facit . Si dimittimus eum sic , oēs credent in eū , & venient Romani , & tollēt nostrum locū & gentē : respōdit Caiphas : Vos nescitis quicq; nec cogitatis , quia expedit vobis vt vnu; moriatur homo pro populo , & nō tota gēs pereat . Habet qd de Iesu Caiphas pronūciārit in eo cōcilio (vbi saltē species erat atq; pr̄text⁹ solitudinis , p bono cōi: ne Romani tollerēt locū & gētē .) Certè nō definiēt q; non esset Christus , sed quod moriturus esset pro gente ne tota interiret : hoc est , q; expleturus esset officiū illud , quod soli Christo tribuerāt Prophetas & Moyses . Et licet ipse Caiphas magis voluerit Christo maledicere q; benedicere , tamē Spiritussanctus : in cuius manu sunt sermones nostri & corda , per os Caiphæ prophetauit q; Iesus esset , tāq; mūdi redemptor , moriturus . Sicut quondā per Balaam , volentē maledicere populo Israhel , eidē populo benedixit : q; populū Israhel dilexit (ait Moyses) : & vt Israhel cognosceret iusticias Dñi , (ait Micheas) hoc

Matth. 5.
Mat. 17.
Act. 15.

Ioan. 5.

Ioan. 11.

Deut. 23.
Mich. 6.

H est, si-

DE PERPETVA CATHED.

est, fidelitatem Dñi in promissis. Sic Ioannes Caipham prophetasse dicit, quia pontifex erat anni illius. quasi diceret: Quia Dñs vera loqui voluit per eum qui cathedram Mosi occupabat: ideo Caiphas prophetauit q; Iesus moriturus erat pro Iudaico populo, & nō tātū pro illo, sed etiā vt totū genus filiorū Dei, qui fide vēturi Christi in vnius Dei cultū cōgregati nō erant, sed per multos errores cultusq; falsorū Deorū dispersi, nulla sui parte periret, sed totū à sui dispersione, ad vnu Deum & vnu pastorem Christū in vnā Ecclesiā cōgregaretur. Agitent argutuli Ioannē Apostolū: & rusticæ simplicitati deputent, q; pontificatui Caiphæ tribuat prophetiā præcipui officij Christi. Nobis animus est, Apostolicā ruditatē, cœlestē sapientiā credere. Et q; Christi verbū excidere nequit, audemus dicere, Spiritū S. nos docere etiā per impiū pōtificē: scientes q; si Christus Moysi cathedrā custodiuīt inter tot sceleratos, multo magis Petri cathedrā pteget, vt ex ea nō emanet in Ecclesiā nisi Petri fides: idq; q; Ecclesiā suā diligit, & verax est in pmissis suis.

Ostēditur nō posse primus pastor in cathedra, sive Moysi sive Petri, manifestissima religionis dogmata dissolueret, aut sine seria veritatis discussione pro voluntate alii quid definire.

C AP. VIII.

Sed demus aliquos Phariseos cōuenisse cū Anna & Caipha, atq; quasi ex scripturis & propheticis voluisse docere Christū nō esse Messiam in lege promissum: nūqd ob hoc statim defecisset cathedra Mosi? minimē. In primis enī nō hoc requiriatur ad veritatē diuinæ promissionis, qua promisit per Mosi cathedrā vscq; ad Christum, & deinde per Petri cathedrā vscq; ad iudiciū cōfirmare fideles, vt etiam quę manifestissima sunt, ab ea cathedra solui possint: et si qui fortè nomē cathedræ suæ stultitiae prætexentes hoc conarētur; tūc dicit Dñs cathedrā consulē-

cōsulendā, cū difficile & ambiguū iudiciū esse per-spexerimus. Manifestissimū autē erat, & ex scripturis, & Ioānis testimonio, & Christi miraculis, Iesum esse verū Messiā, vīsq; adeo vt etiā illi ipsi q; cū occiderūt, hoc vtcūq; iudicarēt, dicentes: *Hic est heres: Venite occidam' eū.* Vnde etiā admodū turbati fuēre ex titulo tali: *Hic est rex Iudeorū.* Imō nō titulus eis erat timori, sed testimoniū „pprię cōsciētię ex legis et „pphetarū sciētia ortū: quo iudicabāt Christū esse regē Messiā, etiā inuiti. Vnde etiā, quod res erat putārūt eū resurrecturū: aliquousq; licet inuiti, verbis eius credētes. Vnde notāter Iōēs describit tantū pontifices doluisse de titulo: & Sacerdotes & Pharisæos solos sepulchri custodiēdi fuisse solicitos dicit Matthēus: Nulla seniorū, siue magistrat⁹ ciuilis, mētione facta: q; ecclesiastici melius scripturas intelligebāt de Messia loquētes q; laici. Manifesta itē erat doctrina scripture de honorādis & nō maledicēdis parētib⁹, de nō peierādo, nec mētiēdo, de inimico in necessitate cōstituto iuuādo, delq; multis similibus. qbus cū cōtraria docere Pharisæi & Scribas, absq; villa previa legitima discussione, inciperēt, dñs discipulos suos, vt à fermēto doctrinę eorū cauerēt, monuit. Recte vero doctrinā eorū appellauit fermētū: q; nōdū tūc occupauerāt errores illi populi, vt doctrina vera ei esset obscurata, nōdū fermētatū erat totū, etiā initia sequituræ cēcitatis populi Iudaici iā p Pharis̄eos nōnullos essent posita. Ex cathedra Moysi adhuc contra hos errores manifestos veritas aperiebatur. Prēdicabatur enī Moses in Sy-nagogis p singula sabbata. Absit vt oēs Pharis̄eos & Scribas putemus fuisse doctrinā periurij, illusionis parētū, odij inimicorū. Nicodemus Pharis̄eus erat. Gamaliel scriba: & ille scriba, q; recte de primis mā-datis legis respōdit, laudatur à dño tāq; „ppinquis Dei regno. Secūdō nec regritur ad veritatē diuinæ

Matth. 21

Act. 19.

Marci 13.

DE PERPETVA CATHED.

promissionis de custodia doctrinæ p Petru vel Mo-
sen, vt mox verbū Dei sit, qd alig ex aperto odio
aliōve prauo affectu sup exortis cōtrouersijs pscri-
pserint. Opus est seria veritatis discussione. Oibus
cōstabat, ex inuidia sola eos cōtra Christū conspi-
rass̄: vsque adeo vt etiā Pilatus, homo gētilis, reli-
gionis Iudaicē contemptor, sciuerit q per inuidiam
tradidissent illū. Non hoc habet catholica traditio,
quod pro prauo suo affectu possit Petri successor
quidlibet definire: sed hoc dicūt catholici, quod cū
difficilis quæstio fuerit in religione exorta, totam
rempub. christianam concernens, ad eum fit refe-
renda, qui toti Ecclesiæ p̄fectorus est, vt ab illo tra-
datur, quod tota Ecclesia sequi debeat. Si enim ad
alios essent huiusmodi quæstiones referendæ, vel
ab alijs diiudicandas: cūm vnu alteri non subsit, tot
efficeretur doctrinæ in religione quot prouinciæ. Et
qd dico: quot prouinciæ? imo quot capita, tot erunt
sententias de religione: sicut, p̄ dolor, hodie vide-
mus, cū semel data est libertas ab hæreticis non se-
quendi vnu à Christo positū pastorē. Ipse Apostol.
Paulus, euangeliū ab ipso Christo edocitus, nihil
minus cū Petro & Ioāne ac Iacobo cōtulit, vt con-
staret oibus cū à capite Ecclesiæ, & reliquis colum-
nis nō dissentire. At hæretici oibus modis cauent,
ne de sua doctrina examen fiat, ne Ecclesiæ pastori
iudicium deferatur: quia sciunt eam non à Christo
sibi traditam, non ab antiqua Ecclesia suscep̄tam,
sed à se adinuentam: ideoq à pastore Ecclesiæ, vt
notham, rei ciendam. Cūm vero ad primum pasto-
rem aliqua cōtrouersia circa dogma religionis pro-
lata fuerit, non pro sui capit is phantasia statim pro-
nunciare, sed & aliorum pastorum iudicium audire
debet, siue eos simul conuocando siue vnoquoque
in loco suo manente, eorū sententias literis trans-
missas cognoscēdo, p̄cipueq ad precessores suos
atten-

attendere, quid illi vel tradiderint, vel de exorta
quaestione definierint. Quinimo unitatis fiducia sit,
vt si in aliquo ipse primus pastor vt homo erra-
uerit circa fidei doctrinā, ab alijs pastoribus argua-
tur, errorq; mōstretur: quomodo Paulus Apostolū
Petrum, dum reprehensibilis esset, redarguit. Sicut
sit, vt error hominis illius qui Petri cathedrā tenet,
promissione eidem cathedræ praestita, emendetur.
Sit in cathedra impius: sit (si placet) infidelis: sicut
erant in Moyſi cathedra ipſi Moyſi non credentes:
coelestis magister Christus in cathedra unitatis do-
ctrinam posuit veritatis.

*Sedem apostolicam non facile, aut leuiter, hominē con-
demnare heresos.*

C A P . I X .

IMō tanta est fiducia Ecclesiæ in hac Domini gra-
tia, qua se promisit per Petrum fideles confirma-
turum, vt etiā cūm sedes Apostolica rectissimè
definierit aliquid ab omnibus suscipiédum, toleret
etiā suę definitioni, vel nondū intellectæ, aut nōdū
vt legitimæ, patefactæ, per carnalem caliginē (more
sancti martyris Cypriani) probabilibus causis citra
pertinaciam & aliter sentientium condemnationē,
aduersantes: quia nouit Christi promissum esse fla-
bile, & tales oppositiones proficere ad maiorē ve-
ritatis elucidationem. At cum tot modis veritas
alicuius dogmatis veluti à tota Ecclesia fide suscep-
pti fuerit patefacta, vt clareat diabolica induratum
esse malitia, qui resistere elegerit: tūc tanquam ha-
reticū ejicit foras, tūc tanq; qui subuersus est peni-
tus, deuitat: nō tā pro eius correptione laborans, q̄
nē eius cōtagio inficiantur cästeri. Augustinus cap.
vlt.lib.de unitate Ecclesiæ sic scribit: Postea quam
Donatistæ furiosa pertinacia usq; ad dissensionem
sacrilegā cōtra totū orbē christianū cōtentione ob-
stinatissima perdurārunt, atq; innotuit bonis fide-
libus quos à Ceciliiano alienauerat falsa crimina-

H iij tio, vi-

DE PERPETVA CATHED.

tio, viderūt se, si in illa cōmunione persisterēt, non iam de quodā hoīe, vel de quibusdā hoībus, sed de Ecclesia terrarū orbe diffusa prauum habere iudicū, & maluerunt Christi euāngelio, q̄ collegarum confilio credere. Itaq̄ illis relictis, mox ad catholicā pacē multi & episcopi, & clerici, & populi redierūt, quod & antequam facerent, in triticō deputabātur. Tunc enim non faciebat cū aduersus hoīes male sibi à collegis insinuatos, nō aduersus Ecclesiā Dei, quę in cūcīs gētib⁹ crescit, illa eorū cōtradictio tenebatur. Itaq̄ & in Africa triticū quod filius hoīs seminauerat, triticū māsit: ex illo vīsq̄ adhuc creuit, & crescit, & deinceps vīsq̄ ad messem fructificabit & cresceret, sicut in omni mūdo. Nōnulli etiā bonæ volūtatis p̄ carnalē caliginē, etiā post cōfirmatū cōtra ecclesiā Dei malignorū furorē, in illa dissensione diutius errauerūt, tāq̄ si adhuc mollia cōculcarētur frumēta, & radice viua herbę vigor attereretur, etiā ipsa tamē frumēta sua nouerat Deus, q̄uis vt reuiniscerent arguenda & increpāda. Non enī eo modo dicitū est Petro: Rédi post me Satana: quomodo dīctū est de Iuda, Vnus ex vobis diabolus est. Quidā quoq̄ & apertissimę veritati malo studio cōtradixērunt: illi verò eradicati vel præcisi erāt, sed nō permanentes in infidelitate, sicut de qbusdā ramis fratris Apostol. dicit, manu diuina replantati, aut iterū inserti sunt. Tunc enī q̄sq̄ infructuosus & nō à radice præcisis est, cū mala cupiditate agit quidē illa opera, de qbus dicitū est: Quoniā qui talia agūt, regnū Dei nō possidebūt: sed cū pro ipfis operib⁹ etiā veritati apertissimę qua redarguitur, resistere cēperit, tunc præciditur. Expende Augustinū dicere eos nō esse penitus præcisos & eradicatos, qui errant in ijs rebus, vbi nō clarē cōstat qđ Ecclesia catholica inheat; imō nec illos, qui quū veritas patefacta fuerit, carnali quadā caligine putāt eā necdū esse patefactam: bona volūtate cupiētes recipere eā, cū sibi

Mat.16.
Ioan.6.

Rom.11.

Galat.5.

patesfacta fuerit. Hac August. modestia, etiā in Apostolica fede inuenias. Audi q̄ prudēter & misericorditer: Audi quomodo agat apostolica sedes. Audi quomodo nihil habet cōmune cū Iuidia, malicia, &c. cęco furore Caiphę. Leo papa i. sic scribit ad Theodoreū defensorē, temerariū magis q̄ pertinacē Nestorianę hęreseos. Remeātibus ad nos fratribus, & cōsacerdotibus nostris, quos ad sanctū cōciliū sedes beati Petri direxit, agnouim⁹ dilectionē tuā, supno adiutorio, nobiscū tā Nestorianæ impietatis, q̄ Eutychianę vesanię, extitisse vītricē. Vnde gloriamur in Dño cū propheta canentes: Adiutoriū nostrū in nomine Dni, qui fecit celū & terrā: qui nullū nos in nostris fratribus detrimētū sustinere pmisit, sed quę nostro prius ministerio definierat, vniuersae fraternitatis irretractabili firmavit assensu, vt verè à se prodiisse ostenderit, quod prius à prima omniū sede formatū, totius christiani orbis iudiciū recepisset, vt in hoc quoq̄ capiti mēbra cōcordēt, in quo amplior nobis in hac re sit gaudēdi materia, dū & tāto magis se perculit inimicus, quāto cōtra Christi ministros sauiū insurrexit. Nam ne aliarū sediū ab ea quā cæteris omniū. Dns statuit prēsidere, cōsensus assentatio videtur, aut alia q̄libet subrepere posset aduersa suspicio, inuēti prius sunt, qui de iudicij nostris ambigerēt. Et dū nōnulli ad dissensiones incitati ab autore cōtradictionis, ad insana bella proliūt, ad maius bonū, malo eius, autore totius bonitatis dispensante, puentū est. Dulciūs siquidē munera gratiae diuinę proueniunt, quoties nō sine magnis sudoribus acquirūtur. Et minus bonū videri solet, pax continuata per ocium, quām redditā post laborem. Ipsa quoq̄ veritas & clarūs renitescit, & fortius retinetur, dum quę fides prius docuerit, hęc posteā examinatio confirmārit. Multum de nigris sacerdotalis officij meritum splendescit, vbi sic

Epist. 63

DE PERPETVA CATHED.

summorum seruatur autoritas, ut in nullo infernorum
putetur imminuta libertas. Et ad maiorē dei gloriā
proficit filius examinis, quādo ad hoc se accipit ex-
ercēdi fiducia, ut vincatur aduersitas, ne quod p se
probatur reprobū, filētij pīudicio videat oppressum.
Et infra. Licet, inqt, his tua fraternitas, solido cibo
firmata, indigere minimè videat, tamē vt qd nostri
loci est, impleamus circa vocē dicētis Apost: Prēter
ea quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana,
solicitudo omniū ecclesiarum. Quis infirmatur, &
ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non
vror? hoc præcipue p̄senti occasione credimus
admonendum, frater charissime, ut quotiescumque
diuina gratia administrāte, illos qui foris sunt, fonte
doctrinæ aut submergimus, aut purgamus, in nullo
ab illis, quas Spiritus sancti diuinitas in Calcedonēsi
cōcilio protulit, fidei regulis recedētes, inter vtrūq
hostem nouellæ perfidiae sermonē nostrū cū omni
cautela libremus: non iam (quod absit) tanq de du-
bijs disceptantes, sed autoritate sua, quae bene defi-
nita sunt, adstruentes, quum & in Apostolicæ sedis
epistola, vniuersali sanctæ synodi assensu firmata,
tanta diuinæ autoritatis testimonia nouerimus esse
congesta, ut nullus queat vterius dubitare, nisi qui
sibimetipſi errorum tenebras inferre maluerit,
quum synodalia gesta, vel quibus primum defini-
tio fidei legitur esse formata, vel quibus p̄fatas
literæ apostolicæ sedis, etiā tuæ fraternitatis studio
defensæ sunt, & maximè ad p̄ssimos principes to-
tius cōcilij allocutio, tot sit præcedētiū patrū testi-
monijs roborata, ut quis imprudenti ac pertinaci
animo, si tamē nō iā cū diabolo pro sua impietate
dānatus est, valeant suadere. Expendantur verba
hæc: & quomodo quidē p̄ beati Petri sedē promis-
sa sua cōplete dñs. Deinde verō q̄ solidē soleat à se-
de apostolica tradi religionis doctrina, ex scripturis
scilicet,

Idem.

2. Cor. ii.

scilicet, & præcedētiū patrū testimonij. Certè satis ex his credo notum, q̄ iniquè cōparetur successio Apost. Petri matura definitio in materia religionis, cū blasphema excæcati Caiphæ criminacione. Audi & lögè posteriorē pótificē Alexádrū 3. sic scribétē:
Si quando aliqua tua fraternitati dirigimus, quæ animum tuū exasperare videntur, turbari non debes. Et infrā: Qualitatē negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans: aut mandatū nostrum reuerenter adimpleas, aut per literas tuas quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas. Quia patienter sustinebimus, si nō feceris quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.

Ostenditur rex vel princeps, sue editioni caput religionis esse non posse.

CAPVT X.

Prodidit à discipulo quodam Monhemij libellus carmine descriptus ex Vergilij æneide, & Prudentij psychomachia hæreticè consarcinatus, filioq; illustrissimi Duci Clivensis corrumpendo destinatus. In quo his verbis adulator Ducē alloquitur: *Summe pater patriæ, tu nostri pastor onilis.* Vbi sande sermonem esse de ecclesiastico regimine, manifestum est ex præcedentibus & sequentibus. Sed nouit prudens lector, quodd (sicut suprà quoque diximus) si ecclesiæ Clivensis caput, & gubernator religionis sit ipse Dux, etiam & reges in suis regnis, aliq; Duces suis locis erunt itidem capita religionis. Censemus itaq; iam diuersis Regibus ac Ducibus de religione: etiam contra naturam & Apostolicum præceptum: dum videlicet in regnum mulier hæreditario iure succedit: mulier docere volet, sicuti in Anglia vsuuenit. Imo puer, in cunis adhuc iacens, caput efficietur religionis, vbi patri moriēti in regnum succedet: & tam multiplex erit fides ac religio, totq; schismata, quot ducatus & regna fengint. Aliud enim Duci Clivensi fortasse placeat, aliud

H v

Emdensi

Cap. Si
quādo: de
rescriptis
lib. 1. de-
cretaliū.

1. Tim. 2.

DE PERPETVA CATHED.

Emdensi, aliud VVirtébergensi, aliud regi Franciæ:
Denique aliud alijs semper pro capite suo. Siquidem
non erit, qui propter alterum, cui non subfit, à sua
declinabit sententia. Vbi igitur est illud Apostoli:
Vna fides, Item: Non fint in vobis schismata? vbi
^{Ephe. 4.} deniq; oratio Domini: Omnes qui credūt, vnū sint?
^{1. Cor. 1.} At si exemplo Pauli Apostoli ad Petrum referentis
^{Ioan. 17.} suū euangeliū, ad successorem Petri omnia quæ re-
^{Galat. 2.} ligionis sunt deferamus: in toto orbe vna fulgebit
fides, vnu spiritus, efficiemurq; etiā qui diuersissi-
morum secundū ciuilia & externa iura regnorū su-
mus, vnū corpus in Christo: & nō solū voce, sed &
opere confitebimur ecclesiā esse catholicā, hoc est,
non vno Regno vel Ducatu conclusam, sed per
quælibet loca dispersam. Confitebimur opere san-
ctorū cōmunionē, hoc est, vnā spiritualē cōcordiā in
fide & participio omniū orationū & bonorū operū
in omnib⁹ mēbris corporis ecclesiae. Quod si sit qui
putet aliquid tradi in ecclesia ex hominū adinuēti-
one: sicut tradebat Pharisæi inimicū odiēdū, periur-
riū per téplū nihil esse, parentes ob sacrificia negli-
gendos: si quid, inquā, existimet tradi repugnás scri-
pturis veteriç; ecclesiæ, id proponat, & respōdebi-
tur ei: & ostendetur, aut errare & culpare quod in-
culpabile est, aut id non pertinere ad religionē, nec
ita ab ecclesia suscepū quasi ad eam pertineat, sed
quorundam vel dormitati cura vel abusu irrepisse.

*Dissoluntur argumenta ex erroribus Pontifici impos-
tis petita: & explicatur Christi promissio: Non deficiet
fides tua.*

CAPVT XI.

DEniq; sic quidā argumentātur. Petrus Apo-
stolus, etiā post missum de cœlo Spiritū san-
ctū, errauit in præcipua parte euāgelicæ do-
ctrinæ: credēs scilicet Gentibus non esse annūciādū
euangeliū, & legalibus cæremonijs de discernendo
inter

inter cibos, se adhuc obligatū: quarē & cœlesti visio-
ne contrarium est edictus. Similiter quidā summi
Pontifices leguntur à quibusdā consulti respōdisse
quædā, quæ velut falsa à successoribus sunt repro-
bata: vt Honorius Monothelitarū hæresim ample-
xus est, & epistola cōfirmauit: Alij pōtifices docue-
runt matrimoniū esse, quod quis contrahit & con-
summat viuēte adhuc priore vxore cum qua rē nō
habuerat: vt habetur in Decretalibus, capitulo: Li-
cet, Titulo de sponsa duorū. Itē Cœlestinus docuit,
fidiū matrimoniū per alterius hæresim posse dis-
solui: vti legitur capitulo, Quārō: de diuortijs. Atq
itāq clarū est, non obstante Christi promissio, Petrū
& Pontifices errare in doctrina religionis. Quod si
ipse dux quandoq cæcus sit, quomodo alios ab er-
rore liberabit? Cæcus namq si cæco ducatum præ-
stet, ambo in foueam cadūt: iuxta Christi paremā.

Matth.15.

Hoc argumentum non nostra infirmat, sed con-
firmat, ac seipsum euertit. Si enim cœlesti visione
Petrum ab errore Deus liberauit, & aliorum Pon-
tificum errata per successores mox correxit, mani-
festum est quantam gerat curam cathedræ Petri: dū
in ea sedēntē, pro aliorum salute ab errore eximit,
& antequam erronea cōsultatio in ecclesiam Chri-
sti peruagetur, per successorē eiusdē cathedræ cor-
rigit, vt ad ecclesiam prius perueniat erroris cor-
rectio, quām ipse error pontificis. Siquidem haud
necessē est, ex Christi promissio docere personam
pontificis non posse in religione errare (vt & suprā
dictum est) aut dum vt priuata persona; vel parti-
cularis dioecesis Episcopus agit, siue quandiu eius
sententia, veluti priuata personæ, est occulta, nihil
falsi posse alijs tradere: sed hoc habet Christi pmis-
sio, q Petri siue successoris eius fides nunq ita defi-
ciat, quin semp sit ecclesiā, dū à portis inferi oppu-
gnatur, firmaturus, ne illæ præualeant. Quādo ergo
Pontifex

DE PERPETVA CATHED.

Pontifex toti ecclesiæ Christi aliquid prescribit credendum, tūc propriè officio Petri fungitur, tunc fides eius non solum non deficit, sed etiam firmat ecclesiam. Hoc verò tunc propriè facit, cum controversiae exurgunt, & fideles ab eo pabulum postulant: alioqui dum nulla turba est circa doctrinam fidei exorta, Pontificis est prius definita diligenter custodire, non noui aliquid pro suo libitu definendum comminisci. Etsi igitur ipse Pontifex erret in priuato suo iudicio, non tamen dicendum est quod sit dux cæcus. Dum enim ducem agit, iam nō cæcus agit, sed à Deo: etiam si (quod absit) ei displiceat, in lucem dirigitur. Vnde locum hīc non habet Christi illa parabola: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt. Absit enim ut cæcus dux sit ille, de quo Christus dixit: Non deficiet fides tua. Absit ut ecclesia Christi ceco, qui ducitur ab altero ceco, comparetur: de qua scriptum est: Super te orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur: Cui promisit Spiritum docentem omnem veritatem.

Matt. 15.

Luc. 12.

Esa. 60.

Ioan. 16.

Nunc ad exempla, ex quibus probantur Pontifices errasse, respondeamus. Errores illi de matrimonio dissoluendo: inconsummato quidem per sequēs consummatum, consummato verò fidelium, per alterius haeresim: non sunt à Pontificibus toti ecclesiæ tanquam fide credendi præcepti. Imò nec credendos eos vlli præceperunt, sed tantum consulentibus se, dixerunt quid agendum sibi videretur circa illos casus: nemini præscribentes, quin re obscurissima clarius elucidata, aliter sentire liceret: quia de illis rebus non erant exortæ quæstiones, quæ veritatem liquidam redderent: & statim per ipsam Petri cathedram priuatus Pontificum error est monstratus, priusquam Christi Ecclesiam inficeret. Similiter nec Honorius mandauit, ab omnibus credendum vnam tantum esse in Christo voluntatem, et si fortè priuato

priuato errore id putauerit scripserit. Vide autem Dei misericordiam circa directionem cathedræ Petri. Cū Honorio immediatè successisset Seuerinus (non Bonifacius, Bonifaciū enim præcessisse ipsum Honorium satis docet Beda: idq; tāto certius, quanto ex ipsorum Pontificū literis ad diuersos Anglo-rū reges adhuc neophytes, & episcopos datis, clarius cognoscere potuit) qui tantum vno anno sedid, Seuerino Ioannes (qui & annū tantum sedem rexit) & Ioanni Theodorus: hic Theodorus Pyrrhum patriarcham Constantinopolitanum ad se veniētem, & libellum pœnitentiaē super monothelitarum hæresi offerentem, ecclesiæ recōciliauit, & post iterum in eandem hæresim relapsum depositus, & anathematizauit. Ex quo clarum est, hæresim Monothelitarum antè à sede Apostolica per Ioannem, aut Seuerinum, vel ipsum Honorium, fuisse anathematizatam. & clarissimè constitit ex recōciliatione exīmij patriarchæ, & iterata anathematizatione, quæ esset fides sedis Apostolicæ de Christi volūtibus, antequam priuata illa epistola Honorij, hæresi iam primum exurgente nondumq; innotescente, scripta ad Sergium, nota esset. Et hęc quidē locum habent, si vera sint quæ de errore Honorij feruntur. Casterrum longè probabilius est, quod Episcopus VVarmiensis, reuerendissimus dominus Cardinalis Stanislaus Hosius scribit: falsam esse hanc historiam de errore Honorij, librōscq; qui cum recēsent, ab ammisli Sedis apostolice esse falsatos. Id quod frustrā impugnat quidam catholicus scriptor, qui cūm fateatur sextam synodus duobus in locis vitiatam à Græcis, tamen verum esse quod de Honorij errore fertur, ex posterioribus quibusdam scriptis vel parum certis, vel post corruptionē sextæ synodi simpliciter scriptis astruere conatur, sed reuerendissimi domini Hosij argumentum ex verbis Agathonis Papas

L.2. hist.
Anglo.ca.
4.8.10.17
&c 19.

In libro
Pōficali.

Lib. cōtra
Brentii
prolegu-
mena.

DE PERPETVA CATHED.

4. actione Papae ad Imperatorem scriptis desumptum non recenset, nec diluit. Dicit enim Agatho iuxta Christi statutum ad Petrum: Confirma fratres tuos, semper præcessores suos cōfidenter confirmasse omnes fratres suos: & hoc cunctis esse cognitum, & nominatim in euersione hæresis Monothelitarū. Quod verbum intolerabile & impudēs est mendaciū, si Honorius, qui non ita diu Agathonē præcesserat, hæresim monothelitarū cōfirmauit. Et tamē ipsa 6. Synodus dicit per Agathonem Petru loquutum esse. Contra

Actiōe 18.

eundē Brentiū scribēs reuerēdissimus Hosius, illustrē recenset historiam Vigiliū Pontificis: qui vt ambitioni sue satisfaceret, & pontificatum occuparet, promisit hæreticū patriarcham Constantinopolitanū à præcessoribus Pontificibus depositum, ad sedem suam reducere: imo, qui tum Romæ præserat, Syluerium Papam in exiliū malis artibus deportari curauit, & eo viuente, sed exulante, sedem inuasit. Verū eo mortuo, cū velut Pontifex, & Petri successor receptus esset ab ecclesia, longè aliū spiritum induit (vtiq; ex Christi promissione, quā cathedræ Petri præstitit) paratus nimirū potius quiduis afflictionis sufferre, quā hæretica cōmunione se, aut Petri sedē, vel in speciē maculare. Absurdiissimū autē est quod dicitur, Petrus vsc ad visionem, Act. 10. à Luca descriptā, ignorasse gētibus esse euāgeliū prædicādū, vel legis ceremonias à Christo esse abolitas.

Mar. 16.

In euāgilio enim mandat Christus apostolis, vt eāt in mundum vniuersum, prædicent euangeliū omnī creature, doceantq; omnes gentes. Et ne quis putet hęc ab Apostolis intellecta nō fuisse, testatur Lucas quod aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas. Quid verō intellexerint in scripturis cōtineri, dicit Lucas, quando subiungit Christum dixisse: Quoniā sic scriptum est, & sic oportebat Christū pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine

Matth. 28

Luc. 24.

cius pco-

elius pœnitentiam & remissionem peccatorū in omnes gétes etc. Ridiculū est dicere Apostolos nō intellexisse nomē, Gétes: cū antē intellexissent Christum dicentem: In viam gentiū ne abieritis. Petrus Act. 1. ante Spiritum sanctum missum, ostēdit se intellexisse scripturas psalmorū in electione Matthiē: & Act. 2. & 3. Spiritu S. iam misso, allegat Psalmos, Iohelē, Genesim, & Deuteronomiū, idq; expressè: In semine tuo benedicentur omnes gétes. Sed fortè dices, Apostolos quidem putasse quod Gentilibus euāgelizare oporteret, sed tum demū, cūm circuncisi essent, & proselyti facti. At & hoc fruiolum esse ostendunt Samaritani, quibus Philippus euangelizauit, sicut & Azotīs, non imposita lege. Pro quibus excurrerūt Apostolorū præcipui, & orārūt pro eis, vt Spiritū sanctum acciperent, lege Mosaica non imposta. Satis sciebant Apostoli cæremonias euacuandas: quia Christus prædixerat Hierusalē & templum cuertenda: sine quibus Lex seruari non poterat. Non oblii erant Christum soluisse sabbatum, dum iusserrat grabatum ferri: ideoq; audebant communicare Samaritanis. quod tamen Iudeis illicitū erat. Audierat à Christo typicū agnū implendū in regno dei. Sciebāt ergo cæremonias abolēdas. Quod insuper & ex Stephano (qui certè non erat Apostolo Petro illuminator) clarū est. Nā à falsis testibus iudicatus est esse Moysi aduersarius, quia ea dixerat quæ à Christo prædicta leguntur apud Matthæum, Marcum, & Lucam, de excidio Hierusalem, templi, & gentis Iudaicæ. Visio igitur cœlestis Petro apparuit partim propter Petrum, partim propter alios. Propter illum quidē, vt disceret iam adesse tempus annunciandi gentibus euangelium. Audierant enim Apostoli à Christo iam ascensuro: * Eritis mihi testes in Hierusalē, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad ultimum terræ. Intelligebantq;

Matth. 10

Genes. 22

Act. 8.

Mat. 24:4

Ioan. 5.

Luc. 22.

Visio cœlestis (de qua Act. 10.) Petro apparuit propter Petru & propter alios.
* Act. 1.

DE PERPETVA CATHED.

bantq; ex Christi verbis , initium euangelij deberet
ex Hierusalem esse:deinde in reliquam Iudeam dif-
fundendum, tertio ad Samaritanos, qui cum libros
Moysi reciperent, & Deum Abraham , non tantum
distabant a fidelibus Iudeis, quatum falsorum deo-
rum cultores:in quos postremo intelligebat Apo-
stoli euangelium propagadum. Ideo igitur diu ma-
nebant in Hierusalem, ut euidenter compleretur il-
lud:De Sion exhibit lex, & verbum Domini de Hie-
rusalem . Et licet in persecutione Stephani fideles di-
spergerentur, apostoli tam manebat. Narrat Apol-
lonius Saluatorem Apostolis precepisse, ne ab Hie-
rusalem ante duodecimum annum discederet. Non
igitur est absurdum, si Petrus expectauit tempus &
oportunitatem euangelizandi gentibus : subdubi-
tans num illud iam adesset: sicuti Paulus sciens gen-
tibus omnibus quandoq; euangelizandum , prohi-
bitus est quibusdam loqui, Asianis scilicet: & coele-
sti visione ad Macedones est vocatus . Cyrillus di-
cit : Petrus adhuc cupiebat iudaicis moribus im-
morari,& ad meliora progredi tardus erat ex reue-
rentia erga figuram : & ideo coeli visione didicit
tempus esse mutandi in veritatem umbras. Propter
alios vero apparuit haec visio Petro, qui sentiebant
Gentibus non esse annuntiandum euangelium , &
legalia obseruanda. Eorum in visione personam
gessit Petrus: sicuti Paulus in se & Apollo , sermo-
ne figurato , transfigurauit vanos doctores & glo-
riosulos , qui gaudebant sibi tribui discipulos . Ut
igitur Petrus talibus responderet se non proprio
capite praedicasse gentibus , sed coeli visione ius-
sum id facere: ideo nempe apparuit ei visio . Vnde
cum satis fuisse, unica visione institui eum , ter ta-
men videt visionem: ter audiuit : Quae Deus puri-
ficauit, tu ne commune dixeris: vt designetur quam
difficile potuerit pharisaica opinio e cordibus mul-
torum

Esa. 2.

Li. 5. hist.
eccles. c. 18

Act. 16.

Lib. 9. cō-
tra Iulianū
apostatam.

Propter
alios ap-
paruit vi-
sio illa
Petro.

Act. 10.

torum euelli:quodq; pleriq; multo tempore iudicaturi erant non esse communicandum gentibus euangelium,etiam datis cælestibus indicij, quibus hic eorum error conuinceretur.Pulchrè autem Petrus ecclesiæ caput,& perfectorum personam in visione sustinet,dum ei dicitur:Maesta,& māduca:hoc est,in corpus ecclesiæ trañce gentes : & eorum qui specie pietatis illusi, essent contradicturi , dum ait: Absit Domine,quia commune nunquam introiuit in os meum . Vnde eum in locum Chrysostomus: Nunquid(ait)Petrus timuerat comedere? absit.Sed dicit, diuina dispensatione totum hoc factum esse, propter eos qui ipsum erant reprehensuri . Tanta enim cura(ait idē Chrysostomus, hom.52.in Mat.) obseruatio ciborum defendebatur : tanta existimatione hominum muniebatur , vt vel post resurrectionem Petrus dixerit:Non domine,quia nūquam commune quid , aut immundum quid comedи: et si aliorum gratia hæc dicebat,& vt satisfactionem ad accusantes præpararet,cum se contradixisse ostenderet,nec quicquam efficere potuisse ; magnam tamen monstrat de hac re curam & opinionem hominum fuisse.

*Summatim repetitur explicatio promissionis factæ eisdem
tbedræ Peri.*

CAPVT XII.

Quod igitur paucis complectamur , quæ haec tenus dicta sunt circa Christi promissionem,qua promisit per Petru, eiusq; successores custodire doctrinam fidei:arbitramur nō pertinere hanc promissionem necessariò ad priuatam Pontificis,quam in corde coram Deo habet fidem, quasi ea deficere nequeat:neq; ad ea quæ alijs in occulto tradit, vel priuatim consultus respondet aut docet, vel nulla in ecclesia quæstione exorta aut contra

DE PERPETVA CATHED.

contra apertè priùs definita, aut fratum pastorum, doctorumq; ecclesiæ consilio non adhibito, definire tentat, aut docet. In his enim aut vt alius quilibet fidelis, aut vt alius ecclesiæ particularis pastor, aut vt impius vel temerarius est habendus, nec Petræ ecclesiæ officio fungitur: sed cùm in ecclesia quæstio aliqua religionem christianam cōcernens exoritur, & ad eum à fidelibus ea refertur, illeq; consideratis priùs definitis, adhibitoq; pastorum inferiorum consilio, præscribit, & præcipit toti ecclesiæ quid fide sequatur: tunc locū habet Christi promissio de fide eius nō defectura, sed fratres omnes confirmatura. Sic enim semper Petri successores immaculatam fidem custodisse legimus: quanquā & in priuatis consultationibus, in quibus alijs particularibus episcopis similes sunt, longè excellētiores misericordia diuina Petri successores fecerit: etiā hoc modo plerunq; fideles confirmans. Deniq; hoc diuina misericordia prouidit per ipsam Sedem beatū Petri, vt priuatos errores, siue imperitia & rerum inexperientia, siue malicia (cuius tamen certum exemplum nō habemus) Petri successoribus subrepentes, statim per eandem sedem aboleret, vt ecclesia non nocumentum, sed tutelam in fide, à Petri sede semper suscepere, omnibꝫque modis firma sit Christi vera promissio. Hæc est (inquit Agatho: præmissa fidei confessione ad ipsum imperatorem scribens) veræ fidei regula, quam & in prosperis & in aduerfis, viuaciter tenuit ac defendit spiritualis mater vestri trāquillissimi imperij apostolica Christi ecclesia, quæ per Dei omnipotētis gratiam à tra- mite apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata sucubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorum Christi principi- bus illibata finetenus permanet, secundum ipsius Domini

Domini saluatoris diuinam pollicitationem, quam
suorum discipulorū principi in sacris euangelij fa-
tus est: Petre, Petre, inquiens, Ecce Satanas expeti-
uit vt cibraret vos sicut qui cibrat triticum : ego
autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua: & tu
aliquando conuersus confirmā fratres tuos. Consi-
deret itaq; vestra tranquilla clementia , quoniam
Dominus & saluator omnium , cuius sedes est , qui
sedem Petri non defecturam promisit , confirmare
eum fratres suos admonuit, quod apostolicos Pon-
tifices meae exiguitatis prædecessores confidenter
fecisse semper, eūctis est cognitum, quorum &
pusillitas mea, licet impar & minima, pro
suscepto tamen diuina dignatione
ministerio, pedissequa cupit
existere.

Hoc scriptum , continens confutationem Fidei Specialis, &
perpetuae protectionis & firmitatis cathedrę Petri assertionem,
quia fortiter & solidè astruit fidem & religionem sanctam, &
orthodoxam, merito præcio tradendum, ac typis excudendū est;

Iudocus Tiletanus Sacra Theologie Magister.

INDEX

CAPITVM CONFVTA- tionis nouitiae Fidei etc.

- D**E Fide & Spe iustificante ex catholico-
rum iudicio. Cap.1. Fol.1.
De hæreticorum & Monhemij fi-
de. Cap.2. fol. cod.
Fidé huiusmodi esse nouitiā. Cap.3. fol. cod.
Hanc fidem non iustificare , patet , quòd &
in hæreticis inueniatur. Cap.4. fol.2.
Reijsitur hæc doctrina, quòd doceat non ti-
mere Deum vt iudicem , & vindicem
peccatorum. Cap.5. fol.3.
Rursum reijsitur hæc fides , quòd officium
Christi iudicis sibi usurpet , pronun-
cians de intimis cordis , quæ solus Deus
scrutatur. Cap.6. fol.7.
Reijsitur ista fides , quòd aduersa fit doctri-
næ de oratione , baptismo , eucharisti-
a , pœnitentia , & clauibus Eccle-
siæ. Cap.7. fol.8.
Quòd hæc fides scipsum euerat. Cap.8.
fol.10.
Hæc fides præterit verbū Dei. Cap.9. fo. cod.
Refutat

INDEX CAPITVM.

- Refutat errorem eorum , qui firmiter sta-
tuunt se se ad vitam æternam peruentu-
ros. Cap.10. fol.ii.
- Remissionem peccati , iustitiam , & vitam ,
proponi in scripturis , tanquam certa
conditione accipienda. Cap.ii. fol.15.
- Soluitur obiectio ex capite 8. ad Romanos
facta: & ostenduntur ea , quæ certò para-
ta sunt electis , bona spe expectari ab om-
nibus fidelibus. Cap.ii. fol.17.
- Explicatur dictum Apostoli : Ut sciamus
quæ à Deo donata sunt nobis. Cap.13.
fol.18.
- Explicatur quo sensu dicat Ioannes : Sci-
mus quoniam cum apparuerit etc. & ,
Scimus quod ex Deo simus. Cap.14.
fol.eodem.
- Obiectio ex illo ad Romanos : Ipse Spiritus
testimonium reddit etc. Cap.15. fol.19.
- Differunt fides & experientia rei quæ antè
credebatur. Cap.16. fol.cod.
- Exemplo Abrahæ , Noë , Esaïæ , Israélitarum ,
& Apostolorū declaratur testimonium
Spiritus : & confutatur fides Monhe-
mij. Cap.17. fol.21.
- Christus sanauit infirmos fide omnipoten-
tiæ suæ , non fide qua illi statuerant se
sanandos. Cap.19. fol.23.

I iij Proba-

INDEX CAPITVM.

- Probatur ob talē fidēm Christū remittēre peccata, quali legitur sanasse corporales morbos, ex Paralytico, Peccatrice, Latrone, Abel. Cap.19. fol.24.
- Ostenditur testimonium Spiritus de consequenda vita æterna, tale esse, quale præbet causa, quæ impediri potest, effectui futuro. Cap.20. fol.25.
- Apostolum, dum promittit æternam hæreditatē, adiūcere conditionē. Ca.21. fo. eod.
- Apostolus docet nos esse hæredes æternæ vitæ secundūm spem, non secundum fidem. Cap.22. fol.26.
- Ad ea venit quæ ex veteribus pro sua fide affert Brentius. Cap.23. fol.29.
- Soluuntur argumenta Henrici Artopæi: & demonstrantur catholici non tollere gratiarum actionem: deinde, quo sensu doceant fideles dubitare. Cap.24. fol.34.
- Brevis Epilogus prædictorū. Cap.25. fol.35.
- Quænam fuerit Luthero causa cōminiscēdi fidem hanc specialem. Cap.26. fol. cod.
- Cur omnes Lutheri discipuli, etiā de grauibus rebus inter se dissentientes, fidē specialē concordes doceant. Cap.27. fol.37.
- Quænā sit causa ex parte diuinæ prouidētiæ, cur omnes hodierni hæretici permittātur tradere doctrinā fidei specialis. C.28. fo.37.

INDEX CAPITVM

TRACTATVS DE CATHEDRAE

Petri perpetua protectione
& firmitate.

Non esse principū supplere negligentia
pr̄sidū ecclesie in purgāda ea a falsa
doctrina, vel falso cultu. Cap.1.fo.39
Christum instituisse vnum primum pasto-
rem , cui nunquam finiendam fidem de-
dit. Cap.2. fol.43.

Declaratur promissio facta Petro, ex ea quæ
fuit facta Abrahæ & Dauidi. Cap.3.fo.44
Ostenditur necessaria esse in ecclesia, pro
omni tempore, stabilitas summo pastori
a Christo promissa: Christianosq; ad eam
missionem semper respexit. Cap.4.
fol.45.

Dissoluitur obiectio , quæ fieri solet ex ver-
bis Hieremiz. Cap.5. fol.50.

Dissoluitur obiectio facta ex verbis Ioannis
Baptistæ: & ostenditur promissio facta
Petro , spiritualis esse respectu fideliū, non
autē semper respectu pastoris. Ca.6. fol.51

Diluitur argumentum ex Caipha & Anna
petitum, declaraturque differētia & con-
uenientia cathedrae Moysi & cathedrae
Petri. Cap.7. fol.53.

I iiii Ostendi-

INDEX CAPITVM.

Ostenditur non posse primus pastor in catedra , siue Moyssi, siue Petri, manifestissima religionis dogmata dissoluere , aut sine seria veritatis discussione pro voluntate aliquid definire Cap.8.fol.57.

Sedem Apostolicam non facilè vel leuiter, hominē cōdēnare hæreses, Cap.9.fo.58.

Ostenditur Rex vel princeps, suæ ditioni, in religione, caput esse nō posse. Ca.10,fo.60

Dissoluuntur argumenta ex erroribus pontifici impositis petita : explicaturque Christi promissio : Non deficiet fides tua. Cap.11.fol. cod.

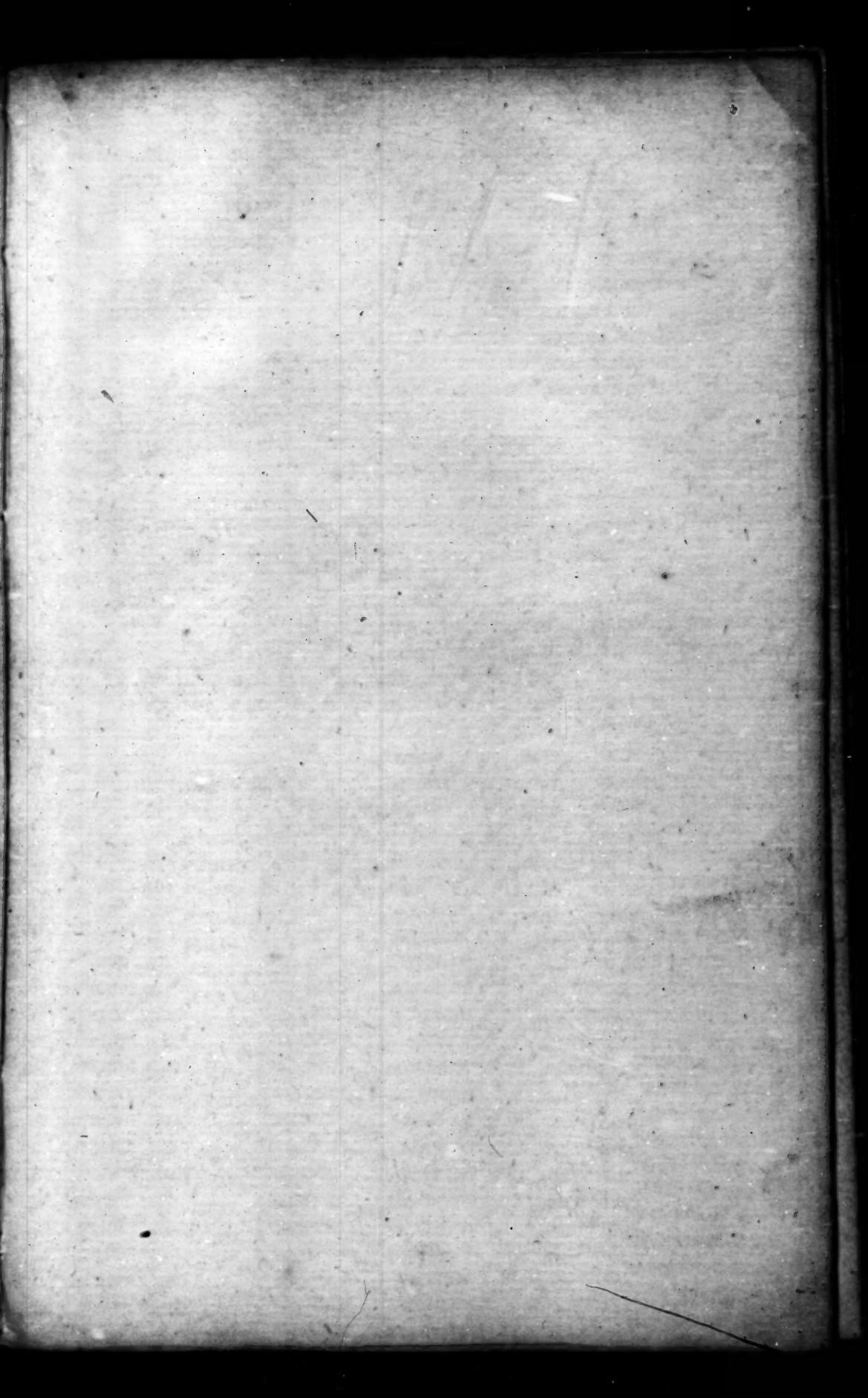
Summatim repetitur explicatio promissionis factæ cathedræ Petri. Cap.12.fol.64.

F I N I S.

E R R A T A.

Fol.2.facie 2.linea 17. ei non remissa:non: est superfluum.
Fol.9.facie 2.lin26.pro,conuersationemq;:lege,conuerſionemq;
Fol.15.fa.2.lin.13.pro duodecim,lege, decem. Fol.22.facie 2.li-
nea 16.lege fine interrogacione: nūc cognoui, quod times Deti.
Fol.24.facie 1.linea 27.pro,diceret, lege:dicit: Fol.25.facie 1.lin.
18.pro,quem impediri,lege:qua:impediri etc.Fol.26.facie 1.lin.
21.poſt,docet nos,adde,effe: Fol.36. facie 2. lin.9. pro ſufficere,
lege,ſufferre. Fol.37.in titulo cap.27. pro diſſerentes:lege, diſſen-
tientes. Fol.38.fac.2.linea 14.pro aſpernatur,lege: aſpernatur.Ibidē lin.16.poſt:qua mortales:&c:est ſuperfluum. Fol.42.
facie 2.lin.34. pro Flauinianum lege Flauianum. Fol.45.facie
2.lin.7.pro,dum,lege Dominū. Fol.46.facie 2.lin.27.pro me-
tiuntur,lege mentiuntur.Fol.47.facie 2.lin.20. pro ſubrepiffet,
lege ſubrepiffet. Fol.55.fa.1.lin.32.pro,dixerit, legas: dixerint.
Fol.eod. fa.2.lin.21.pro enim,lege:eum. Fol.59.fa.2.lin.1.pro,
infernorum:lege: inferiorū.Ibid.lin.3.pro,filius,lege:finis.
Fol.60.fac.1.lin.2.pro,ſuccellio,lege:ſuccellorū.

L O V A N I I

Typis Stephani Valerii Typog.
Iurat. Anno 1562.

